

ALMA MATER
EUROPAEA
UNIVERZA

Hierarhična zasnova socialne infrastrukture za medgeneracijsko sožitje in blažitev socialnih pritiskov na podeželju -

PRIMERJAVA ZAKONODAJE

**David Bogataj, Marija Bogataj,
Samo Drobne in Eneja Drobež**

Hierarhična zasnova socialne infrastrukture za medgeneracijsko sožitje in blažitev socialnih pritiskov na podeželju - Primerjava zakonodaje

David Bogataj, Marija Bogataj, Samo Drobne, Eneja Drobež

Monografijo je financirala ARIS preko projekta L7-3188 Hierarhična zasnova in financiranje socialne infrastrukture pametnih srebrnih vasi, medtem ko so bile specifične kmečkega prebivalstva obdelane v raziskavi: CRP V6-2041 »Medgeneracijsko sožitje na podeželju, razvoj socialne infrastrukture za preprečevanje socialne izključenosti ter blažitev socialnih pritiskov na podeželju«, ki sta jo financirali ARIS in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Trebnje, Maribor, Ljubljana 2025

Naslov: **Hierarhična zasnova socialne infrastrukture za medgeneracijsko sožitje in blažitev socialnih pritiskov na podeželju - Primerjava zakonodaje** (*Hierarchical design of social infrastructure for intergenerational coexistence and alleviation of social pressures in rural areas - Comparison of legislation*)

Znanstvena monografija

Izdajatelji in založniki: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, Kidričeva ulica 1, Trebnje, Univerza Alma Mater Europaea, Slovenska 17, Maribor in Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Jamova cesta 2, Ljubljana

Leto izdaje: 2025

Dostopno na <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/category/Socialnainfrastruktura>

Zbirka: Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št.46

Urednici: prof. dr. Marija Bogataj, CERRISK-INRISK in pred. Suzana Mežnarec Novosel, mag., Univerza Alma Mater Europaea

Recenzenta: prof. dr. Bojan Grum, Nova Univerza, Ljubljana
prof. dr. Alenka Temeljotov Salaj, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim

Ključne besede: zakonodaja, dolgotrajna oskrba, podeželje, grajeno okolje, socialna infrastruktura, staranje, funkcionalne zmožnosti, demografske projekcije, aktuarska matematika, prostorska hierarhija.

Financer: Monografijo je financirala ARIS preko projekta L7-3188 Hierarhična zasnova in financiranje socialne infrastrukture pametnih srebrnih vasi, medtem ko so bile specifične kmečkega prebivalstva obdelane v raziskavi: CRP V6-2041 »Medgeneracijsko sožitje na podeželju, razvoj socialne infrastrukture za preprečevanje socialne izključenosti ter blažitev socialnih pritiskov na podeželju«, ki sta jo financirali ARIS in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

34:316.334.55

HIERARHIČNA zasnova socialne infrastrukture za medgeneracijsko sožitje in blažitev socialnih pritiskov na podeželju - Primerjava zakonodaje [Elektronski vir] : [znanstvena monografija] / David Bogataj ... [et al.]. - E-knjiga. - Trebnje : Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom ; Maribor : Univerza Alma Mater Europaea ; Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2025. - (Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL) ; serijska št. 46)

Način dostopa (URL): <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/category/Socialnainfrastruktura>

ISBN 978-961-96687-3-3 (Zavod INRISK)
COBISS.SI-ID 230416643

Platniki: Delež starih 80 let ali več v slovenskih občinah na dan 1. 1. 2024, kartograf in oblikovalec platnic izr. prof. dr. Samo Drobne.

Avtorji publikacije so odgovorni za vse trditve in podatke, ki jih navajajo v svoji monografiji.

POVZETEK

Staranje prebivalstva prinaša vrsto izzivov v zvezi z zagotavljanjem socialne in bivanjske varnosti naraščajočega števila starejšega prebivalstva. Postavlja se vprašanje, kakšen naj bo celostni sistem dolgotrajne oskrbe, vključno s stanovanjsko oskrbo (Ustava RS, 1991, 78. člen). Pomembno je predvsem vprašanje, v kolikšni meri naj država financira življenjske stroške starostnikov iz javnih sredstev oziroma preko socialnih zavarovanj ter v kolikšni meri je to odgovornost posameznika in/ali njegove družine. Upoštevajoč Ustavo Republike Slovenije, ki določa, da je Slovenija socialna država (Ustava RS, 1991, 2. in 50. člen) in da naj država ustvari možnosti, da si državljani lahko pridobijo primerno stanovanje, smo pred velikim izzivom, da zgradimo vzdržen sistem dolgotrajne oskrbe, kjer bo bivanjski standard starejših prebivalcev primeren za varno starost. Zato mora Slovenija razviti sistem, ki bo učinkovito koristil družbena sredstva za oskrbo starejših državljanov z upadlimi funkcionalnimi zmožnostmi. Za vzpostavitev ustreznega sistema dolgotrajne oskrbe je treba razviti tudi formalni model koriščenja družbenih sredstev, pa tudi blagajne iz sistema za zavarovanje za dolgotrajno oskrbo, ki bo omogočal vrednotenje posameznih odločitev ter njihov vpliv na kakovost življenja starejših Slovencev in vzdržnost javnih financ.

V monografiji smo se osredotočili še posebej na starejše prebivalce slovenskega podeželja kot potencialne ali obstoječe uporabnike dolgotrajne oskrbe ter v tej množici še posebej na kmetijska gospodarstva, katerih starejši člani nimajo primerne pokojnine, sama gospodarstva pa bi prispevala k izboljšanju mreže dolgotrajne oskrbe v okviru oskrbe v skupnosti, še predvsem z izvajanjem dopolnilne dejavnosti na kmetiji, kar bi lahko prispevalo k zaviranju praznjenja podeželja. Značilno je, da ostareli prebivalci podeželja ostajajo sami doma. Izpostavljeni so rizikom padcev in drugih nezgod, pa tudi zdravstvenim posledicam osamljenosti. Situacijo je dodatno zaostril dvig starosti ob upokojitvi njihovih otrok, kar zmanjšuje možnosti oskrbe doma. Dopolnilna dejavnost na kmetiji daje možnosti dodatnega zaposlovanja, ki bo pritegnilo mlade, da ostanejo na podeželju.

Iz geografsko-gerontoloških projekcij¹ sledijo tudi potrebe po socialnem in psihosocialnem svetovanju, ki ga bo predvidoma, tako kot danes, nudila mreža centrov za socialno delo po občinah. Integrirana oskrba na domu na ruralnih področjih je draga, saj premagovanje dolgih poti med oskrbovanci, razpršenimi po zeleni slovenski pokrajini zahteva višje izdatke od tistih v mestih, včasih tudi preko 5000 € letno, če upoštevamo izgubljene delovne ure oskrbovalcev in stroške prevoza vsak dan v delovnih dneh. Vsi ti preučeni podatki o stanju na terenu pa nam nalagajo nalogo, da preučimo možno hierarhično zasnovo bivališč in mrež oskrbe za starejše prebivalstvo na podeželju od oskrbe na domu in v oskrbi na kmetijah (dopolnilna dejavnost na kmetiji), preko centrov srebrnih vasi kot strnjenih naselij v skupnosti, do domov starejših občanov, ki bi jih bilo smiselno razširiti v negovalne bolnišnice, ko gre za regijski nivo na NUTS 3 nivoju, če se takih razširitev ne lotijo bolnišnice, kot poznamo primer v Novem mestu.

Pri oblikovanju predlogov smo se naslonili tudi na zakonodajo nekaterih evropskih držav in dobro prakso v državah kot so Avstrija, Italija, Nemčija, Nizozemska in Španija, opozorili pa smo tudi na nekatere zgrešene rešitve.

Marija Bogataj

¹ [COBISS.SI-ID 117626627], [COBISS.SI-ID 149935875], [COBISS.SI-ID 149934339], [COBISS.SI-ID 149944579] [COBISS.SI-ID 149937667], [COBISS.SI-ID 142429187], [COBISS.SI-ID 142417411], [COBISS.SI-ID 149946627] [COBISS.SI-ID 117988099], [COBISS.SI-ID 149931011], [COBISS.SI-ID 149943299], [COBISS.SI-ID 149953539].

Kazalo vsebine

1 ZAKONSKI OKVIRJI IZVAJANJA OSKRBE V SKUPNOSTI IN ŠE POSEBEJ NA KMETIJAH V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH	6
1.1 RAZVOJ ZELENE OSKRBE, SOCIALNIH KMETIJ IN SOCIALNEGA KMETIJSTVA	6
1.1.1 VRSTE KMETIJ Z OSKRBO, TRAJANJE OSKRBE	7
1.1.2 IZBIRA PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE Z OPISOM NEKATERIH REŠITEV NA NIZOZEMSKEM.....	8
1.1.3 RAZMERJA MED NOSILCEM KMETIJE IN DRUGIMI DELEŽNIKI ...	10
1.1.4 ZAKLJUČEK	12
1.2 SOCIALNO KMETOVANJE – KMETIJE Z ZELENOM OSKRBO (GREEN CARE) V AVSTRIJI	13
1.2.1 POMEN PROGRAMA »GREEN CARE – WO MENSCHEN AUFBLÜHEN«.....	13
1.2.2 MERILA ZA PRIDOBITEV CERTIFIKATA GREEN CARE	14
1.2.3 NOTRANJE IN ZUNANJE CERTIFICIRANJE	15
1.2.4 VRSTE STORITEV GREEN CARE	16
1.2.5 POČITNICE NA KMETIJI (AUSZEITHOF).....	17
1.2.6 DNEVNO VARSTVO NA KMETIJI (HOFZEIT)	17
1.2.7 AKTIVNO PREŽIVLJANJE ČASA NA VRTU (GARTENHOF)	19
1.2.8 ŽIVALI NA KMETIJI (TIERGESTÜTZTE INTERVENTION AM HOF) .	20
1.2.9 IZKUŠNJA Z ŽIVALMI NA KMETIJI (TIERERLEBNIS AM HOF)	21
1.2.10 DOMOVI ZA STAREJŠE NA KMETIJI NA KOROŠKEM	21
1.2.11 PRAVNA OCENA SODIŠČA	48
1.2.12 PRIMAT VRSTE DOHODKA "PODJETJA" V PRIMERU SOPARTNERSTVA.....	51
1.3 SOCIALNO KMETIJSTVO V NEMČIJI.....	52
1.3.1 UVOD	52
1.3.2 STORITVE ZA STAREJŠE NA KMETIJI	53
1.3.3 DOLGOTRAJNE OBLIKE BIVANJA NA KMETIJI.....	55
1.3.4 ZAHTEVE ZA PROSTORE ZA STAREJŠE NA KMETIJI	64
1.3.5 DIN STANDARD 18040 DEL 2	65
1.3.6 PRAVNE PODLAGE ZA GRADNJO IZVEN ZAZIDLJIVIH OBMOČIJ	67
1.3.7 ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI	69
1.3.8 DRUGI POMEMBNI VIDIKI OSKRBE NA KMETIJI	71
1.4 SOCIALNO KMETIJSTVO V ITALIJI	74

1.4.1	POVZETEK ITALIJANSKEGA ZAKONA O SOCIALNEM KMETOVANJU	74
1.4.2	ITALIJANSKI JAVNI SISTEM DOLGOTRAJNE OSKRBE - GLAVNI POUDARKI.....	75
1.4.3	OPIS GLAVNIH ZNAČILNOSTI SISTEMA DOLGOTRAJNE OSKRBE V DRŽAVI	76
1.4.4	ANALIZA GLAVNIH IZZIVOV NA PODROČJU DOLGOTRAJNE OSKRBE V DRŽAVI IN NAČINA NJIHOVEGA REŠEVANJA	79
1.4.5	ANALIZA KAZALNIKOV, KI SO V DRŽAVI NA VOLJO ZA MERJENJE DOLGOTRAJNE OSKRBE.....	83
2	ZAKONSKI OKVIRJI IZVAJANJA OSKRBE V SKUPNOSTI IN ŠE POSEBEJ NA KMETIJAH V SLOVENIJI- OBSTOJEČA ZAKONODAJA, KI UREJA ORGANIZACIJO, IZVAJANJE IN FINANCIRANJE SOCIALNOVARSTVENIH STORITEV ZA KMETE (R2.4)	84
2.1	PRESKRBA V SKUPNOSTI	84
2.2	MODEL ČLOVEŠKIH VIROV	89
2.3	MODEL ZA IZRAČUN STANDARDNIH CEN OSKRBE	93
2.3.1.	METODOLOGIJA	93
2.3.2	STANDARD ZA DOLOČITEV STROŠKOV	94
2.4	POMOČ NA DOMU (PND) IN CENE STORITEV V ZELENI HIŠI	98
2.4.1	PRAVILNIKU O SOCIALNOVARSTVENIH STORITVAH IN PREDLOG ZA KONCENTRIRANO OSKRBO V SKUPNOSTI	98
2.4.2	METODE DELA SOCIALNE OSKRBE	101
2.4.3	SUPERVIZIJA, IZOBRAŽEVANJE IN DOKUMENTACIJA	103
2.4.4	NORMATIVI STORITEV	103
2.4.5	PREDLOG PRIMERA IZGRADNJE OBJEKTA ZELENA HIŠA	104
	Literatura.....	106

1 ZAKONSKI OKVIRJI IZVAJANJA OSKRBE V SKUPNOSTI IN ŠE POSEBEJ NA KMETIJAH V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

1.1 RAZVOJ ZELENE OSKRBE, SOCIALNIH KMETIJ IN SOCIALNEGA KMETIJSTVA

Decentralizirano nudenje socialnih storitev na kmetijah oziroma socialno kmetovanje (ang. *social farming* oziroma *care farming*, nem. *soziale Landwirtschaft*) je inovativen koncept, ki temelji na sodelovanju med kmetijskim sektorjem ter zdravstvenimi in socialnimi službami.² Tudi zelene kmetije z oskrbo (ang. *Green Care Farms*, v nadaljevanju kmetije z oskrbo)³ so lahko dragocena alternativa klasičnim domovom za starejše občane, še posebej za starejše z boleznijo demenca. Socialne storitve na kmetijah ustvarjajo dragocene terapevtske, delovno in socialno vključujoče, izobraževalne in skrbstvene storitve na podeželju, ki dopolnjujejo obstoječe institucionalno varstvo. S tem se tudi razširjajo možnosti posameznikov, da izberejo oskrbo po svojih željah.⁴ Pri oskrbi starejših odraslih na podeželju in predvsem na kmetiji se bolj kot v institucionalnem varstvu spodbuja njihova telesna dejavnost.⁵

Dementni varovanci imajo na kmetiji več socialnih stikov, so vključeni v več različnih dejavnosti in so pogostejše na prostem kot osebe v institucionalnem varstvu.⁶ Majhne družinske kmetije, za katere je še vedno značilno veliko ročnega dela, zlasti na gorskih območjih, ponujajo primerno okolje še posebej za socialno vključevanje prikrajšanih oseb.⁷ Prednosti za podeželsko okolje pa so predvsem (a) odpiranje novih možnosti za zaposlitev na podeželju ter (b) zmanjšanje negativnih učinkov trenda centralizacije javnih storitev splošnega pomena.⁸ Dodatni argument za uveljavitev socialnega kmetovanja je tudi prihranek javnih izdatkov. Raziskave v tujini so celo pokazale, da je lahko socialno kmetovanje cenejše kot oskrba v instituciji.⁹ Na splošno kmetije z oskrbo zagotavljajo privlačno, domače okolje in dejavnosti, ki pozitivno vplivajo na sodelovanje in socialno interakcijo.¹⁰

Državni zbor se je 9. 12. 2021 odzval na pereče demografske spremembe in sprejel Zakon o dolgotrajni oskrbi (v nadaljevanju ZDOsk)¹¹, ki ga je modificiral z ZDOsk-1¹². ZDOsk-1 opredeljuje dolgotrajno oskrbo kot javno službo, ki se izvaja v okviru javne mreže dolgotrajne oskrbe (prvi odstavek 3. člena ZDOsk). Drugi odstavek 3. člena ZDOsk pa je predvideval, da lahko dolgotrajno oskrbo na podlagi dovoljenja opravljajo tudi nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki izvajajo dejavnost dolgotrajne oskrbe v obliki iz prve alineje drugega odstavka 58. člena tega zakona izven javne mreže dolgotrajne oskrbe. Te vrste oskrbe ZDOsk ne izpostavlja več. Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji¹³ pa je v 4. alineji prvega odstavka

² J. Hassink, W. Hulsink, J. Grin (2016) str. 27.

³ V nadaljevanju bo uporabljen termin »kmetije z oskrbo«.

⁴ De Bruin *et al* (2013), str. 96.

⁵ De Bruin *et al* (2009), str. 368.

⁶ Buist *et al* (2018), str. 1057.

⁷ V. Gramm, G. Claire, C. Hoffmann (2020), str. 30.

⁸ P. Küpper, A. Steinführer (2017), str. 46.

⁹ M. Dell'Olio, J. Hassink, L. Vaandrager (2017), str. 65.

¹⁰ de Boer *et al* (2017), str. 45.

¹¹ Uradni list RS, št. 196/2021.

¹² Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1), Uradni list RS, št. 84/23 in 112/24

¹³ Uradni list RS, št. 57/15 in 36/18.

3. člena določala, da se lahko na kmetiji opravlja socialno varstvo kot dopolnilna dejavnost, kar je zdaj preneseno v 10. alinejo.

Med dopolnilne dejavnosti socialno varstvo spadata 1) celodnevno bivanje odraslih in starejših oseb, ki niso odvisne od tuje pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih opravil (SKD 87.900 Drugo socialno varstvo z nastanitvijo), in 2) dnevne oblike bivanja odraslih in starejših oseb, ki niso odvisne od tuje pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih opravil (SKD 88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše in invalidne osebe). V Sloveniji je tako socialno varstvo na kmetijah mogoče za 1) starejše osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo in 2) odrasle ter starejše osebe, ki niso odvisne od tuje pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih opravil. Kmetije z oskrbo v Sloveniji v praksi še niso zaživele, do sedaj so se izvedli zgolj posamezni pilotni projekti.¹⁴ Zato smo preverili, kakšni so razširjenost, položaj in pravna ureditev kmetij z oskrbo v drugih evropskih državah ter kje so takšne oblike socialnega varstva sploh uveljavljene. Pri tem smo preučili:

- 1) vrste kmetij z oskrbo, trajanje oskrbe;
- 2) pravnoorganizacijske oblike; ter
- 3) razmerja med nosilcem kmetije in drugimi deležniki.

Izsledki raziskave bodo v pomoč nadaljnjemu normativnemu urejanju navedene problematike v Republiki Sloveniji.

1.1.1 VRSTE KMETIJ Z OSKRBO, TRAJANJE OSKRBE

Kmetije z oskrbo, ki zagotavljajo storitve širokemu spektru ranljivih oseb (starejši odrasli, otroci, invalidi, itd.), so uveljavljene na primer na Nizozemskem¹⁵ in na Norveškem.¹⁶ Italija pa je 2015 kot prva evropska država sprejela Zakon o socialnem kmetovanju (L. n. 141 2015; "Disposizioni in materia di agricoltura sociale").¹⁷

Kmetije z oskrbo se med seboj razlikujejo z vidika: 1) števila oskrbovancev; 2) zahtevanih prilagoditev agrarne proizvodnje tej oskrbi; 3) stopnje medsebojne prepletenosti agrarne proizvodnje in oskrbe; 4) pomembnosti agrarne proizvodnje; 5) obsega storitev za oskrbovance in 6) načina usmerjanja oskrbovancev pri oskrbi.¹⁸ Kmetije z oskrbo lahko v grobem razdelimo na: 1) tiste, ki ponujajo 24-urno oskrbo v smislu bivanja in nastanitve; 2) tiste, ki ponujajo bivanje in nastanitev ob koncu tedna oziroma zgolj za čas odsotnosti neformalnega oskrbovalca; in 3) tiste, ki zagotavljajo zgolj dnevno oskrbo starejših odraslih.

Kmetije z oskrbo, ki zagotavljajo 24-urno oskrbo kot alternativo domovom za starejše, v tujini predstavljajo novejši trend. Tako je na Nizozemskem med 200 kmetijami, ki izvajajo oskrbo za ljudi z boleznijo demenca, takih zgolj peščica.¹⁹ Za dnevno varstvo starejših odraslih se zahteva manj prilagoditev grajenega okolja novi dejavnosti kot za trajnejšo namestitev oskrbovancev.

¹⁴ D. Stanković, 2021.

¹⁵ Število kmetij z oskrbo na Nizozemskem se hitro povečuje, in sicer s 75 leta 1998 na več kot 1100 danes; S. de Bruin et al (2020), str. 12.

¹⁶ Leta 2012 je bilo na Norveškem že 1,100 kmetij z oskrbo; Norwegian Ministry of Agriculture and Food, Norwegian Ministry of Local Government and Regional Development (2012), str. 10.

¹⁷ G. Miribung (2017), str. 299.

¹⁸ Handbook for Dutch care farmers (e-vir), str. 18.

¹⁹ B. S. De Boer (2017), str. 10; za južnotirolske kmetije glej V. Gramm, C. Giuliani, C. Hoffmann (2020), str. 37.

Zato bi bilo primerno, da bi se tudi v Sloveniji na kmetijah z oskrbo najprej razvili dnevni centri, ki pa jih ZDOsk podrobneje ne ureja. Tretji odstavek 15. člena ZDOsk sicer opredeljuje kot dolgotrajno oskrbo v instituciji tudi obliko dolgotrajne oskrbe, ki se opravlja kot dnevna oskrba brez namestitve. Člen 58 ZDOsk, ki določa način opravljanja dolgotrajne oskrbe tudi na kmetijah z oskrbo in jo opredeljuje kot obliko institucionalne oskrbe, pa zgolj na splošno določa oskrbo v bivalnih enotah, ki upravičencu zagotavljajo bivanje in storitve dolgotrajne oskrbe. Posebnosti, ki bi veljale za ponudnike dnevnega varstva (tudi na kmetijah), v zakonu niso določene niti na načelni ravni.

Za nastanitev starejših odraslih je treba zgraditi tudi primerne objekte za nastanitev, ki morajo biti v skladu z veljavni prostorskimi akti. To bi lahko pomenilo veliko oviro predvsem na kmetijah in kmetijskih površinah, ki imajo status zaščitene kmetije. Člen 5 italijanskega Zakona o socialnem kmetovanju navedeno problematiko rešuje tako, da izrecno določa, da prostori za dejavnosti socialnega kmetovanja za vse namene ohranijo status kmetije. Takšno določbo bi lahko uvedli tudi v slovenski pravni red.

1.1.2 IZBIRA PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE Z OPISOM NEKATERIH REŠITEV NA NIZOZEMSKEM

Za pravni model kmetije z oskrbo je bistvena izbira pravnoorganizacijske oblike, v kateri se izvaja oskrba. Kmetije z oskrbo imajo v tujini na voljo več pravnoorganizacijskih oblik. Na Nizozemskem so to: 1. samostojni podjetnik (one-man business); 2. civilna družba (the civil partnership), ki je lahko javna, poklicna (vezana na določen poklic), ali tiha družba; 3. partnerska družba (a partnership firm); 4. družba z omejeno odgovornostjo; in 5. ustanova (foundation). Še posebej je zanimiva pravna oblika ustanove (fundacije), ki sicer formalno gledano ni podjetje. Namen ustanove je uresničevanje določenega družbeno koristnega cilja, kot je oskrba starejših odraslih. Za uresničitev tega cilja si prizadeva skupina ljudi (upravni odbor), ki ponuja izdelek oziroma tukaj storitev (dnevno preživetje na kmetiji). Upravni odbor vodi organizacijo oskrbe in sklene pogodbo o sodelovanju s kmetijo ter z zdravstveno institucijo. Na nizozemskih kmetijah z oskrbo se pogosto v obliki ustanove vodi in razvija oskrbo, v podjetniški pravni obliki (samostojni podjetnik ali družba) pa se vodi in razvija agrarno delo. Prednost ustanove je predvsem, da se dejavnost oskrbe jasno loči od kmetijske dejavnosti, pri čemer se tudi procesi oskrbe razlikujejo od kmetijskih proizvodnih procesov. Fundacija (s socialnim ali splošnim ciljem) lahko zbira tudi dobrodelne prispevke, ima svoje finančno knjigovodstvo in je zato pregledna za zdravstvene zavarovalnice in zdravstvene ustanove. Kmetija pri tem ostaja avtonomna. Pomanjkljivost je lahko v tem, da ima oskrbni kmet manj svobode pri svojem podjetništvu, saj ima upravni odbor glas pri oskrbovalnih dejavnostih, ki vedno vplivajo na kmetijski del oskrbovalne kmetije. V praksi kmet deluje kot svetovalec upravnega odbora.²⁰

Pomembno je tudi medsebojno povezovanje kmetij z oskrbo. Italijanski Zakon o socialnem kmetovanju predvideva vključitev kmetij - nosilcev socialnega kmetovanja - v socialne zadruge (kooperative) kot neprofitno usmerjene zasebne gospodarske enote, ki so oproščene plačila

²⁰ Handbook for Dutch care farmers (e-vir), str. 56 in 57.

davkov.²¹ Eden izmed glavnih akterjev socialnega kmetovanja na Južnem Tirolskem je socialna zadruga *Mit Bäuerinnen lernen - wachsen - leben* (Učimo se - rastemo - živimo s kmeti) oziroma njena ustanovna organizacija, Južnotirolska organizacija kmetov (*der Süd- tiroler Bäuerinnenorganisation*).²² Socialne zadruge v Italiji imajo prednost na javnih razpisih, ki vključujejo tako imenovane socialne klavzule.²³ V literaturi se zastopa stališče, da je prav pravna oblika zadruge ustrezna za organizacijo socialnih storitev v kmetijskem sektorju z združevanjem majhnih strukturnih kmetijskih enot.²⁴ V Italiji pa je raziskava, ki sta jo opravila D'Angelo in Senni, pokazala, da je več kot polovica kmetij z oskrbo socialnih zadrug, 30 % je samostojnih kmetov, 5 % je partnerskih družb, enak je tudi odstotek društev in kmetijskih zadrug (agricultural cooperatives), ostalo pa so druge organizacijske oblike.²⁵

V Sloveniji je kot pravnoorganizacijska oblika kmetij z oskrbo po ZDOsk bila mišljena predvsem dopolnilna dejavnost na kmetiji, ki jo vodijo nosilci kmetije ali člani kmetije. Kmetje že sedaj lahko opravljajo socialno varstvo kot dopolnilno dejavnost, v okviru prve variante ZDOsk pa lahko nudijo celodnevno bivanje in dnevne oblike bivanja starejših oseb, ki niso odvisni od tuje pomoči (glej 22. člen Uredbe o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji).²⁶

Ta člen določa:

(1) Med dopolnilne dejavnosti socialno varstvo spadata naslednji dejavnosti:

- 1. celodnevno bivanje odraslih in starejših oseb, ki niso odvisne od tuje pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih opravil (SKD 87.990 Drugo socialno varstvo z nastanitvijo, d. n.), in*
- 2. dnevne oblike bivanja odraslih in starejših oseb, ki niso odvisne od tuje pomoči pri opravljanju osnovnih dnevnih opravil (SKD 88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše ali invalide).*

(2) Pomoč iz prejšnjega odstavka je pomoč pri dnevnih opravilih, kot je določena v pravilniku, ki ureja standarde in normative socialno varstvenih storitev.

(3) Kmetija osebam iz prvega odstavka tega člena zagotavlja bivanje, prehrano in družabništvo, pri čemer mora pri prehrani zagotoviti najmanj 30 odstotkov vrednosti lastnih surovin. Do 20 odstotkov vrednosti prehrane lahko kmetija zagotovi z dokupom surovin, ki so pridelane na drugih kmetijah z lokalnega trga ali predelane na drugih kmetijah, ki imajo dopolnilno dejavnost predelava. Če nakup ni neposredno izveden na drugi kmetiji, mora biti iz računa ali prevzema razviden izvor surovine. Za do 50 odstotkov vrednosti ponudbe lahko kmetija dokupi surovine in izdelke v prosti prodaji. Zahtevani deleži se zagotavljajo v koledarskem letu.

(4) Kmetija nudi bivanje:

- največ šestim osebam v enoposteljnih ali dvoposteljnih sobah, če gre za opravljanje dejavnosti iz 1. točke prvega odstavka tega člena;*
- največ dvanajstim osebam, če gre za opravljanje dejavnosti iz 2. točke prvega odstavka tega člena.*

(5) Poleg pogojev iz prejšnjih odstavkov je pogoj za pridobitev dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti socialno varstvo odločba o pravici do sredstev iz podukrepa podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani na podlagi predpisa, ki ureja izvajanje ukrepa Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja v Republiki Sloveniji v obdobju od 2014 do 2020.

(6) Dopolnilna dejavnost socialno varstvo se opravlja na naslovu kmetije.

²¹ G. Miribung (2017), str. 299.

²² V. Gramm, C. Giuliani, C. Hoffmann (2020), str. 37.

²³ Evropska komisija (2014), str. 73.

²⁴ Willersinn et al. (2015), str. 45.

²⁵ D. D'Angelo, S. Senni (2017), str. 267.

²⁶ Uradni list RS, št. 57/15, 36/18, 151/22 in 4/25

(7) Nosilec dopolnilne dejavnosti vodi evidenco prisotnosti oseb iz prvega odstavka tega člena, v kateri se vodijo podatki o prisotnosti, odsotnosti navedenih oseb in razlog njihove odsotnosti.

Takšna oblika socialnega varstva je v Sloveniji še v povojih - do sedaj so bili financirani zgolj trije pilotni projekti celodnevne bivanja ali dnevne oskrbe bivanja starejših oseb, ki niso odvisne od tuje pomoči.²⁷ Možno pa bi bilo tudi, da bi se oskrba na kmetiji opravljala v drugačni pravnoorganizacijski obliki. Ustanova po Zakonu o ustanovah (v nadaljevanju ZU)²⁸ sicer ne bi bila najbolj primerna. Namen izvajanja dolgotrajne oskrbe je splošnokoristen in je kot tak po prvem odstavku 2. člena ZU dopusten za ustanovo. Uporabo te pravnoorganizacijske oblike za kmetije z oskrbo pa bi lahko ovirali zahtevi, da mora pristojno ministrstvo dati predhodno soglasje za njeno ustanovitev (11. člen ZU), ter da je treba zagotoviti (od agrarnega dela kmetije ločeno) ustanovitveno premoženje, primerno za izvajanje namena ustanove. Za združevanje več kmetij z oskrbo bi lahko bila primerna pravnoorganizacijska oblika zadruga po Zakonu o zdrugeth (ZZad),²⁹ vendar je ta oblika še vedno bolj uveljavljena za namen pospeševanja gospodarskih koristi člankov (prvi odstavek 1. člena ZZad). ZZad ne predvideva posebne pravnoorganizacijske oblike socialne (družbene) zadruge, ustanovljene za namen pospeševanja splošnokoristnih dejavnosti njenih članov. Bolj primerno pa bi bilo opravljanje oskrbe v obliki zavoda v skladu z Zakonom o zavodih (ZZ),³⁰ saj se ta pravnoorganizacijska oblika predvideva za neprofitne dejavnosti socialnega varstva (drugi odstavek 1. člena ZZ), njena ustanovitev je enostavna in ni odvisna od dovoljenja pristojnega ministrstva, hkrati pa omogoča pravno ločitev agrarnega in oskrbnega dela kmetije.

1.1.3 RAZMERJA MED NOSILCEM KMETIJE IN DRUGIMI DELEŽNIKI

Za zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe oblikuje nosilec kmetije pravna razmerja z več deležniki: 1) s koncedentom v okviru koncesijske pogodbe; 2) s pogodbenim izvajalcem; 3) z oskrbovanci ali njihovimi skrbniki; 4) v primeru oskrbe z nastanitvijo s stanovanjskim skladom ali stanovanjskimi združenji; ter 5) z združenji nosilcev kmetij z oskrbo.

ZDOsk je predvideval podelitev koncesij za opravljanje dolgotrajne oskrbe kot dopolnilne dejavnosti (tretja alineja prvega odstavka 57. člena ZDOsk). Vendar se koncesija podeli zgolj, če in dokler javni zavodi ne morejo zagotavljati zadostnega obsega dolgotrajne oskrbe (prvi in deseti odstavek 75. člena ZDOsk). Čeprav po zakonskih opredelitvah kmetije z oskrbo zagotavljajo »institucionalno varstvo«, niso »institucije« v pravem pomenu besede, saj se v njih lahko bolj upoštevajo individualni vidiki in individualne želje posameznega uporabnika.

Te podrobnosti so v ZDOsk opušene, kajti zdaj 59. člen, 1. alineja določa le: »Izvajalci DO v javni mreži so javni zavodi ter druge pravne osebe in samostojni podjetniki posamezniki, ki pridobijo koncesijo na podlagi javnega razpisa«.

Glede na splošne politične usmeritve k deinstitucionalizaciji oskrbe, ki so deklarirane v predlogu Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2021 – 2030, bi

²⁷ M. Horvatič (2021), str. 23.

²⁸ Uradni list RS, št. 70/05 – uradno prečiščeno besedilo in 91/05 – popr.

²⁹ Uradni list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21.

³⁰ Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP.

zakonodaja morala bolj spodbujati razvoj kmetij z oskrbo. Glede na besedilo 75. člena ZDOsk pa se zdi, da se daje prednost institucionalni oskrbi v javnih zavodih, kar ZDOsk-1 še dodatno potrjuje. Posledica opredelitve oskrbe na kmetiji kot oskrbe v instituciji je tudi, da koncesijo podeljuje država in ne lokalne skupnosti (to je že v 4. točki 5. člena ZDOsk), čeprav bi pomoč in nadzor s strani lokalnih skupnosti, kjer bi se lahko bolj upoštevale lokalne posebnosti, lahko bolj koristil razvoju dolgotrajne oskrbe na kmetijah.

Po ZDOsk je bil nosilec kmetije lahko pri dejavnosti oskrbe samostojen, lahko pa bi za izvajanje oskrbe sklenil pogodbo s pogodbenim izvajalcem - javnim zavodom ali zasebnim koncesionarjem (šesti odstavek 58. člena ZDOsk). Pogodba med izvajalcem oskrbe in nosilcem kmetije vključuje

- 1) namen pogodbe, npr. zagotavljanje bivanja in oskrbe oseb z boleznijo demenca z njihovo vključitvijo v običajne aktivnosti na kmetiji, ponujanjem dnevnih aktivnosti in usmerjanja,
- 2) trajanje pogodbenega razmerja in pogoje za podaljšanje;
- 3) naloge nosilca oskrbe na kmetiji, ki vključujejo izbiro oskrbovancev, uveljavitev dnevnih aktivnosti in vodenje udeležencev pri aktivnosti in
- 4) naloge nosilca kmetije, ki vključujejo predvsem upravljanje kmetije in ponujane ustreznih dnevnih aktivnosti za oskrbovance.

Na Nizozemskem je poznana tudi oblika institucionalnih kmetij, kjer kmetija postane organizacijska enota institucije za dolgotrajno oskrbo. Institucija je odgovorna za izvajanje dolgotrajne oskrbe na kmetiji in tudi določa politiko oskrbe. Kmet je lahko v delovnem razmerju z institucijo.³¹ Tudi italijanski predpisi izrecno predvidevajo sodelovanje kmetov s socialnozdravstvenimi službami (2. člen italijanskega Zakona o socialnem kmetovanju).

Za kakovostnejše zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe na kmetiji bi bilo tudi v Sloveniji smiselno, da bi kmet lahko sklenil dogovor z nosilcem institucionalnega varstva (domom za starejše občane ali javno mrežo oskrbe na domu), tako da bi kmet nudil zgolj prostor za izvajanje storitev dolgotrajne oskrbe in varstvo oseb izven časa oskrbe v javni mreži, zaposleni v instituciji pa bi zagotavljali aktivnosti dolgotrajne oskrbe kot so fizioterapija, delovna terapija in zdravstveno varstvo, manj pa aktivnosti socialnega varstva, kar vse pa bi lahko dopolnjevali oskrbovalci na kmetiji in s tem zmanjšali potrebne obiske profesionalnih izvajalcev.

Pogodba med oskrbovanci in nosilcem kmetije na Nizozemskem vključuje obveznosti nosilca kmetije v smislu zagotavljanja varnega okolja za izvajanje dolgotrajne oskrbe in aktivnosti oskrbovancev na kmetiji, zagotavljanja hrane in usmerjanja oskrbovancev pri dnevnih aktivnostih. Oskrbovanci morajo spoštovati tudi hišni red, ki določa standarde in vrednote, ki so pomembni kmetu, ki skrbi za oskrbo. Pravila hišnega reda se nanašajo na strukturo dneva; skupne obroke in odmore za kavo; pomivanje posode in higiene; sporočanje bolezni; kajenje, alkohol in droge; upoštevanje zasebnih prostorov kmeta in oskrbovancev; ravnanje s stroji in živino v smislu prepovedi dotikanja strojev, prepovedi obiskovanja živali brez kmetove vednosti oziroma pristojnosti itd.³²

³¹ Handbook for Dutch care farmers (e-vir), str. 55.

³² Ibidem.

Na Nizozemskem je uveljavljeno tudi sodelovanje med kmeti in stanovanjskimi združenji ter korporacijami, ki zagotavljajo socialna stanovanja. Stanovanjska združenja so zasebne organizacije, katerih namen je zagotavljanje socialnih stanovanj. Na Nizozemskem so poznana že od konca 19. stoletja dalje.³³ Stanovanjska združenja lahko pomagajo pri ustvarjanju možnosti za nastanitve starejših odraslih na kmetijah, saj imajo izkušnje z gradnjo za osebe, ki potrebujejo oskrbo in vodenje v vsakdanjem življenju. Stanovanjsko združenje lahko zgradi in upravlja stanovanjsko enoto ali pa prilagodi obstoječo hišo. Sodelujejo lahko tudi kot poslovni partner. Sodelovanje nosilcev kmetij z oskrbo s stanovanjskim združenjem lahko olajša financiranje in pridobivanje subvencij za bivanje in oskrbo.³⁴

V Sloveniji bi lahko kmetje, ki zagotavljajo nastanitev v okviru oskrbe, sodelovali z javnimi stanovanjskimi skladi, ki zagotavljajo oskrbovana stanovanja in bi zato kmetom lahko pomagal pri prilagoditvi grajenega okolja. Za starejše odrasle z nizkimi dohodki pa bi se lahko namesto neprofitnega stanovanja zagotovilo tudi plačilo bivanja na kmetiji z oskrbo.

1.1.4 ZAKLJUČEK

Storitve dolgotrajne oskrbe se v članicah EU izvajajo v prostorih izvajalca dolgotrajne oskrbe (v instituciji) ali na domu – na naslovu, kjer uporabnik dejansko prebiva in ga navede kot kraj opravljanja DO. Čeprav po zakonskih opredelitvah kmetije z oskrbo zagotavljajo »institucionalno varstvo«, niso »institucije« v pravem pomenu besede, saj se v njih lahko bolj upoštevajo individualni vidiki in individualne želje posameznega uporabnika. Ker se za dnevno varstvo starejših odraslih zahteva manj prilagoditev grajenega okolja novi dejavnosti kot za 24 urno namestitev oskrbovancev, bi bilo za začetek smiselno, da bi se pravni model za kmetije z oskrbo razvil kot pravni model za dnevni center. Za pravni model kmetije z oskrbo je bistvena izbira pravnoorganizacijske oblike, v kateri se izvaja oskrba. Čeprav je bila kot pravnoorganizacijska oblika kmetij z oskrbo po ZDOsk mišljena predvsem dopolnilna dejavnost na kmetiji, ki jo vodijo nosilci kmetije ali člani kmetije, bi bil boljši tak pravni model, ki bo omogočal ločitev agrarno-proizvodnega in oskrbnega dela kmetije. Primerneje bi bilo opravljanje oskrbe na kmetiji v obliki zasebnega zavoda, saj se ta pravnoorganizacijska oblika predvideva za neprofitne dejavnosti socialnega varstva, njena ustanovitev je enostavna in ni odvisna od dovoljenja pristojnega ministrstva.

Za zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe bo moral nosilec kmetije oblikovati pravna razmerja z več deležniki:

- 1) s koncedentom v okviru koncesijske pogodbe;
 - 2) s pogodbenim izvajalcem;
 - 3) z oskrbovanci ali njihovimi skrbniki;
 - 4) v primeru oskrbe z nastanitvijo s stanovanjskim skladom ali stanovanjskimi združenji;
- ter
- 5) z združenji nosilcev kmetij z oskrbo.

³³ D. T. Davis (2001), str. 4.

³⁴ Handbook for Dutch care farmers (e-vir), str. 96.

Za kakovostnejše zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe na kmetiji bi bilo tudi v Sloveniji smiselno, da bi kmet lahko, tako kot na Nizozemskem ali na Norveškem, sklenil dogovor z nosilcem institucionalnega varstva (domom za starejše občane) ali oskrbe na domu, tako da bi kmet nudil zgolj prostor za izvajanje storitev dolgotrajne oskrbe, zaposleni v instituciji pa bi zagotavljali dolgotrajno oskrbo.

1.2 SOCIALNO KMETOVANJE – KMETIJE Z ZELENO OSKRBO (GREEN CARE) V AVSTRIJI

1.2.1 POMEN PROGRAMA »GREEN CARE – WO MENSCHEN AUFBLÜHEN«

S projektom "Green Care. Kjer ljudje cvetijo", ki je v teku že od leta 2014 dalje, avstrijske kmetijske zbornice podpirajo sodelovanja za zdravstvene, izobraževalne ali socialne cilje kmetijskih in gozdarskih podjetij (land- und forstwirtschaftliche Betriebe). Cilji projekta so zdravje in dobro počutje, trajnostna rast in delo ter trajnostno upravljanje zemljiških ekosistemov. Podeželsko prebivalstvo ima koristi od novih, decentraliziranih in prilagodljivih storitev oskrbe, na primer za otroke ali starejše ljudi. V tem okviru se je uveljavil poseben sistem certificiranja kmetij, ki imajo ponudbe Green Care. V letu 2019 je 740 avstrijskih kmetij že ponujalo storitve, ki jih je mogoče uvrstiti v kategorijo Green Care. Tako se skupaj uresničujejo cilji trajnostnega razvoja (SDG) zdravja in dobrega počutja, trajnostne rasti in dela ter trajnostnega upravljanja kopenskih ekosistemov.³⁵

Zaradi sodelovanja socialnega in kmetijskega sektorja je treba postaviti ustrezno visoke standarde kakovosti. Tako je združenje Green Care razvilo **prvi certifikat Green Care** v nemško govorečih državah. Ta certifikat je prostovoljen za kmetije s ponudbo Green Care in predstavlja nagrado za kmetijsko in/ali gozdarsko dejavnost.

Certifikat Green Care zagotavlja izpolnjevanje jasno opredeljenih meril na področjih:

- sociale
- organizacije,
- vodenja podjetja in
- zakonodaje.

Ta merila se redno ocenjujejo in spremljajo. Certificiranje zagotavlja kontinuiran obstoj ustrezne strokovne usposobljenosti ponudnikov za zadevno ciljno skupino.³⁶ Inovativne socialne storitve na podeželju podpira program za razvoj podeželja. Zato je razvoj kmetij z zeleno oskrbo večinoma brezplačen.

³⁵ <https://www.bundestkanzleramt.gv.at/themen/nachhaltige-entwicklung-agenda-2030/erfolgsgeschichten-agenda-2030/green-care-wo-menschen-aufbluehen.html>

³⁶ https://info.bml.gv.at/themen/landwirtschaft/eu-agrarpolitik-foerderungen/laendl_entwicklung/ausgewaehlte_programminhalte/diversifizierung/gree_care/Soziale-Innovation-f-r-die-Land-und-Forstwirtschaft---Green-Care---Wo-Menschen-aufbl-hen.html

1.2.2 MERILA ZA PRIDOBITEV CERTIFIKATA GREEN CARE

Prvi pogoj je, da ima ponudnik registrirano kmetijsko ali gozdno gospodarstvo. Vsa kmetijska in gozdna gospodarstva v Avstriji so vpisana v register kmetijskih in gozdarskih gospodarstev (LFR). Register predstavlja osnovo za vsa kmetijska statistična raziskovanja, zato sta popolna registracija vseh kmetijskih gospodarstev in aktualnost osnovnih podatkov, kot sta kmet in naslov, zelo pomembna. Merila za dodelitev številke LFBIS v registru LFR so:

- 1) Članstvo v deželni zbornici
- 2) Najmanjša obdelovalna površina:
 - 1 hektar kmetijskih zemljišč (npr. travnikov) ali
 - 3 hektarje gozdnih zemljišč ali
 - 25 arov komercialnih vinogradov ali
 - 15 arov intenzivno uporabljenih sadovnjakov ali
 - 10 arov sadovnjakov z mehkim sadjem ali
 - 10 arov nasadov jagod ali
 - 10 arov nasadov zelenjave, cvetja in okrasnih rastlin, vinogradov in drevesnic,
 - gozdne drevesnice ali
 - 1 ar steklenih rastlinjakov (vključno s tuneli iz folije) ali
 - 50 čebeljih družin (najmanjše število za komercialne čebelarje)
- 3) upravljanje s svojim zemljiščem za svoj račun in na lastno odgovornost. Izvaja se kmetijska in gozdarska proizvodnja. Čisti zakup zemljišč ne zadostuje.
- 4) Kmetija:
 - prodaja kmetijske in gozdarske proizvode na trgu (pridobiva dohodek iz kmetijstva in gozdarstva, tudi predelave in neposrednega trženja) in/ali
 - je osnova za ponudbo Green Care, s čimer ustvarja dohodek (npr. iz samozaposlitve), kot na primer, da samooskrbno prideluje seno za živali v okviru programa Pomoč z živalmi ali dnevna pridelava zelenjave v okviru dnevne strukture za invalide na kmetiji. Kot Green Care pa ne šteje pridelava zelenjave za lastno porabo (= hobi kmetovanje) in neodvisno od tega ponudba zelene oskrbe brez povezave s proizvodnjo.

Poleg teh minimalnih zahtev morajo osebe, ki so primarno odgovorne za izvajanje dejavnosti zelene oskrbe (to je lahko lastnik kmetije), izpolnjevati še naslednja merila:

- Kvalifikacija s področja kmetijstva in gozdarstva (kvalificiran delavec ali višja) ali vsaj pet let delovnih izkušenj v kmetijskem in gozdarskem sektorju;
- Pedagoška/socialna/terapevtska/zdravstvena kvalifikacija, ki ustreza ponudbi Green Care, ali
- Sodelovanje z izvajalcem socialnih storitev ali ustanovo z ustrezno usposobljenim osebjem.
- Redno izvajanje storitev Green Care;
- Pripravljenost za nadaljnje izobraževanje.³⁷

³⁷ <https://www.greencare-oe.at/betriebs-entwicklung+2500++1000080>

Certifikacijski sistem za Green Care je sestavljen iz petih stebrov:

- **Prvi steber** vključuje infrastrukturo, tj. videz in dostopnost kmetije, ter varnostne ukrepe, sprejete za zaščito vseh oseb na kmetiji.
- **Drugi steber** se osredotoča na vrednotenje in nadaljnji razvoj kmetije. Tu je treba predvsem določiti lastne, še višje standarde kakovosti in izvesti ankete o zadovoljstvu.
- **Tretji steber**, ki se nanaša na usposabljanje in nadaljnje izobraževanje. Le tako je mogoče dolgoročno zagotoviti kakovost dela. V ta namen je na voljo obsežna ponudba usposabljanj in dodatnih izobraževanj na področju zelene oskrbe.
- **Četrty steber** zajema področje prava. To je postalo osrednje vprašanje v kmetijstvu in je podrobno obravnavano v četrtem stebru. To med drugim vključuje vsa pogodbeno načela med vsemi osebami, vključenimi v sektor Green Care na kmetiji.
- **V petem stebru** se podrobno pregledata in potrdita oglaševalska in tržna strategija kmetije.³⁸

1.2.3 NOTRANJE IN ZUNANJE CERTIFICIRANJE

Certificiranje poteka kot notranje oziroma zunanje certificiranje. Notranje certificiranje izvaja koordinator Green Care, zunanje pa neodvisni certifikacijski organ SystemCERT.

Nekatere ponudbe se najprej preverijo v okviru notranjega certificiranja na podlagi posebnega kataloga meril, po treh letih pa sledi pregled s strani zunanjega certifikacijskega organa:

- Auszeithof (počitnice na kmetiji)
- Bildung und Freizeit am Hof (izobraževanje in prosti čas na kmetiji)
- Hofzeit (dnevno varstvo na kmetiji)
- Gartenhof (preživljanje na vrtu)
- Tiergestützte Intervention am Hof (programi z živalmi na kmetiji)
- Tiererlebnis am Hof (doživetja z živalmi na kmetiji)

Druge ponudbe se takoj preverijo z zunanjim certificiranjem (notranje certificiranje ni potrebno):

- Delo in zaposlitev na kmetiji;
- Življenje in druženje na kmetiji;
- Nega in oskrba na kmetiji;
- Zdravje in preventiva na kmetiji;
- Varstvo otrok na kmetiji;
- Terapija jahanja/pedagogika na kmetiji.

Redno obnavljanje zunanjega certificiranja je bistveno za trajnostno zagotavljanje visoke kakovosti storitev Green Care. To zagotavljanje kakovosti ima pomembno vlogo tudi za

³⁸ https://info.bml.gv.at/themen/landwirtschaft/eu-agrarpolitik-foerderungen/laendl_entwicklung/ausgewaehlte_programminhalte/diversifizierung/gree_care/Soziale-Innovation-f-r-die-Land--und-Forstwirtschaft---Green-Care---Wo-Menschen-aufbl-hen.html

partnerje v sodelovanju in ciljne skupine storitev Green Care. Zunanje certificiranje je treba ponovno opraviti najpozneje po treh letih. To se opravi na podlagi vprašalnika ali v okviru ciljne revizije na kraju samem (naključno načelo). Samostojna izpolnitev vprašalnika je obvezna zahteva za vse kmetije z zunanjim certifikatom Green Care, ki želijo zagotoviti veljavnost svojega certifikata Green Care za nadaljnja tri leta. Kmetija zunanjemu certifikacijskemu organu elektronsko posreduje tekoče in zahtevane dokumente. Izpolnitev dokumentov traja približno dve uri. Certifikacijski organ dokumente ali vabilo k izpolnitvi ankete pošlje neposredno podjetju. Da bi izpolnili visoko kakovost in merila Green Care, se vsako leto z naključnim postopkom določijo kmetije, na katerih se izvede revizija za ponovno certificiranje. Trajanje revizije je odvisno od vrste in velikosti kmetije ter traja od dve do štiri ure. O datumu presoje v žarišču se neposredno dogovorita podjetje in zunanji certifikacijski organ. Stroške za to osrednjo presojo krije združenje Green Care Austria, financira pa jo Program za razvoj podeželja (ELER).

Kmetije z zeleno oskrbo lahko pridobijo certifikacijsko znamko »Green Care – Wo Menschen aufbluehen«. S certifikatom potrjene kmetije se zavežejo, da bodo izpolnjevale zahteve ali merila iz kataloga meril in da bodo in da jih bo spremljal zunanji pooblaščen certifikacijski organ. Z zunanjim certificiranjem se zagotovi izpolnjevanje jasno opredeljenih socialnih, organizacijskih, ekonomskih in pravnih standardov (meril), ki se redno ocenjujejo. V merilih za certificiranje je opredeljena tudi ustrezna strokovna usposobljenost izvajalcev za strokovno oskrbo ciljne skupine, ki se stalno spremlja.³⁹

Ne glede na točen datum ponovnega certificiranja veljavnost ponovnega certificiranja sledi datumu izteka veljavnosti prvotnega certificiranja. Če se to ne zgodi, obstoječa certifikacija preneha veljati zaradi poteka časa. Najpozneje po treh letih je treba certificiranje ponovno obnoviti, v skladu z veljavnimi merili.⁴⁰

1.2.4 VRSTE STORITEV GREEN CARE

Trenutno je na voljo dvanajst storitev Green Care, ki se lahko izvajajo na kmetijah ambulantno in/ali stacionarno in za katere je mogoče pridobiti certifikat Green Care. Pet od teh ponudb je Green Care Austria posebej razvila s strokovnjaki in vedno temeljijo na opravljenem ločenem tečaju: Auszeithof, Hofzeit, Gartenhof, Tiergestützte Intervention am Hof, Tiererlebnis am Hof.

Poleg tega je mogoče na kmetiji ponuditi obstoječe socialne storitve, ki v svoji osnovni obliki obstajajo tudi brez Green Care, med njimi tudi dnevni center za starejše (oskrba in podpora na kmetiji). Pri teh ponudbah ni treba izpolnjevati le prostorskih zahtev, temveč je treba upoštevati tudi vse zakonske predpise (npr. kvalifikacije, sodelovanje s socialnimi ustanovami).

Dnevni center za starejše na kmetiji mora torej izpolnjevati enake zahteve glede kakovosti kot običajni dnevni center za starejše - dodatno pa ponuja tudi edinstveno okolje kmetije z možnostjo bližnjega spoznavanja narave in živali.⁴¹

³⁹ <https://www.greencare-oe.at/zertifizierung+2500++1000189>

⁴⁰ <https://www.greencare-oe.at/zertifizierung+2500++1000189>

⁴¹ <https://www.greencare-oe.at/angebote-am-hof+2500+2444023>

1.2.5 POČITNICE NA KMETIJI (AUSZEITHOF)

Kmetije z zeleno oskrbo, ki ponujajo počitnice na kmetiji, dajejo optimalno okolje za okrevanje in preusmeritev, saj združujejo elemente kmetije (bližina narave, srečanje z živalmi, čuječnost in zdrava prehrana) z usmerjeno ponudbo za regeneracijo, gibanje, skupne dejavnosti, ustvarjalnost, informacije in razmislek. Ta program je namenjen ljudem, ki (še) niso bolni. Njihov cilj ni le ponuditi oddih v naravi na kmetiji, temveč tudi okrepiti zdravstvene kompetence in podpreti zdrav življenjski slog. Programe dopolnjuje sodelovanje s strokovnjaki s področja zdravstva, kot so nutricionisti, dietetiki in drugi zdravstveni delavci.

Od programa nimajo koristi le ljudje, ki iščejo mir in tišino, ali ljudje, ki so pod stresom, ampak tudi kmetje sami. Po pridobitvi ustrezne kvalifikacije jim je omogočeno, da na svojih kmetijah vzpostavijo izobraževalni program na kmetiji na področju promocije zdravja in preventive, trajnostno uporabijo obstoječe vire in potencialne na kmetiji ter tako ustvarijo dodaten dohodek.

Pogoja za izvajanje programa sta opravljen tečaj za pridobitev **certifikata LFI »Zelena oskrba - promocija zdravja na kmetiji" (Green Care - Gesundheit fördern am Hof)** in nato pridobitev certifikata za kmetijo z oskrbo, ki ima program Počitnice na kmetiji (Green Care Auszeithof): Pomembni sta individualna ponudba in sodelovanje z zdravstvenimi ustanovami iz regije.⁴²

1.2.6 DNEVNO VARSTVO NA KMETIJI (HOFZEIT)

Dnevno varstvo na kmetiji (Hofzeit) je usmerjeno v zdravo staranje, saj omogoča starejšim, da skupaj preživijo čas na kmetiji. Srečujejo se v majhnih skupinah in skupaj preživljajo čas na podeželju. Kmetija s posebnimi viri, kot so vrt, živali, gozd in narava, ponuja številne možnosti za smiselno ukvarjanje in organizacijo vsakdana ter povečuje duševno in socialno blagostanje. Redni stiki s soljudmi prav tako spodbujajo kakovost življenja ter pomagajo proti socialni izolaciji in osamljenosti. Hkrati te storitve bogatijo socialno infrastrukturo v podeželskih regijah in zagotavljajo pomembno razbremenitev za družinske člane. Ponudba časa na dvorišču izboljša kakovost življenja vseh vpletenih in razbremeni družine. Koristi pa nimajo le starejši in njihovi sorodniki, temveč tudi kmetje sami. Po opravljeni posebej oblikovani kvalifikaciji lahko s to inovativno ponudbo zelene oskrbe na kmetiji vzpostavijo novo in obetavno področje dejavnosti, ki jo opravljajo kot **obratno dejavnost varstva oseb (Gewerbe der Personenbetreuung)**. Vendar se ta dejavnost opravlja na kmetiji in ne, kot je običajno, v prostorih oskrbovanca. Poleg tega so na voljo le storitve varstva (Betreuung), ne pa tudi storitve oskrbe (Pflege).⁴³ § 159 Odloka o obrtnih dejavnostih (GewO) (1) določa, da oskrba vključuje naslednje dejavnosti:

1. storitve, povezane z gospodinjstvom:

- a) priprava obrokov
- b) opravljanje opravkov
- c) čiščenje

⁴² <https://www.greencare-oe.at/auszeithof+2500+1000178>

⁴³ <https://www.greencare-oe.at/hofzeit+2500++1000175>

- d) opravljanje gospodinjskih opravil
- e) opravljanje kurirskih storitev
- f) zagotavljanje zdravega notranjega okolja
- g) skrb za rastline in živali
- h) skrb za perilo (pranje, likanje, popravljanje)

2. pomoč pri urejanju življenjskih razmer:

- a) organiziranje dnevne rutine
- b) pomoč pri vsakodnevnih opravilih

3. Druženje:

- a) delati družbo
- b) pogovarjanje
- c) vzdrževanje družabnih stikov
- d) Spremljanje pri različnih dejavnostih

- 4. Vodenje gospodinjske knjige z evidenco stroškov, nastalih v imenu varovane osebe
- 5. Praktična priprava osebe, ki potrebuje varstvo, na spremembo prebivališča
- 6. Organizacija nadomestnega varstva v primeru nezmožnosti za delo

Poleg tega smejo osebe, ki nudijo storitve varstva, kot samostojno opravljati nekatere storitve dolgotrajne oskrbe, če ni nujno, da bi jih opravljale medicinske sestre (par. 3b Zveznega zakona o poklicih v zdravstvu in zdravstveni negi - Bundesgesetz über Gesundheits- und Krankenpflegeberufe – GuKG):

- Podpora pri peroralnem vnosu hrane in tekočine ter zdravil.
- pomoč pri osebni higieni,
- pomoč pri oblačenju in slačenju,
- pomoč pri uporabi stranišča ali komode, vključno s pomočjo pri menjavi inkontinenčnih izdelkov,
- zamenjavo pripomočkov za inkontinenco,
- pomoč pri vstajanju, ležanju, sedenju in hoji, premeščanje.

V primeru pisne odredbe zdravnika in ob navodilih usposobljene medicinske sestre ali zdravnika se lahko opravljajo tudi naslednje zdravstvene dejavnosti (§ 15, 7. odstavek GuKG):

- dajanje zdravil
- nameščanje povojev in oblog
- dajanje podkožnih injekcij insulina in/ali

- ali podkožnih injekcij antikoagulantnih zdravil
- dajanje antikoagulacijskih zdravil
- jemanje vzorcev krvi iz kapilare za določitev krvi
- preverjanje sladkorja v krvi z uporabo testnih trakov
- preprosta uporaba toplote in svetlobe.

Eden od predpogojev je opravljen tečaj Varstvo starejših na kmetiji ("Green Care - Senior:innenbetreuung am Hof").⁴⁴ Če je primerno, ustrezajo tudi nadaljnje izobraževalne/socialne/terapevtske/medicinske kvalifikacije, ki ustrezajo ponudbi, ali sodelovanje s ponudnikom socialnih storitev ali ustanovo z ustrezno usposobljenim osebjem.

Kmet mora registrirati obrtno dejavnost varstva oseb (Gewerbe der Personenbetreuung), svoje storitve pa mora izvajati redno, pripravljen pa mora biti tudi sodelovati v stalnem dodatnem usposabljanju. Eden izmed pogojev je tudi pozitiven pregled kmetije, ki ga opravi koordinator za zeleno oskrbo.⁴⁵

1.2.7 AKTIVNO PREŽIVLJANJE ČASA NA VRTU (GARTENHOF)

Na kmetiji z zeleno oskrbo - Gartenhof posebej usposobljeni kmetje, pogosto v sodelovanju s ponudniki socialnih storitev in ustanovami ali na zasebnem trgu, ponujajo izobraževalne vrtnarske storitve, ki pozitivno prispevajo k zdravju prebivalstva. Med drugim tudi starejši ljudje se lahko z dejavnostmi na vrtu ustvarjalno izražajo in s pozitivnimi učinki narave pridobivajo kakovost življenja. Pri pripravi vrta, setvi in sajenju ter obdelavi pridelka se vključijo v smiselno dejavnost. Znanstvene ugotovitve kažejo, da lahko raznolike možnosti zaposlitve na vrtu vodijo k večji radosti do življenja, višji samozavesti ter izboljšanju gibljivosti, spretnosti in duševnega zdravja.

Kmetje, posebej usposobljeni na certifikatnem **tečaju LFI "Zelena oskrba - vrtna pedagogika na kmetiji"**, (**„Green Care – Gartenpädagogik am Hof“**) zagotavljajo svojo infrastrukturo in vodijo smiselne in kmečko-pedagoško-vrtnarske dejavnosti. Če pride do sodelovanja z izvajalcem socialnih storitev ali ustanovo, to poteka v tesnem sodelovanju s specializiranim osebjem. Glede na ciljno skupino se obravnava telesne, duševne, socialne in duhovne vire ljudi. Prav tako je kmetija ali vrt prilagojen potrebam posamezne ciljne skupine. Možni ukrepi so na primer dvignjene grede, dovolj sedežev ali tudi dostop do vrta ali vožnja po njem brez ovir.

Pomembno je, da je vrtna pedagogika vrsta vrtno terapije. Uspeh v vrtni terapiji je mogoč zaradi povezave, medsebojnega delovanja različnih področij. Strokovnjak mora imeti vrtnarske kvalifikacije (vključeno je tudi botanično znanje) ter medicinsko-terapevtske kvalifikacije (ali kvalifikacije, primerne za udeležence). Poleg tega je za povezovanje različnih disciplin potrebno znanje vrtno terapije. Med njimi je pomembno znanje o terapevtskih vrtovih in njihovih zahtevah, področjih uporabe ter potencialih in omejitvah vrtno terapije. To so lahko osebe, ki se ukvarjajo s terapevtskim delom (na primer psihoterapevti), ni pa nujno,

⁴⁴ <https://www.greencare-oe.at/hofzeit+2500++1000175>

⁴⁵ <https://www.greencare-oe.at/hofzeit+2500++1000175>

saj lahko prihajajo iz različnih strokovnih okolij (na primer vrtnarstva, pedagogike itd.). Vendar morajo imeti, če je le mogoče, status strokovnjaka na podlagi usposabljanja za vrtno terapijo.

Najbolje bi bilo, če bi bil to akademski strokovnjak za vrtno terapijo. Vendar obstajajo različne možnosti: Udeleženci, s katerimi poteka delo v okviru vrtno terapije, določajo strokovno področje ali področja, s katerih naj bi strokovnjak prihajal. To pomeni, da so to lahko vrtnarji ali psihoterapevti z usposabljanjem ali dodatnim usposabljanjem na področju vrtno terapije. Ne glede na poklicno ozadje je bistveno, da ne manjka znanja o potrebah ciljne skupine. Primeri tega so določeni poteki bolezni, simptomi bolezni, varnostni vidiki, v vsakem primeru pa so potrebne dobre komunikacijske sposobnosti. Kombinacija in izbira programa sta tisto, kar naredi vrtno terapijo.

Notranje certificiranje vrtnega centra Green Care se izvaja s preverjanjem podjetja na kraju samem. Izvede ga koordinator Green Care v posamezni pokrajini na podlagi posebej razvitega kataloga meril. Eden od predpogojev je opravljen **certifikacijski tečaj LFI "Green Care - vrtna pedagogika na kmetiji"**.⁴⁶

1.2.8 ŽIVALI NA KMETIJI (TIERGESTÜTZTE INTERVENTION AM HOF)

Ponudba Green Care za izobraževanje in terapijo s pomočjo živali na kmetiji se nanaša na vključevanje živali na kmetiji v okviru izobraževanja, socialnega dela ali terapije. Izvajajo jo strokovnjaki, ki imajo poleg kmetijskih kvalifikacij tudi osnovno pedagoško, socialno ali terapevtsko izobrazbo in so opravili tudi usposabljanje za delo z živalmi.

Za rejne živali, kot so govedo, ovce, osli, koze, piščanci ali alpake, je treba preveriti, ali so dovolj zdrave, primerne in izučene za vključenost v proces. Živali morajo bit navajene na stik z ljudmi in primerne za delo z različnimi ciljnimi skupinami glede na značajske lastnosti. Izobraževanje in terapija s pomočjo živali na kmetiji potekata individualno ali skupinsko in se lahko uporabljata v okviru različnih področij delovanja. Enote s pomočjo živali temeljijo na ciljno usmerjenem načrtu podpore, so dokumentirane in nato ovrednotene. Poudarek je na metodah, pri katerih ciljne skupine sodelujejo z živalmi pod vodstvom strokovnjaka. Cilji vključujejo:

- Ohranjanje in izboljšanje telesnih, čustvenih in psiholoških funkcij ter sposobnosti.
- Razvijanje posameznikove zmožnosti za delovanje
- Povečanje dobrega počutja in kakovosti življenja

Poleg tega ima okolje kmetije podporni učinek, saj omogoča različne vtise in izkušnje: vonj po senu, dotikanje zemlje in rastlin, izvajanje tradicionalnih rokodelskih dejavnosti in skrb za živali je mogoče ciljno uporabiti za doseganje posameznih razvojnih ciljev.⁴⁷

Osebe, ki so v glavnem odgovorne za izvajanje intervencije s pomočjo živali, morajo imeti naslednje kvalifikacije

⁴⁶ <https://www.greencare-oe.at/gartenhof+2500+2443994>

⁴⁷ <https://www.greencare-oe.at/tiergestuetzte-paedagogik-und-therapie-am-hof+2500++1000177>

- kmetijsko in gozdarsko izobrazbo (kvalificiran delavec ali višja) ali vsaj pet let delovnih izkušenj¹ v kmetijskem in gozdarskem sektorju;
- poklicno kvalifikacijo priznane izobraževalne, socialne ali terapevtske stroke;
- pozitiven zaključek priznanega tečaja za intervencijo s pomočjo živali;
- po potrebi dodatne izobraževalne/socialne/terapevtske/medicinske kvalifikacije (posebno dodatno usposabljanje o temah, kot sta na primer diskalkulija ali demenca);
- po potrebi sodelovanje z izvajalcem socialnih storitev ali ustanovo z ustrezno usposobljenim osebjem;

Ponudba intervencije s pomočjo živali na kmetiji se mora odvijati redno. Zahtevata se tudi pozitiven pregled kmetije s strani koordinatorja Green Care in pripravljenost za sodelovanje v stalnem specializiranem dodatnem usposabljanju.⁴⁸

1.2.9 IZKUŠNJA Z ŽIVALMI NA KMETIJI (TIERERLEBNIS AM HOF)

Za razliko od izobraževalne, socialne ali terapevtske usmeritve intervencije s pomočjo živali na kmetiji, ki se osredotoča na individualni razvoj strank, se ta ponudba Green osredotoča na spodbujanje priložnosti izkušenj z živalmi. Srečanja z živalmi na kmetiji in v naravi za mnoge ljudi niso več samoumevna. Zato kmetje po opravljenem ustreznem tečaju LFI ponujajo programe doživljanja živali za mlade in starejše, v katerih se vzpostavi varen in igriv stik z živalmi. Poleg tega se posreduje znanje o reji živali, naravnih ciklih in kmetijstvu. Te dejavnosti lahko pozitivno vplivajo na čustveno ravnoesje ljudi vseh starosti in omogočajo celostna čutna in gibalna doživetja. Izkušnje z živalmi na kmetiji so tudi idealna dopolnitev drugih ponudb Green Care (npr. Auszeit Hof) ali pa širijo možnosti počitnic na kmetiji.

Notranji certifikat za doživetje z živalmi na kmetiji se izvede s pregledom kmetije na kraju samem. Izvede ga koordinator Green Care v posamezni pokrajini na podlagi posebej razvitega kataloga meril. Eden od predpogojev je opravljen tečaj za pridobitev certifikata LFI "Green Care - izkušnje z živalmi na kmetiji".⁴⁹

1.2.10 DOMOVI ZA STAREJŠE NA KMETIJI NA KOROŠKEM

Dežela Koroška podpira bolnišnična mesta za osebe do 3. stopnje oskrbe v skupno več kot 22 objektih "alternativnih življenjskih prostorov". Ponudba "alternativnih življenjskih prostorov" je odobrena storitev na področju bolnišnične oskrbe in podpore v skladu s členom 16(2a) Zakona o koroških domovih (§16 (2a) des Kärntner Heimgesetzes).

Kmetiji Green Care Gipflerhof in Rabingerhof v dolini Görtscitztal sta 4. decembra 2019 prejeli certifikat Green Care za svoje storitve zdravstvene nege in oskrbe. Z Gipflerhofom in Rabingerhofom imajo starejši zdaj možnost oskrbe in podpore tudi na kmetiji. Trenutno so na Gipflerhofu oskrbovani trije oskrbovanci, na Rabingerhofu pa šest oskrbovancev. Posebnost sta družinsko vzdušje in edinstveno življenjsko okolje na kmetijah, katerih kmetijska usmeritev

⁴⁸ <https://www.greencare-oe.at/tiergestuetzte-paedagogik-und-therapie-am-hof+2500++1000177>.

⁴⁹ <https://www.greencare-oe.at/tiererlebnis-am-hof+2500+2444007>

je reja krav dojlil in koz. "Življenje pri nas našim gostom ponuja veliko priložnosti za aktivno preživljanje časa. Vključeni niso le v naše vsakdanje družinsko življenje, temveč tudi v številne dejavnosti na kmetiji," poudarja Brigitte Ratheiser z Rabingerhofa. Griseldis in Othmar Felsberger s kmetije Gipflerhof se lahko samo strinjata: "Z delom na vrtu in skrbjo za živali, skupnim kuhanjem, ročnimi deli in aktivnim doživljanjem narave je kakovost življenja naših gostov še posebej visoka."

Da bi zagotovili kakovost "alternativnih bivalnih prostorov", vse objekte redno pregleduje dežela Koroška. V primeru dveh kmetij Green Care je strokovna skrb in nadzor zagotovljena z ustreznim usposabljanjem kmetov in sodelovanjem s specializiranim osebjem. "Skrb za kmetije je absolutna tema za prihodnost. Glede na demografski razvoj nujno potrebujemo decentralizirano ponudbo z nizkimi pragovi na podeželju. Zaradi spodbudnega okolja na kmetiji je ta oskrba tako edinstvena, z zeleno oskrbo pa kmetijska zbornica zainteresiranim kmetijam nudi tudi potrebno podporo," sta prepričana Robert Fitzthum, predsednik združenja Green Care Austria, in Astrid Brunner, podpredsednica Koroške kmetijske zbornice.⁵⁰

V nadaljevanju so nekateri pravni temelji, ki vplivajo na DO v Avstriji

1.2.10.1 Pravni temelj je Konsolidirani deželni zakon za Koroško: Celotna zakonska ureditev koroškega zakona o domu - K-HG, različica z dne 19.03.2023

Besedilo:

Oddelek 1: Splošne določbe

§ 1 Področje uporabe

(1) Ta zakon se uporablja

a) za ustanove, ki polnoletnim osebam, ki potrebujejo oskrbo in pomoč začasno, trajno ali del dneva, nudijo prostor za bivanje ter ustrezne storitve pomoči in oskrbe v celotnem obdobju sprejema (npr. domovi), kot so zlasti domovi za ostarele ali drugi domovi;

b) za domove za invalidne osebe ter domove za ostarele in negovalne postaje, ne glede na starost njihovih stanovalcev in ne glede na to, ali so ti domovi namenjeni tudi vključevanju invalidnih oseb, pa tudi za ustanove za vključevanje invalidnih oseb, ne glede na njihovo starost, ki nudijo storitve oskrbe in pomoči, ki ustrezajo potrebam stanovalcev v celotnem obdobju sprejema.

(2) Ta zakon se ne uporablja za

a) bolnišnice v skladu z Zakonom o bolnišnicah iz leta 1999, kakor je bil občasno spremenjen;

b) kadar za osebe, ki potrebujejo pomoč, skrbijo sorodniki v smislu 36.a člena Zakona o splošnem upravnem postopku iz leta 1991.

...

⁵⁰ <https://www.greencare-oe.at/green-care-hoftafel-fuer-zwei-stationaere-pflegeangebote-auf-kaerntner-bauernhoefen+2500+2443206>

§ 2 - Cilji

Cilj tega zakona je čim bolj zaščititi interese in potrebe prosilcev za sprejem in stanovalcev ustanov iz prvega odstavka 1. člena - zlasti njihovo človeško dostojanstvo, neodvisnost in individualnost - pred prizadetostjo ter zagotoviti kakovost teh ustanov.

§ 3 Zakoniti skrbniki, zastopniki odraslih

Če prosilci za sprejem ali stanovalci niso polnoletni ali nimajo polne pravne sposobnosti, zvezni zakoni določajo, kdo in v kakšnem obsegu je upravičen ali dolžan delovati v imenu teh oseb.

§ 4 - Podatki o stanovalcih

(1) Izvajalec mora pred sklenitvijo pogodbe stanovalcem zagotoviti vse splošne pogoje in tarife ter informacije v skladu s točko a 2. pododdelka, brez poseganja v obveznosti po zveznih zakonih.

(2) Izvajalec ustanove v skladu s 1. pododdelkom 1. člena - razen ustanov v skladu s 16. pododdelkom 2a. člena - na vidnem mestu, ki je dostopno vsem stanovalcem in njihovim sorodnikom, v vsakem nadstropju objavi naslednje informacije:

a) informacijo, da je objekt pod nadzorom deželne vlade, in ime službe deželne vlade, ki je zanj pristojna, njen naslov in telefonsko številko ter elektronski naslov;

b) osebo, ki je na voljo za odgovore na vprašanja o delovanju doma, bodisi odgovornega predstavnika izvajalca ustanove, vodjo doma ali vodjo oskrbne službe;

c) imena deležnikov ali delegacije stanovalcev (točka b tretjega odstavka 6. člena).

(3) Izvajalec dejavnosti v skladu z drugim odstavkom 16. člena mora na vidnem mestu v sobah stanovalcev objaviti informacije v skladu s prvo alinejo prvega odstavka.

Oddelek 2: Zaščita stanovalcev

§ 5 - Razmejitev

Določbe drugega in tretjega odstavka 6. člena tega poglavja določajo izključno vsebino izjave o zavezanosti v skladu s točko f) drugega odstavka 16. člena, ki jo prosilec za dovoljenje za obratovanje objekta v skladu s prvim odstavkom 1. člena predloži kot enega od pogojev za izdajo tega dovoljenja.

§ 6 Obveznost glede vsebine pogodbe in pravice stanovalcev

(1) Pravna razmerja med izvajalcem ustanove v skladu s 1. odstavkom 1. člena in stanovalci se uredijo s pisno pogodbo - razen če to izhaja že iz 5. odstavka 27d. člena Zakona o varstvu potrošnikov, Zvezni uradni list št. 140/1979, kakor je bil spremenjen z zakonom Zvezni uradni list I št. 35/2016. To velja tudi za morebitne dodatne sporazume.

(2) Poleg vsebine, določene v prvem in drugem odstavku 27d. člena Zakona o varstvu potrošnikov, morajo pogodbe v vsakem primeru vsebovati informacije o

a) izključitvi možnosti odpovedi pogodbe zaradi povečanja nadomestila;

- b) obveznosti zavoda, da pisno navede razloge za odpoved in da vsaj dve leti hrani kopijo odpovednega pisma;
 - c) čas za glavne in vmesne obroke ter počitek;
 - d) obveznost prosilca za sprejem, da predloži zdravniško spričevalo, ki potrjuje njegovo zdravstveno stanje ob sprejemu;
 - e) uporabo skupnih prostorov;
 - f) dopustnost ali nedopustnost imetja hišnih živali s strani stanovalcev;
 - g) objavo načrtovanih povišanj tarif vsaj štiri tedne pred datumom, ko naj bi začele veljati;
 - h) obveznost ponudnika, da sestavi zapisnik o primopredaji opreme in dragocenosti, ki jih je prinesel v dom;
 - i) krajevno pristojnost;
 - j) obveznost ustanove,
 - 1. da mu stanovallec ne obljubi ali odobri nobenih denarnih ugodnosti, ki presegajo plačilo, dogovorjeno med izvajalcem in stanovalcem - razen ugodnosti majhne vrednosti ali ugodnosti, odobrenih na podlagi notarskega zapisa; pogodbe z izvajalci ustanov v skladu s 1. pododdelkom 1. člena, ki nudijo nego in pomoč le del dneva, ter pogodbe z izvajalci neprofitnih ustanov so izvzete iz te obveznosti;
 - 2. zagotoviti, da pogodbe z osebjem ali drugimi osebami, zaposlenimi v ustanovi, zagotavljajo, da tudi ti izpolnjujejo obveznost iz Z 1, ne glede na vrsto zadevne ustanove;
 - 3. da ustrezno upravljajo deponirana sredstva;
 - k) obveznost stanovalca, da nemudoma zapusti ustanovo v primeru prepovedi delovanja ustanove ali njenih delov in v primeru zaprtja ustanove;
 - l) pravice stanovalcev v skladu s tretjim odstavkom tega člena.
- (3) V skladu s točko I drugega odstavka 2. člena je treba poleg vsebin, določenih v skladu s tretjim odstavkom 27.d člena Zakona o varstvu potrošnikov, kot je bil spremenjen z Zakonom o nastanitvi, v vseh primerih, glede katerih zavod ne more prevzeti pravno veljavne odpovedi, zagotoviti naslednje vsebine
- a) pravica stanovalca do vpogleda v dokumentacijo o oskrbi (8. člen);
 - b) pravica stanovalca, da skupaj s sostanovalci izvoli predstavnika interesov ali delegacijo stanovalcev, ki zastopa interese stanovalcev;
 - c) pravico stanovalca do obravnave pritožb;
 - d) pravica stanovalca do pomoči ustrezno usposobljenih oseb za namen zdravljenja ali svetovanja, zlasti v psihoterapevtskih, medicinskih, klinično psiholoških, zdravstveno psiholoških, pastoralnih in pravnih zadevah;
 - e) pravico stanovalca do opremljanja bivalne enote, razen v primeru ustanov iz prvega odstavka 1. člena, ki nudijo oskrbo in pomoč le del dneva, in v primeru ustanov, kjer to ni združljivo z naravo ponujenih storitev, ter pravico do oblikovanja bivalne enote;

f) pravica stanovalca do neomejenega obiska ustanove čez dan in, če je mogoče, izven časa počitka, vendar ob upoštevanju terapevtskih ali negovalnih postopkov pri oskrbi stanovalca in - v posebej upoštevanja vrednih primerih - tudi v času nočnega počitka;

g) pravico stanovalca do obrokov in počitka, ki ustrezajo običajnim življenjskim navadam;

h) pravico stanovalca do plačilnih bonov za posebne storitve.

(4) Če ustanova uporablja standardizirane obrazce ali besedila pogodb ali splošne pogoje, jih mora predložiti državni vladi.

(5) Deželna vlada prepove uporabo standardiziranih pogodbenih obrazcev ali besedil pogodb ali splošnih pogojev, če so v nasprotju s tem zakonom.

Oddelek 3: Stanovanjski standardi in standardi oskrbe

§ 7 Osebe

(1) Upravljavec ustanove iz prvega odstavka 1. člena mora zagotoviti, da je ves čas na voljo zadostno število ustrezno usposobljenega osebja, zlasti za oskrbo, pomožne storitve, administracijo in druge dejavnosti.

(2) Pokrajinska vlada z odlokom uredi podrobnosti o kadrovske zasedbi. Pri tem mora ob upoštevanju ciljev

(2. člen) upoštevati zlasti storitve, ki jih morajo posamezni zavodi zagotavljati v skladu s prvim odstavkom 1. člena, in z njimi povezane posebne zahteve, zlasti glede storitev pomoči in oskrbe, kurativnih in posebnih izobraževalnih storitev ali drugih storitev za vključevanje invalidnih oseb, ter število in starost stanovalcev zavoda ter stopnjo njihove potrebe po oskrbi. Za oskrbo odraslih stanovalcev, ki niso invalidi, se zagotovijo osebe, ki imajo potrebno znanje s področja geriatrične oskrbe, zdravstvene oskrbe in prve pomoči. Potrebno število oseb ima dovoljenje za opravljanje zdravstvene nege kot samostojni podjetniki.

(3) Deželna vlada z odlokom, upoštevajoč dolžnosti vodje ustanove v skladu s 1. pododdelkom 1. člena, določi, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da se šteje, da je vodja ustanove strokovno usposobljen. Enako velja glede predpogojev za strokovno usposobljenost osebe, primerne za vodenje službe zdravstvene nege, ki mora biti v vsakem primeru odgovorna za organizacijo službe zdravstvene nege ter za strokovno vodenje osebja zdravstvene nege in nadzor nad njim.

§ 8 - Dokumentacija o zdravstveni negi

(1) Upravljavec ustanove v skladu s 1. pododdelkom 1. člena mora zagotoviti, da se o vsakem stanovalcu, ki potrebuje oskrbo, vodi dokumentacija o oskrbi. Dokumentacija o oskrbi mora v vsakem primeru vsebovati:

a) podatke o potrebi po oskrbi ob sprejemu in v nadaljnjem poteku;

b) storitve zdravstvene nege, terapevtske in medicinsko delegirane storitve;

c) dajanje zdravil, zlasti psihotropnih zdravil;

d) evidence o prošnjah stanovalcev, povezanih z oskrbo, in o nadaljnji obravnavi teh prošenj;

e) evidence o vrsti prehrane.

(2) Dokumentacija o oskrbi se hrani najmanj sedem let v primeru ustanov iz točke (a) prvega odstavka 1. člena in najmanj deset let v primeru ustanov iz točke (b) prvega odstavka 1. člena. Hrani se tako, da je mogoče zanesljivo izključiti zlorabo njene vsebine. Če stanovalec zamenja ustanovo, se dokumentacija o oskrbi z njegovim soglasjem izroči upravljavcu nove ustanove v skladu s 1. pododdelkom 1. člena.

§ 9 - Zdravstvena oskrba

(1) Pristojni organ zavoda v skladu s 1. pododdelkom 1. člena omogoči zdravstveno oskrbo in zdravljenje s svobodno izbiro zdravnikov.

(2) Upravljavec zavoda zagotovi, da se takoj zaprosi za zdravniško pomoč in da se po potrebi takoj obvesti reševalno službo.

§ 10 Gostinske storitve

(1) Upravljavec ustanove iz prvega odstavka 1. člena mora zagotoviti, da so obroki izbrani v skladu z medicinskimi ugotovitvami o prehrani - v primeru starejših oseb o prehrani, ki ustreza starosti - in da so - kolikor je potrebno - na voljo normalna, dietna in posebna prehrana.

(2) Izvajalec pripravi jedilnike in z njimi na primeren način seznani stanovalce.

§ 11 - Zdravila

(1) Izvajalec v skladu s prvim odstavkom 1. člena mora zagotoviti ustrezno in primerno opremo za nudenje prve pomoči.

(2) Če ni mogoče zagotoviti, da se zdravila, ki jih je stanovalcu predpisal zdravnik, uporabljajo tako, kot so predpisana, če bi jih stanovalec hranil sam, mora upravljavec zavoda iz prvega odstavka 1. člena zagotoviti, da se zdravila ne hranijo pri stanovalcu, ampak se hranijo za posameznika in se ustrezno uporabljajo.

§ 12 - Higiiena

Upravljavec ustanove v skladu s prvim odstavkom 1. člena zagotovi, da je za ustanovo pripravljen higienski načrt, ki določa zahteve za oskrbo in odstranjevanje ter čiščenje in razkuževanje v določenih prostorih, in da se ta načrt upošteva.

§ 13 Gradbene in tehnične zahteve

(1) Velikost in opremljenost bivalnih enot ter opremljenost celotnega objekta morata ustrezati stanju tehnike ter socialnim, negovalnim, higienskimi in varnostnim zahtevam, po potrebi pa tudi zahtevam glede na invalidnost, ki so potrebne za določeno vrsto objekta, razen če zahteve v zvezi s tem določajo drugi zakonski predpisi.

(2) Deželna vlada z odlokom izda naslednje podrobne določbe

a) o krajevni lokaciji, pri čemer upošteva potrebe stanovalcev po počitku in ustrezno dostopnost z javnimi prevoznimi sredstvi ter morebitno vključevanje stanovalcev v skupnost in s tem morebitno ohranjanje njihovega odnosa do okolja,

b) o strukturnih zahtevah ob upoštevanju merila obvladljivosti in delitve na družinske strukture, pa tudi ob upoštevanju primerne velikosti sob, ustreznih sanitarij in električnih

napeljav, potrebe po skupnih prostorih, sobah za oskrbo, sobah za nego in pregledovanje ter širokega nabora možnih storitev,

c) opremo in opremljenost stavb in sob, pri čemer se upošteva tudi zadosten prostor za gibanje stanovalcev in - če opreme ne opremljajo stanovalci - potreba po postelji, sedežni garnituri, omari, mizi, nočni omarici in razsvetljavi.

(3) Pri izdaji odloka iz prvega odstavka 1. člena se ustrezno upoštevajo posebne zahteve posameznih objektov v skladu s prvim odstavkom 1. člena in storitve, ki se zagotavljajo v posameznih objektih, ter s tem povezane posebne prostorske zahteve in cilji (2. člen).

Oddelek 4: Operativne obveznosti

§ 14 - Operativne smernice

(1) Operativni organ objekta, za katerega je potrebno dovoljenje v skladu s 1. pododdelkom 1. člena, pisno določi operativne smernice. V vsakem primeru morajo vsebovati

- a) informacije o skupini oseb, ki se obravnavajo za sprejem;
- b) informacije o obsegu ponujenih storitev
- c) oris organizacije ustanove;
- d) oris koncepta oskrbe in zdravstvene nege;
- e) opis pristojnosti in odgovornosti, zlasti pristojnosti in odgovornosti izvajalca, vodstva, uprave, službe zdravstvene nege in kuhinje;
- f) kadrovske koncept in kadrovske načrte;
- g) koncept varnosti v primeru izpada električne energije.

(2) Izvajalec mora deželno vlado obvestiti o smernicah delovanja in o vsaki spremembi njihove vsebine v skladu s prvim odstavkom.

§ 14a Razvoj in zagotavljanje kakovosti

(1) Nosilec dejavnosti ustanove v skladu s 1. pododdelkom 1. člena sprejme ukrepe za razvoj in zagotavljanje kakovosti pri svojem delovanju, ki vključujejo strukturno kakovost, kakovost procesov in izidov. Ukrepi morajo biti zasnovani tako, da ustrezajo znanstveno priznanim standardom kakovosti dela in omogočajo redne primerljive preglede kakovosti storitev. Ukrepi vključujejo zlasti:

- a) ukrepe za zagotavljanje in nadaljnji razvoj kakovosti storitev, ki jih je treba opraviti, zlasti izvajanje sistemov vodenja kakovosti;
- b) ukrepe za zagotavljanje primerljivosti z drugimi domovi;
- c) ukrepe za specialistično usposabljanje in morebitno nadaljnje usposabljanje za vodstvene naloge.

(2) Deželna vlada lahko z odlokom podrobneje opredeli zahtevane ukrepe v skladu s prvim odstavkom in kot primerne ukrepe določi možne sisteme vodenja kakovosti ter z njimi primerljive sisteme vodenja kakovosti, pri čemer se lahko razlikuje med vrsto ustanove,

velikostjo ustanove, usmerjenostjo ustanove na določene stanovalce in odobrenim številom stanovalcev.

(3) Ta določba se ne uporablja za objekte z dovoljenjem v skladu z drugim odstavkom 16. člena tega pravilnika ali za objekte z največ šestimi odobrenimi mesti za stanovalce.

§ 15 - Obveznosti glede zaupnosti

(1) Če ni že zakonsko določene dolžnosti varovanja zaupnosti, so zaposleni ali druge osebe, ki delajo v ustanovi v skladu s 1. odstavkom 1. člena, dolžni varovati zaupnost glede vseh okoliščin o zdravstvenem stanju ter osebnih, ekonomskih in drugih okoliščinah stanovalcev, če so jim postale znane izključno zaradi njihovega dela v ustanovi. To velja tudi za osebe, ki so delale v ustanovi.

(2) Dolžnost varovanja zaupnih podatkov ne velja v primerih zakonsko urejenih obveznosti poročanja in obveščanja ter če je razkritje po vrsti in vsebini utemeljeno z javnim interesom, zlasti z interesi javnega zdravstva, pravosodja ali uveljavljanja odškodninskih zahtevkov institucij socialne minimalne varnosti ali enakih možnosti.

(3) Če ne obstaja zakonska obveznost poročanja, je podatke iz dokumentacije o oskrbi dovoljeno posredovati le s soglasjem stanovalca (bivšega stanovalca). Če obstaja nevarnost za življenje stanovalca in ta ne more dati soglasja, se informacije posredujejo zdravnikom v potrebnem obsegu. Pravico do vpogleda v dokumentacijo o oskrbi imajo zdravniki in negovalno osebje ustanove v obsegu, ki je potreben za zagotovitev optimalne oskrbe.

Oddelek 5: Postopkovne določbe

§ 16 Zahteva za izdajo dovoljenja

(1) Objekti iz 1. pododdelka 1. člena za svoje delovanje potrebujejo licenco deželne vlade.

(2) Če ni v 2.a odstavku določeno drugače, se licenca za delovanje ustanove izda na podlagi vloge pravne osebe ustanove, če se glede na posebne potrebe in zahteve posameznih ustanov, njihovih nalog in skupine oseb, za katere je treba skrbeti,

a) lokacija, razpoložljivi prostor in oprema objekta ustrezajo interesom in potrebam oskrbovancev, zlasti njihovi fizični varnosti, ter so upoštevani odloki, ki jih je izdala deželna vlada, in higienska načela;

b) je poskrbljeno za potrebno ustrezno poklicno in delovno terapijo ter za ustrezne prostore, ki spodbujajo življenje v skupnosti;

c) je na voljo potrebno in primerno osebje, vključno z ustreznim zanesljivim (10. odstavek) vodjo in zanesljivo (10. odstavek) osebo, primerno za vodenje službe zdravstvene nege, v skladu s predpisi, ki jih izda deželna vlada (7. odstavek);

d) operativne smernice ter ukrepi za razvoj in zagotavljanje kakovosti so v skladu z določbami tega zakona in na njegovi podlagi izdanih odlokov;

e) upravljavec objekta - če gre za pravno osebo, je to fizična oseba, ki ima odločilen vpliv na obratovanje objekta - ima zanesljivost, ki je potrebna za obratovanje (10. odstavek);

f) organ, ki upravlja objekt, se zavezuje, da bo sklepal le pisne pogodbe, katerih vsebina je v skladu z določbami drugega in tretjega odstavka 6. člena;

g) objekt izpolnjuje zahteve gradbene zakonodaje in predpisov policije za varstvo pred požarom in nevarnostjo.

(2a) Dovoljenje za upravljanje objektov za nastanitev največ šestih oseb, ki pretežno ne potrebujejo oskrbe in pomoči in niso sorodniki v smislu 36.a člena Zakona o splošnem upravnem postopku iz leta 1991 prosilca za dovoljenje, v stanovanjske namene se izda če oprema in opremljenost bivalnih in sanitarnih prostorov ustreza interesom in potrebam stanovalcev, zlasti njihovi fizični varnosti in higienskemu načelom, ter stanovalcem nudi dovolj prostora za gibanje, če so izpolnjene zahteve glede gradnje in požarne varnosti ter če je podana izjava o zavezanosti v skladu z odstavkom 1.

2(f) je bila predložena. Poleg tega mora imeti prosilec za dovoljenje zahtevano zanesljivost (odstavek 10).

(3) Vlogi za izdajo dovoljenja je treba priložiti naslednje podatke:

a) skupina oseb, ki jim je objekt namenjen v skladu s pododdelkom 1;

b) največje število oseb, za katere naj bi se izvajala oskrba;

c) predvideno število in strokovno usposobljenost osebja (7. člen);

d) predvidene ukrepe oskrbe, nege in rehabilitacije;

e) dokazilo o lastništvu ali drugi pravici na nepremičnini, namenjeni ustanovi iz pododdelka 1, vključno z obstoječimi stavbami, ki se bodo uporabljale za ustanovo, ki vlagatelju za dovoljenje omogoča trajno in nemoteno uporabo ustanove;

f) prostorski in funkcionalni program, vključno z načrti objekta in nepremičnine, ki se uporablja za objekt, narisanimi v merilu, ažurnimi in predloženimi pristojnemu organu v skladu s Koroškim gradbenim zakonikom iz leta 1996;

g) dokazilo, da je bil opravljen požarni pregled v skladu s Koroškim pravilnikom o nevarnosti in požarni policiji;

h) dokazilo, da so kot upravljalci objekta na voljo zanesljive osebe, ki so primerne za vodenje objekta in za vodenje oskrbne službe, in da so izpolnjene zahteve v skladu s točko e 2. pododdelka; dokazilo, da ne obstajajo razlogi za izključitev v skladu z 2. ali 3. odstavkom 13. člena GewO 1994, BGB. 2 ali 3 GewO 1994, Zvezni uradni list št. 194, kakor je bil spremenjen z Zveznim uradnim listom I št. 108/2022, tudi niso bili realizirani v tujini, se predložijo samo za tiste države, v katerih je imel prosilec za dovoljenje glavno prebivališče v petih letih pred vložitvijo vloge;

i) izjavo o zavezanosti institucije v skladu z odstavkom 2, točka f;

j) smernice za poslovanje;

k) načrtovane ukrepe za razvoj in zagotavljanje kakovosti (§ 14a).

(4) Vlogi za izdajo dovoljenja za ustanovo v skladu s pododdelkom 2a je treba priložiti naslednje podatke

a) število oseb, ki bodo nastanjene v smislu pododdelka 2a, vključno z obsegom njihovih potreb po oskrbi;

b) strokovno usposobljenost oseb, ki zagotavljajo oskrbo;

c) načrte v merilu bivalnih in sanitarnih prostorov, ki so na voljo stanovalcem; informacije v skladu s pododdelkom 3(e) in (g);

d) informacije o opremi bivalnih in sanitarnih prostorov;

e) izjavo o zavezanosti ustanove v skladu s pododdelkom 2, točka f;

f) dokazilo o zahtevani zanesljivosti prosilca za dovoljenje; dokazilo, da se razlogi za izključitev iz drugega ali tretjega odstavka 13. člena GewO 1994, Zvezni uradni list št. 194, kakor je bil spremenjen z Zveznim uradnim listom I št. 108/2022, v tujini niso uresničili, se predloži samo za tiste države, v katerih je imel prosilec za dovoljenje glavno prebivališče v petih letih pred vložitvijo vloge;

(5) O izdaji dovoljenja je treba obvestiti lokalno občino.

(6) Ob izdaji licence se lahko določijo tudi potrebni pogoji za obratovanje objekta glede na namen objekta. S postavljanjem pogojev se ne sme spreminjati bistva nameravanega objekta. Vlagatelju se za izpolnitev pogojev glede na vrsto in obseg programa določi primeren rok - vendar ne več kot dve leti. V utemeljenih primerih se lahko obdobje na zahtevo izvajalske agencije pred iztekom podaljša za največ dve leti.

(7) Če pogoji za izdajo dovoljenja niso izpolnjeni in jih ni mogoče izpolniti z določitvijo pogojev v skladu s šestim odstavkom, se dovoljenje zavrne.

(7a) Če ustanova prevzame obstoječo in zakonito delujočo ustanovo, mora ta za nadaljnje delovanje ustanove pridobiti dovoljenje deželne vlade. V zvezi s tem se uporabljajo zahteve iz te določbe, z izjemo tega, da se prosilcu glede na naravo in obseg programa odobri razumno obdobje - vendar ne več kot pet let - za izpolnitev morebitnih zahtev iz pododdelka 6.

(8) Pokrajinska vlada z obvestilom odvzame dovoljenje, če

a) je bila dejavnost začasno ustavljena za tri leta

b) imetnik dovoljenja sam ne nadaljuje z upravljanjem objekta;

c) obrat ne obratuje več

d) zahteve iz pododdelka 2(c) ali (e) ali zadnjega stavka pododdelka 2a niso več izpolnjene;

e) zahteve niso pravočasno izpolnjene (pododdelek 6).

(9) Ne glede na 8. pododdelek lahko deželna vlada z obvestilom omeji dovoljenje na določeno največje število dovoljenih zasedenih mest, če niso izpolnjene zahteve iz točke c 2. pododdelka glede števila potrebnega in ustreznega osebja. Največje dovoljeno število zasedenih mest se določi ob upoštevanju osebja, ki je v času odločanja na voljo v ustanovi, pri čemer je pomanjkanje števila potrebnega in primerne osebja dopustno le do te mere, da ni nevarnosti za življenje ali zdravje stanovalcev. Omejitev dovoljenja se lahko izda za določen

čas, če je obdobje, potrebno za izpolnitev predpogojev v skladu s točko c pododdelka 2, predvidljivo ali pod razrešilnim pogojem izpolnjevanja predpogojev v skladu s točko c pododdelka 2.

(9a) O odvzemu dovoljenja se obvesti pristojni organ za kaznovanje upravnih prekrškov (prvi odstavek 20. člena).

(10) Zahteve iz točke c) ali e) ali zadnjega stavka točke a) 2. člena se ne štejejo za izpolnjene, če določbe tega zakona ali na njegovi podlagi izdanih odlokov ali dovoljenja niso bile izpolnjene več kot dvakrat ali če so bile več kot dvakrat kršene izjave o zavezi iz točke f) 2. člena ali če bi bila po 1. do 6. odstavku 13. člena GewO 1994 podana izključitev iz opravljanja obrti.

(11) Deželna vlada lahko na prošnjo opusti izpolnjevanje posameznih obveznosti iz točk (a) do (l) drugega odstavka 6. člena in točk (a) do (h) tretjega odstavka 6. člena v obvestilu o izdaji dovoljenja za upravljanje ustanove v skladu s prvim odstavkom 1. člena, če bi izpolnjevanje teh obveznosti onemogočilo pravilno delovanje in izpolnjevanje nalog ustanove, zlasti glede na stopnjo invalidnosti stanovalcev ali nalogo ustanove, da integrira invalide, ali pa je to mogoče le z nesorazmernimi stroški, in so kljub temu zaščiteni interesi stanovalcev in cilji 2. člena.

§ 17 - Predhodni pregled

(1) Če je treba objekt iz prvega odstavka 1. člena - razen objektov iz drugega odstavka 16. člena - na novo zgraditi ali za tak objekt preurediti obstoječo stavbo, lahko deželna vlada zahteva predhodni pregled, da se ugotovi, ali predvidena lokacija objekta, razpoložljiv prostor in oprema - če jih je mogoče zagotoviti s strukturnimi ukrepi in so razvidni iz predloženih gradbenih načrtov in opisov - izpolnjujejo interese in potrebe stanovalcev, zlasti tudi njihovo fizično varnost, ter odloke, ki jih je izdala deželna vlada.

(2) Vloga mora vsebovati vse podatke, potrebne za presojo; vlogi je treba priložiti podatke iz točk (a), (b), (d) in (f) tretjega odstavka 16. člena ter gradbene načrte in opise.

(3) Pokrajinska vlada z obvestilom ugotovi, ali projekt izpolnjuje zahteve iz prvega odstavka.

(4) Če se projekt izvaja v skladu z dokumenti, na katerih temelji ugotovitev iz pododdelka (3), se zavrnitev dovoljenja v skladu s 16. členom ne sme izreči zaradi neobstoja predpogojev, katerih obstoj je bil ugotovljen v skladu s pododdelkom (3).

§ 18 Kasnejše spremembe

(1) Če se po izdaji dovoljenja po 16. členu izkaže, da obratovanja v skladu z določbami tega zakona ni mogoče ustrezno zagotoviti, deželna vlada predpiše dodatne zahteve; razen če so te zahteve potrebne za preprečitev nevarnosti za življenje ali zdravje ljudi, morajo biti za upravljavca objekta - glede na posamezen objekt - ekonomsko upravičene.

(2) Za spremembe objekta z dovoljenjem iz 16. člena, za katere velja tudi zahteva po gradbenem dovoljenju, bistvene spremembe v ponujeni oskrbi ali pomoči ter spremembe na območjih, za katera velja dovoljenje iz 16. člena, je - če ni v tretjem odstavku določeno drugače - pred njihovo izvedbo potrebna odobritev deželne vlade; za te postopke se smiselno uporabljajo določbe 16. člena.

(2a) Spremembe iz 2. pododdelka, za katere velja tudi zahteva po gradbenem dovoljenju ali ki se nanašajo na strukturne ali tehnične zahteve iz 13. člena, je treba po njihovi izvedbi in pred začetkom obratovanja ali uporabe priglasiti deželni vladi. Pokrajinska vlada lahko v dveh mesecih prepove začetek obratovanja ali uporabe, če izvedba sprememb ni v skladu z dovoljenjem v skladu s pododdelkom 2. Pred iztekom obdobja prepovedi se začetek obratovanja ali uporabe ne sme dovoliti.

(3) O imenovanju novega direktorja ali novega vodje službe zdravstvene nege (točka (c) drugega odstavka 16. člena) je treba nemudoma pisno obvestiti deželno vlado skupaj z dokazili v skladu s točko (h) tretjega odstavka 16. člena in primernostjo. Pokrajinska vlada prepove nadaljnjo uporabo novega vodje ali nove vodje službe zdravstvene nege, če dokazila o primernosti ali zanesljivosti ni mogoče predložiti.

(3a) Deželno vlado je treba o spremembah na področju razvoja in zagotavljanja kakovosti obvestiti osem tednov pred njihovo uveljavitvijo. Deželna vlada lahko v šestih tednih po obvestilu prepove izvajanje sprememb, če sprememba ni v skladu z zahtevami 14.a člena ali odredbe, izdane na podlagi 14.a člena.

(4) O nameravani prekinitvi ali znatni omejitvi delovanja objekta iz 16. člena je treba deželno vlado pisno obvestiti vsaj tri mesece vnaprej.

§ 18a Inovativni projekti ter alternativne oblike nastanitve in oskrbe

(1) Za modele inovativnih projektov oskrbe in nege, katerih cilj je izpolnjevanje nalog ustanov v skladu s 1. odstavkom 1. člena, za njihovo izvajanje pa je potrebno odstopanje od določb odlokov, izdanih na podlagi 2. odstavka 7. člena in 2. odstavka 13. člena, je potrebna odobritev deželne vlade. Deželna vlada lahko na podlagi vloge z obvestilom, s katerim postavi potrebne pogoje in določi za tak model rok največ pet let, dovoli odstopanje od določb odlokov, izdanih na podlagi §§ 7 odst. 2 in 13 odst. 2, če se s predložitvijo ustreznih in utemeljenih dokumentov dokaže, da bodo cilji tega zakona kljub danim odstopanjem od navedenih določb enako doseženi. Določbe odloka, od katerih je dovoljeno odstopanje, morajo biti v dovoljenju izrecno navedene. Odstopanje od najmanjšega števila negovalnega osebja na stanovalca, določenega v Odloku, ni dovoljeno.

(2) Uporabljajo se drugi, tretji, peti in sedmi odstavek 16. člena.

(3) Deželna vlada lahko po izdaji dovoljenja predpiše dodatne pogoje, če ugotovi, da je to potrebno za doseganje ciljev tega zakona. Obdobje za izvajanje pogojev je najmanj šest mesecev, pri čemer lahko deželna vlada v utemeljenih primerih to obdobje podaljša za eno leto.

(3a) Če se z modelom inovativnih projektov dokaže, da se s tem modelom dosega cilji tega zakona, lahko izvajalec po najmanj štirih letih neprekinjenega delovanja zaprosi za neomejeno dovoljenje za alternativno obliko nastanitve in oskrbe. Deželna vlada izda dovoljenje, če obstajajo in bodo verjetno še naprej obstajali pogoji za začasno delovanje iz 1. pododdelka. Predzadnji in zadnji stavek odstavka 1 ter odstavka 2 in 3 se uporabljajo smiselno.

(3b) Alternativne oblike nastanitve in oskrbe, odobrene za nedoločen čas v skladu s pododdelkom 3a, se štejejo za objekte iz prvega odstavka 1. člena v smislu tega zakona.

(4) Deželna vlada prekliče dovoljenje, izdano na podlagi 1. ali 3a. pododdelka, če cilji tega zakona niso doseženi kljub postavljenim pogojem in če ciljev ni mogoče doseči v roku iz 3. pododdelka kljub postavljenim dodatnim pogojem ali v primeru 8. odstavka 16. člena. § Uporabljata se člen 16(9) in (10).

§ 19 Nadzor

(1) Ustanove iz prvega odstavka 1. člena so pod nadzorom deželne vlade.

(2) Deželna vlada v rednih časovnih presledkih, vendar najmanj vsaki dve leti, na kraju samem preverja spoštovanje določb tega zakona ter odlokov in obvestil, izdanih na podlagi tega zakona. Organom nadzornega organa se omogoči dostop do objektov v skladu s prvim odstavkom in pregled pogodb; poleg tega je treba zagotoviti informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Če je dostop zavrjen, ga je mogoče pridobiti z izvajanjem neposrednih ukazov in prisilnih pooblastil. Inšpekcijski pregledi se lahko opravijo tudi brez predhodnega obvestila.

(3) Deželna vlada v rednih časovnih presledkih, vendar najmanj vsaki dve leti, na kraju samem preverja spoštovanje določb tega zakona ter odlokov in obvestil, izdanih na podlagi tega zakona. Organom nadzornega organa se omogoči dostop do objektov v skladu s prvim odstavkom in vpogled v pogodbe ter dokumente, ki se nanašajo na razvoj in zagotavljanje kakovosti, zlasti smernice za zdravstveno nego in higienske smernice; poleg tega je treba zagotoviti informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Če je dostop zavrjen, ga je mogoče pridobiti z izvajanjem neposrednega poveljevanja in prisile. Inšpekcijski pregledi se lahko opravijo tudi brez predhodnega obvestila.

(4) Če se objekti v skladu s prvim odstavkom 1. člena upravljajo brez dovoljenja ali z odstopanjem od dovoljenja, deželna vlada z obvestilom odredi zaprtje objekta. O zaprtju se obvesti organ, pristojen za kaznovanje upravnih prekrškov (prvi odstavek 20. člena). Odredba o zaprtju se prekliče, če razlog za ta ukrep preneha obstajati.

(4a) Če obstaja utemeljen sum, da obrat iz prvega odstavka 1. člena deluje brez dovoljenja, se organom nadzornega organa omogoči dostop do prostorov, na katere se sum nanaša. Poleg tega se organom nadzornega organa zagotovijo informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Inšpekcijski pregledi se lahko opravijo tudi brez predhodnega obvestila. Če je dostop zavrjen, ga je mogoče pridobiti z izvajanjem neposrednih ukazov in prisilnih pooblastil.

(4b) Inšpekcijski pregledi iz odstavka 4a so omejeni na potreben obseg in se opravijo ob upoštevanju osebnih in zdravstvenih potreb morebitnih uporabnikov prostorov.

(4c) Za izvajanje inšpekcijskih pregledov v skladu z odstavkoma 2 in 4a se zagotovijo uslužbenci pokrajine. Po potrebi lahko deželna vlada za izvajanje inšpekcijskih pregledov imenuje strokovno primerne osebe, kot so zlasti pripadniki višje službe za zdravstveno varstvo in nego (19.a člen).

(5) Učinkovitost prepovedi v skladu z zadnjim stavkom 3. člena ali zaprtja v skladu s 4. členom se določi ob ustreznem času, pri čemer se upoštevajo interesi stanovalcev. Prepoved ali zaprtje pa se izreče s takojšnjim učinkom, če je zdravstvena nega ali oskrba tako pomanjkljiva, da ogroža življenje ali zdravje stanovalcev.

(6) S prepovedjo delovanja ustanove ali delov ustanove (3. odstavek) ali zaprtjem ustanove se prepove vsak nadaljnji sprejem stanovalcev. Stanovalcem v zavodu mora izvajalec naročiti, naj nemudoma zapustijo zavod, katerega delovanje je bilo prepovedano ali ki je bil zaprt, hkrati pa jim zagotovi morebitno potrebno namestitve v drugem zavodu. Zavod sprejme ustrezne ukrepe za zagotovitev nadaljnje oskrbe in pomoči stanovalcem, ki potrebujejo oskrbo in pomoč.

(7) V primeru neposredne nevarnosti mora deželna vlada na stroške in tveganje zavoda takoj sprejeti potrebne ukrepe za zaščito stanovalcev z neposrednim ukazom in prisilo.

(8) Deželna vlada o prepovedi delovanja zavoda ali delov zavoda in o zaprtju zavoda obvesti stanovalce zavoda, občine, društva socialnega skrbstva in okrajne upravne organe, na območju katerih je zavod, ter bolnišnice na Koroškem z navedbo imena zavoda, njegovega upravljavca in naslova. V primerih iz zadnjega stavka 5. pododdelka ali 7. pododdelka deželna vlada v ustrezni obliki obvesti tudi javnost.

§ 19a Imenovani inšpekcijski organi

(1) Organ za pregled (člen 19(4c)) imenuje deželna vlada s pisnim obvestilom za omejeno obdobje treh let.

(2) Revizijski organ mora pred deželno vlado priseči, da bo vestno opravljal svoje naloge.

(3) Imenovanje v revizijski organ preneha veljati, ko

a) smrti,

b) preklica imenovanja ali

c) odstopa s položaja.

(4) Pokrajinska vlada prekliče imenovanje revizijskega organa, če je ta resno ali večkrat kršil svoje dolžnosti.

(5) Organ za pregled lahko odstopi s položaja; odstop je treba pisno prijaviti deželni vladi. Postane nepreklicen, ko organ prejme izjavo o odpovedi, in začne veljati, če v izjavi o odpovedi ni določen poznejši datum.

(6) Pokrajinska vlada izda službeni znak in službeno izkaznico preglednemu organu takoj po prisegi.

(7) Revizijski organ mora pri opravljanju svojih nalog vidno nositi službeno značko in imeti službeno izkaznico. Službeno izkaznico mora na zahtevo predložiti.

(8) Službeni znak in službeno izkaznico je treba vrniti deželni vladi, ko se imenovanje za revizijski organ izteče.

(9) Deželna vlada s sklepom izda podrobnejše določbe o vrsti, obliki in nošenju službene značke ter o vsebini in obliki službene izkaznice. Priponka mora v vsakem primeru vsebovati napis "Organ za pregledovanje domov". Službena izkaznica mora v vsakem primeru vsebovati:

a) ime, datum rojstva, naslov in fotografijo nadzornega organa ter

b) referenčno številko in datum imenovanja.

Oddelek 6

Kazenske, končne in prehodne določbe

§ 20 Kazenske določbe

(1) Upravni prekršek stori in kaznuje okrajni upravni organ,

a) z globo od 3.000 do 30.000 eurov, v primeru ponovitve pa z globo od 4.000 do 32.000 eurov, kdor

1. upravlja objekt iz 1. odstavka 1. člena - razen objektov iz 16. odstavka 2a. člena - brez dovoljenja iz 1. odstavka 16. člena, 1. odstavka 18a. člena ali z odstopanjem od takega dovoljenja ali ne izpolnjuje pogojev;

2. pri obratovanju objektov v skladu s 1. odstavkom 16. člena - razen objektov v skladu z 2.a členom 16. člena - krši 1. odstavek 7. člena ali odredbe, izdane v skladu z 2. in 3. odstavkom 7. člena;

2a. pri obratovanju objektov po § 18a krši § 7 odst. 1 ali določbe odlokov, izdanih na podlagi § 7 odst. 2 in 3, ki niso izrecno navedene v zadnjem stavku dovoljenja po § 18a odst. 1;

3. ne omogoči dostopa v skladu s členom 19(2) ali (4a) ali ne dovoli pregleda pogodb v skladu s členom 19(2) ali (4a) ali ne zagotovi informacij, potrebnih za izvajanje nadzora v skladu s členom 19(2) ali (4a);

4. krši člen 19(6) ali ovira ukrepe v skladu s členom 19(7);

b) z globo od 1.500 do 15.000 eurov, v primeru ponovljenega prekrška pa z globo od 3.000 do 17.500 eurov, kdor

1. upravlja objekt iz člena 16(2a) brez dovoljenja iz člena 16(1), člena 18a(1) ali z odstopanjem od takega dovoljenja ali ne izpolnjuje pogojev;

2. sklene pogodbo, katere vsebina ni v skladu z določbami drugega ali tretjega odstavka 6. člena, v nasprotju z izjavo o zavezi v skladu s točko f drugega odstavka 16. člena ali točko e četrtega odstavka 16. člena, ali v nasprotju z izjavo o zavezi v skladu s točko f drugega odstavka 16. člena ali točko e četrtega odstavka 16. člena ne izpolnjuje obveznosti ali ne varuje pravic prebivalcev;

3. pri upravljanju ustanove v skladu s členom 16(2a) krši člen 7 ali predpise, izdane na podlagi člena 7(2);

c) z globo od 1.000 eurov do 10.000 eurov, v primeru ponovljenega prekrška pa z globo od 2.000 eurov do 12.000 eurov, kdor

1. krši dolžnost obveščanja v skladu s 4. členom;

2. deželni vladi ne predloži standardiziranih obrazcev pogodb ali besedil pogodb (četrty odstavek 6. člena) ali uporablja standardizirane obrazce pogodb ali besedila pogodb, ki so v nasprotju s tem zakonom (peti odstavek 6. člena);

3. krši oddelek 6a;

4. ne vodi ali hrani dokumentacije o oskrbi na ustrezen način (8. člen);

5. krši člene 9 do 12, 14, 14a ali 15;

6. ne posreduje obvestil v skladu s 3. ali 4. pododdelkom 18. člena;

7. krši obveznost posredovanja podatkov v skladu s členom 21a(2).

(2) Poskus je kazniv.

(3) Nadomestne zaporne kazni ni mogoče izreči.

(4) Če je nedovoljeno obratovanje objekta v skladu s 1. odstavkom 1. člena ali neizpolnjevanje pogojev predmet upravnega prekrška v skladu s 1. a vrstico 1. odstavka 1. člena ali 1. b vrstico 1. odstavka 1. člena, se kaznivo dejanje konča šele z izdajo dovoljenja v skladu s 16. ali 18.a členom, obratovanjem v skladu z dovoljenjem, izpolnjevanjem pogojev ali ugotovitvijo v skladu z 9. odstavkom 16. člena.

§ 20a Obveznost posredovanja informacij

Organi občine morajo na zahtevo organa zagotoviti informacije, ki jih zahtevajo 16. do 19. člen v zvezi s Koroškim gradbenim zakonikom iz leta 1996, Koroškimi gradbenimi predpisi ali Koroškimi predpisi o nevarnosti in požarni policiji.

§ 21 Sodelovanje zvezne policije

(1) Organi zvezne policije sodelujejo pri izvrševanju upravnega prekrška postavitve objekta iz prvega odstavka 1. člena brez dovoljenja tako, da

a) s preventivnimi ukrepi zoper neposredno grozeče upravne prekrške,

b) ukrepi, potrebnimi za uvedbo upravno kazenskega postopka.

(2) Organi zvezne policije na zahtevo pomagajo deželni vladi pri zagotavljanju izvajanja nadzornih pooblastil iz drugega ali četrtega odstavka 19. člena v okviru svojega zakonitega področja delovanja. Enako velja za izvajanje ukrepov neposrednega poveljevanja in prisilnih pooblastil iz 2., 4.a ali 7. točke 19. člena s strani deželne vlade.

§ 21a Obdelava podatkov

(1) Deželna vlada in ustanove iz prvega odstavka 1. člena lahko za namen izvajanja nalog po tem zakonu, zlasti za doseganje stanovanjskih in oskrbnih standardov, obdelujejo vsakokrat naslednje podatke

1. Zaposleni v zdravstveni negi in oskrbi: ime in priimek, spol, datum rojstva, številka državnega zavarovanja, začetek zaposlitve, konec zaposlitve, obseg zaposlitve, kvalifikacija.

2. Podatki, povezani z domom: Podatki o identifikaciji in dostopnosti ustanove, število prostih mest v enoposteljnih in dvoposteljnih sobah v dolgotrajni oskrbi, kratkotrajni oskrbi, dnevni oskrbi, dolgotrajni oskrbi in nadomestnih bivalnih prostorih.

3. Podatki o stanovalcih ustanove (podatki, povezani s strankami):

a) Ime in priimek, datum rojstva, številka državnega zavarovanja,

b) ime in kontaktni podatki oskrbovanca, ki je naveden v pogodbi z domom, ali odraslega zastopnika, skrbnika ali pooblaščenega sorodnika,

c) datum sprejema v zavod in odpustitve iz zavoda,

d) raven dodatka za oskrbo,

e) obstoj prevzema stroškov s strani dežele.

(2) Ustanove iz 1. odstavka 1. člena so dolžne podatke o stanovalcih, za katere ne obstaja prevzem stroškov s strani dežele, v skladu s 3. točko 3. alineje a, c in d odstavka 1. člena, podatke o osebju iz 1. alineje 1. člena in podatke o domu iz 2. alineje 1. člena ter na splošno število stanovalcev doma, anonimno razčlenjenih po stopnjah oskrbe, v celoti in po resnici vnesti brez nepotrebnega odlašanja tako, da jih vnesejo v sistem obdelave podatkov, ki ga vzpostavi deželna vlada. Spremembe podatkov je treba nemudoma posodobiti. Deželna vlada lahko do vnesenih podatkov, povezanih s strankami, dostopa le v anonimizirani obliki, do drugih podatkov pa v celoti.

(3) Deželna vlada lahko podatke iz prvega odstavka obdeluje s pomočjo avtomatiziranih sistemov in jih v anonimizirani obliki uporablja za namen zbiranja statističnih podatkov o oskrbovalnih storitvah v skladu z Odlokom o statistiki oskrbovalnih storitev 2012, Zvezni uradni list II št. 302/2012, nadzorne dejavnosti deželne vlade v skladu z določbami tega zakona in na njegovi podlagi izdanih odlokov ter za načrtovanje in izvajanje neuradnih nalog dežele kot nosilke zasebnih pravic v skladu z 32. členom Koroškega zakona o oskrbi in pomoči.

(4) Deželna vlada je pooblaščenca, da na podlagi podatkov v skladu s prvim odstavkom zagotovi javno dostopno bazo podatkov za vizualizacijo razpoložljivih oskrbnih mest, ki vsebuje podatke o domovih v skladu z 2. vrstico prvega odstavka.

(5) Deželna vlada in ustanove v skladu s 1. vrstico 1. člena sprejmejo potrebne ukrepe za varnost podatkov v skladu z določbami zakona o varstvu podatkov v obliki ustreznih organizacijskih in tehničnih ukrepov.

(6) Deželna vlada in ustanove iz 1. točke prvega odstavka 1. člena izbrišejo podatke iz 1. točke prvega odstavka 1. člena takoj, ko jih ne potrebujejo več za izvajanje nalog po tem zakonu.

1.2.10.2. Odlok o uvrstitvi v zvezni zakon o nadomestilu za dolgotrajno oskrbo (Einstufungsverordnung zum Bundespflegegeldgesetz)

Kaj pomeni oskrba (Betreuung), določa **§ 1 Odloka o uvrstitvi v zvezni zakon o nadomestilu za dolgotrajno oskrbo (Einstufungsverordnung zum Bundespflegegeldgesetz)**:

(1) oskrba pomeni vse dejavnosti drugih oseb, ki so potrebne v relativno kratkem časovnem zaporedju in se nanašajo predvsem na osebno življenjsko področje ter brez katerih bi bila oseba, ki potrebuje oskrbo, izpostavljena zanemarjanju.

(2) Med dejavnosti iz prvega odstavka spadajo zlasti tiste, ki se nanašajo na **oblačenje in slačenje, osebno higieno, pripravo in sprejemanje obrokov, odvajanje, jemanje zdravil in pomoč pri gibanju v ožjem smislu.**

(3) Za določitev časa, potrebnega za oskrbo, se uporabljajo naslednje okvirne vrednosti - nanašajo se na en dan:

oblačenje in slačenje: 2 x 20 minut: 2 x 20 minut.

Čiščenje inkontinentnih pacientov: 20 min: 4 x 10 minut

praznjenje in čiščenje komode: 4 x 5 minut: 4 x 5 minut

jemanje zdravil: (tudi za dajanje po epruveti) 6 minut

Nega anusa in stranišča: 15 minut

Nega kanile ali cevke: 15 minut: 10 minut

Nega katetra: 10 minut

Enema: 30 minut

Pomoč pri gibanju v ožjem smislu: 30 minut

(4) Za naslednje dejavnosti so določene naslednje minimalne časovne vrednosti - glede na dan:

Dnevna osebna higiena: na dan: 2 x 25 minut: 2 x 25 minut

priprava obrokov: 25 minut (25 minut): (tudi za hranjenje po epruveti) 1 ura

Prevzemanje obrokov: (tudi pri hranjenju s cevko) 1 ura

uriniranje: 4 x 15 minut

Odstopanja od teh časovnih vrednosti se upoštevajo le, če dejanska potrebna oskrba znatno presega te minimalne vrednosti.

Pomoč pa določa § 2 istega odloka:

(1) Pomoč pomeni **odložljive dejavnosti drugih oseb, ki se nanašajo na materialno področje življenja in so potrebne za zagotovitev obstoja.**

(2) Pomoč vključuje preskrbo s hrano, zdravili in predmeti dnevne potrebe, čiščenje stanovanja in osebnih predmetov, skrb za osebno in posteljno perilo, ogrevanje bivalnih prostorov, vključno z zagotavljanjem ogrevalnega materiala, in pomoč pri gibanju v širšem smislu.

(3) Za vsako pomoč se predpostavlja fiksna časovna vrednost deset ur na mesec.

(4) Pri otrocih in mladostnikih, ki potrebujejo oskrbo, se lahko ne glede na določbe 3. točke 7. odstavka 4. člena Zveznega zakona o dodatku za dolgotrajno oskrbo (BPGG) za pomoč pri gibanju v širšem smislu do 15. leta starosti upošteva časovna vrednost do 50 ur na mesec.

§ 3. pa določa: (1) Potreba po oskrbi ne obstaja, če lahko ali bi lahko upravičenec potrebne dejavnosti opravljal samostojno z uporabo preprostih pripomočkov in je uporaba teh pripomočkov zanj glede na njegovo telesno in duševno stanje smiselna.

(2) Uporaba drugih pripomočkov se upošteva, če so ti na voljo ali če njihovo financiranje v celoti ali vsaj pretežno zagotavlja nosilec odločanja ali nosilec javnih stroškov.

1.2.10.3. Oskrbovano bivanje na kmetiji kot dopolnilna kmetijska dejavnost - odločba avstrijskega Zveznega finančnega sodišča z dne 4. maja 2021

Dejansko stanje – študijski primer

Avstrijsko Zvezno finančno sodišče (Bundesfinanzgericht – BFG) je na izzive, ki jih je prinesla davčna obravnava socialnih kmetij, opozorilo v odločbi št. GZ. RV/7101351/2010 z dne 4. maja 2021.⁵¹

Dejansko stanje zadeve je bilo naslednje: V spornem letu 2002 je pritožnik (mož) dosegel dohodek iz kmetijstva in gozdarstva po polni pavšalni stopnji. Do leta 1999 sta mož in njegova žena skupaj upravljala kmetijo kot sopodjetnika, v skladu z upravno prakso pa se je dohodek vedno določal v višini nič s polno pavšalno obdavčitvijo. Ta pravna razmerja so se spremenila, ko sta zakonca sklenila pogodbo o kmetovanju z dne 8.11.1999, s katero je mož dobil izključno pravico do upravljanja kmetijskega gospodarstva. Sprememba upravljanja ni bila niti priglašena organom niti ni bila pravica upravljanja vpisana v zemljiško knjigo v korist pritožnika kot upravičene stranke. Obveščena sta bila le Zavod za socialno zavarovanje kmetov in Kmetijska zbornica.

Žena je 1. januarja 2007 na lokaciji kmetijskega podjetja kot samostojna podjetnica odprla podjetje "zasebni zdravstveni dom". V začetku leta 2007 je prekrškovni organ ob uvodnem obisku pri ženi ugotovil, da je bil zasebni dom starejših že od leta 2005 ustanovljen na delu kmetije in da je mož od leta 2005 ustvarjal dohodek od najemnine z oddajanjem majhnih stanovanj osebam, ki jih je nato oskrbovala žena. V zapisniku uvodnega obiska pri pritožnikovi ženi je navedeno: Prvotno je bilo načrtovano oddajanje nepremičnine v najem v okviru "Počitnic na kmetiji" s pritožnikom kot upraviteljem kmetijskega in gozdarskega podjetja. Od leta 2005 dalje pa "oskrbovana stanovanja", tudi v okviru kmetijstva. Od leta 2007 dalje je bil na kmetiji ustanovljen dom za starejše, upraviteljica kmetije je bila še naprej pritožnica, odgovorna je bila za oskrbo. Žena je opravljala storitve oskrbe, pritožnik pa je s "stanovalci doma" sklepal najemne pogodbe. Dohodek od najema se je upošteval kot dohodek iz kmetijske dejavnosti, ki je v celoti pavšalno obdavčen. Hči je diplomirana medicinska sestra in je zaposlena pri materi kot nesamostojna delavka. Od začetka leta 2005 so bile v vseh stanovanjskih stavbah že vse zasnove za bivanje brez ovir. Zdravstvena nega na domu se je lahko izvajala ne glede na stopnjo oskrbe. Stanovalci, ki so bili oskrbovani v okviru zdravstvene nege na domu v letih 2005 in 2006, so bili do 2. stopnje oskrbe. Zaradi različnih incidentov s Volkshilfe je žena prekinila delovno razmerje na 13. december 2006. V svoji izjavi z dne 13. decembra 2006 je pri pristojnem organu vložila vlogo za odobritev oskrbovalnih mest

⁵¹ https://findok.bmf.gv.at/findok/resources/pdf/a0685051-db87-4017-8c47-3c20e56f8ea0/javalink?art=BG&id=1018000&ida=EstG1988&hz_id=1018000&dz_VonParagraf=28

(oskrbovana stanovanja), ki je bila pozitivno obravnavana z odločbo z dne 12. junija 2007. Družba Volkshilfe je 13. decembra 2006 prenehala z oskrbo in od takrat je oskrbo zagotavljala žena, za kar je organ sprejel ustno zavezo. Ker so stanovalci doma dosegli višje stopnje oskrbe in je bilo na podlagi odločbe življenje s pomočjo možno le do 2. stopnje oskrbe, je žena zaprosila za podaljšanje za vodenje negovalnega doma. V odgovoru z dne 22. januarja 2007 je navedla, da ima pet enoposteljnih sob, od katerih se štiri uporabljajo za zdravstveno nego, peta pa za oskrbovano stanovanje. Celotna prenova je bila financirana iz "naših prihodkov od kmetovanja in [njene] plače kot geriatrične medicinske sestre in pomočnice medicinske sestre". Opravila je tudi usposabljanje za hospic. Iz odgovora ni razvidno, kateri dokazi so bili predloženi za lastninsko pravico. Z odločbo z dne 12. junija 2007 je bilo pod določenimi pogoji izdano dovoljenje za gradnjo štirih oskrbovanih mest. V odločbi so poleg štirih stanovanj navedeni tudi razpoložljivi prostori:

- 1 Jedilnica in soba za rekreacijo
- 1 pisarna, ki se uporablja tudi kot center za oskrbo.
- 1 Pralnica in likalnica
- 1 stranišče za obiskovalce

Ugotovljeno je bilo, da so na voljo hišni red in domske pogodbe. Preostale kopalnice je treba v petih letih opremiti za invalide (kopalniška dvigala ali predelava trenutno dvignjenih pladnjev za prhanje ali kopalnih kadi). Z odločbo z dne 21. septembra 2009 je bilo izdano dovoljenje za opravljanje dejavnosti, je bila predložena le pridružena izjava uradnega izvedenca za zdravstveno nego, s katero je bilo predpisano izpolnjevanje ali skladnost z več točkami zahtev za opravljanje dejavnosti krajev zdravstvene nege, vključno z omejitvijo s četrto stopnjo zdravstvene nege in sklenitvijo pogodbe o bivanju z vsakim stanovalcem. Najnižja stopnja oskrbe stanovalcev je stopnja oskrbe 2. Leta 2014 je bil gospod ***3*** še vedno edini stanovalec s stopnjo oskrbe 2. V zvezi z načinom obračunavanja storitev oskrbe je žena predložila dokument AR 3/07 z dne 2. aprila 2007. AR 1/07 z dne 22. 8. 2007 je bil predložen kot primer skupnega obračuna za dva stanovalca, s katerima je bila sklenjena pogodba za dom. V obeh primerih je žena glavno mesečno najemnino v višini 240,00 EUR in 320,00 EUR (= 8,00x30 EUR in 8,00x40 EUR) nakazala pritožniku.

Kot gospodarsko poslopje je služila za to regijo značilna kvadratna kmetija. Kmetija je sprva obsegala poljedelstvo, rejo pujskov in pitanje prašičev. Do konca leta 1994 se je del kmetije uporabljal kot hlev za pitanje prašičev in kašča (v nadaljnjem besedilu: hlev za pitanje prašičev). Žena je v obdobju od 13. 2. do 17. 2. 1996, tj. pred objavo sporazuma iz člena 15a oktobra 1995 in pred usposabljanjem za pomočnico medicinske sestre, že imela dohodek iz nesamostojne dejavnosti v podjetju za čiščenje stavb, v katerem je bila zaposlena za polni delovni čas kot delavka. Od začetka nesamostojne zaposlitve leta 1995 je morala žena zmanjšati svoje dejavnosti v kmetijski dejavnosti. Usposabljanje za pomočnico zdravstvene nege je zaključila v letih 1996/97. Od leta 1998 je delala v mobilni socialnovarstveni službi organizacij za pomoč. Od leta 2002 je delala le s krajšim delovnim časom, od leta 2007 pa izvaja zdravstveno nego na komercialni osnovi.

Zloženska o simpoziju, ki sta se ga 20. septembra 1999 udeležila pritožnik in njegova žena.

V skladu s predstavitvijo "Oskrbovano življenje na kmetiji - perspektiva za prihodnost?" so predavali predstavniki javnih ustanov Land, Bezirkshauptmannschaft, Landwirtschaftskammer, Regionalmanagement ***6*** Hilfswerk. Vsebina predavanj iz mape ni razvidna. Na mapi je žig "Privatpflegeheim ***18***" (zasebni negovalni dom ***18***) skupaj s številko DDV negovalnega podjetja, ki ga je vodila žena. Žena je ta žig uporabila leta 2007.

V začetku leta 2002 je bilo pri gradbenem mojstru ***2*** naročeno načrtovanje BVH "Preureditev obstoječe kmetije v oskrbovano stanovanje". Gradbeni načrt predvideva štiri majhna stanovanja, dnevni prostor, pisarno, predprostor v prvem in drugem nadstropju, dvojno stranišče, pralnico in splošno sobo. Dom za starejše pokriva dele pritličja in prvega nadstropja. Ogrevanje, oskrba z vodo in elektriko so zagotovljeni s priključkom na hišno omrežje. Proti staremu gospodarskemu poslopju je bil zgrajen nov požarni zid. Dostopnost objekta BVH "Betreutes "ohnen" ni bila naročena. Graditelj je upošteval le ***6*** BO. Uporabna površina novozgrajene enote ni vključena v načrt in je bila izračunana s strani BFG (brez stopnišča) in znaša 265,07 m². To je precej manj od 398 m², navedenih v poročilu BP, vendar je v skladu z navedbami v načrtu, saj naj bi preureditev "delno [nadomestila] obstoječe gospodarsko poslopje". (poudarek BFG)

Štiri majhna stanovanja s površino 30 in 40 m² so bila po dokončanju leta 2005 primerna tudi kot počitniška stanovanja, vendar je pritožnik z odločbo ER z dne 26. 8. 2004 kupil in sam namestil dvižno ploščad za stopnice.

Odločitev o gradnji oskrbovanih stanovanj, vključno s pomožnimi prostori, kot so skupna soba, pisarna itd., sta skupaj sprejela pritožnik in njegova žena. Gradnja oskrbovanega stanovanja, vključno s pomožnimi prostori, je potekala od aprila 2002 do konca leta 2005. Računi za gradnjo, bančni račun in najemna pogodba z ***3*** so napisani na ime pritožnika. Pritožnik je nosil investicijske stroške gradnje, žena pa je nosila stroške opremljanja (skupna soba, pisarna itd.).

V letih 2005 in 2006 je bilo v gospodarskem poslopju izvedeno "oskrbovano bivanje na kmetiji". Oskrbo je zagotavljala mobilna socialna zdravstvena služba ustreznih organizacij za pomoč ***10***, za katero je bila pritožnikova žena zaposlena kot nesamostojna delavka.

V skladu z vzorčno najemno pogodbo, sklenjeno z ***3***, je slednjega zastopal njegov skrbnik. Najemno pogodbo je odobrilo skrbniško sodišče. Mesečna dogovorjena razumna glavna najemnina je znašala 8,00 EUR/m². Tožnik je najemno pogodbo podpisal kot najemodajalec in nad svojim podpisom dal žig "BETREUTES WOHNEN ***18***". Iz priloge je razvidno, da se kosilo zaračunava z obroki na kolesih. V zvezi s to najemno pogodbo je davčni svetovalec navedel, da ta izvod velja le za tiste primere, v katerih ustanove, v katere so bili dodeljeni oskrbovanci, sprejmejo ločeno zaračunavanje oskrbe in stanovanja. V nekaterih primerih bi morala žena storitev oskrbe in nastanitev obračunati skupaj. Ta izjava se ujema z odločbo BH ***4*** z dne 12. 6. 2007 in strokovnim poročilom z dne 21. 9. 2009, kjer mora žena s stanovalci skleniti domske pogodbe.

Z odločbo z dne 12. junija 2007 je bila ženi pod določenimi pogoji odobrena ustanovitev štirih mest za oskrbo. Med drugim je bil omejen sprejem novih stanovalcev s 4. stopnjo oskrbe.

Nekatere kopalnice niso bile dostopne za invalide, tako da je bilo treba "preostale" kopalnice urediti za invalide (kopalniška dvigala ali preureditev trenutno dvignjenih pladnjev za prhanje ali kopalnih kadi). Odločitev o izpolnjevanju pogojev je bila sprejeta 21. septembra 2009. V dovoljenju, ki je bilo izdano kot obratovalno dovoljenje 21. Septembra 2009 je v točki 9 navedeno, da je treba z vsakim stanovalcem skleniti pogodbo o zdravstveni negi. Žena je bila pooblaščenca za upravljanje ustanove v skladu s 7. členom Odloka o domovih za ostarele (Pflegeheimverordnung).

Žena je od 1.1.2007 dalje prijavlja prihodke iz dejavnosti zasebnega negovalnega doma in je vse prostore najemala od pritožnika. Predmet najemne pogodbe, se je glasil: "Najemna pogodba je namenjena izključno za stanovanjske namene". Zasebni zdravstveni dom je imel centralno ogrevanje s toplo vodo. Dogovorjena najemnina (točka 3) je bila sestavljena iz: a) glavne najemnine, b) deleža obratovalnih stroškov in javnih dajatev, c) prometnega davka. Primerna mesečna najemnina, ki jo je treba plačati vnaprej, je znašala 1.557,00 EUR bruto.

Pristojni organ 7. maja 2008 potrdil registracijo obrti "Oskrba oseb" za ženo soproga na naslovu kmetije.

Pritožnik in njegova žena sta pravno in gospodarsko delovala skupaj. V vseh dokumentih v gradbenem postopku sta pritožnik in njegova žena navedena kot skupna graditelja. Tožnik je z ***3*** in njegovo ženo sklenil najemno pogodbo.

Za leto 2007 je bilo preverjeno letno povprečje 1,17 zaposlenega in 1 obrobno zaposlena oseba. Od junija 2008 je žena zaposlila šest delavcev s krajšim delovnim časom.

Zasebni dom za starejše ***18*** je v letu 2014 s kljukico označil naslednje storitve, ki so na voljo:

- Kategorija: Zdravstveni dom
- Ponudba oskrbe: kratkotrajna, dolgotrajna in dnevna oskrba
- Razpoložljivi prostori: 8 mest
- Okolica: Obrobje mesta Lastnik: zasebni, ***1***
- Zdravstvena oskrba: prosta izbira zdravnika
- Terapevtska oskrba in zdravstvena nega: ergoterapija, trening spomina, logopedija, fizioterapija, psihološka oskrba
- Osebna nega in oskrba: obiskovalna služba, frizer, pomoč v vsakdanjem življenju (gospodinjstvo,
- Nakupovalne storitve...), poštna storitve, pranje perila
- Aktivnosti v prostem času: Izleti (pohodi, sprehodi ...)
- Knjižnica
- Praznovanja (rojstni dnevi, žar ...) Ustvarjanje (ročna dela, slikarstvo, vrtnarjenje ...)
- Šport (kegljanje, gimnastika, golf ...) Wellness (savna, parna kopel, solarij ...) Ponujeni jeziki: nemščina, angleščina".

Presoja sodišča glede časa nastanka doma za starejše

BFG je pojasnilo, da je pravno gledano mogoče govoriti o domu za starejše šele od leta 2007, torej od - sprva ustne - podelitve višje stopnje zdravstvene nege, ne pa tudi za leti 2005 in

2006. Za resen namen skupne ustanovitve "oskrbovanega stanovanja na kmetiji" septembra 1999 bi bil potreben akt, ki bi nedvomno dokazal načrtovanje majhnih stanovanj. Ker takšno dejanje ni bilo dokazano, udeležba na simpoziju ne zadostuje. Po presoji sodišča sta pritožnik in njegova žena od leta 2007 dalje skupaj zgradila dom za ostarele, ki pa po svoji razsežnosti daleč presega tisto, kar predvideva pojem "oskrbovano bivanje na kmetiji" (Betreutes Wohnen am Bauernhof).

Pravne podlage:

BFG je pri svoji presoji upošteval naslednje pravne podlage:

§§ 21 in 23 EStG 1988

Po **§ 21 EStG 1988** obsegajo dohodki iz kmetijstva in gozdarstva:

1. dohodek iz dejavnosti kmetijstva, gozdarstva, vinogradništva, vrtnarstva, sadjarstva, zelenjadarstva in vseh dejavnosti, pri katerih se pridobivajo rastline in deli rastlin s pomočjo naravnih sil. Če je dohodek dosežen tudi iz kupljenih proizvodov, se za razmejitve na tržne dejavnosti uporablja 9. do 11. odstavek 30. člena Zakona o vrednotenju iz leta 1955.
2. dohodek iz živinoreje in živinorejskih kmetij v smislu 3. do 7. pododdelka 30. člena zakona Zakon o vrednotenju iz leta 1955.

1.2.10.4. Pomembna določila

1. Dohodek iz kmetijskega in gozdarskega pomožne dejavnosti. Pomožno kmetijsko dejavnost (Nebenbetrieb) je dejavnost, ki je namenjena glavnemu kmetijskemu in gozdarskemu gospodarstvu.
2. Deleži v dobičku družbenikov v družbah, v katerih se družbeniki štejejo za sopodjetnike, ter nadomestila, ki jih družbeniki prejmejo od družbe za svojo dejavnost v službi družbe ali za dajanje posojil ali za prenos gospodarskega blaga. Vendar je predpogoj, da se dejavnost družbe šteje izključno za kmetijsko in gozdarsko dejavnost.

V skladu s členom 23 EStG 1988 je dohodek iz trgovine ali dejavnosti:

- dohodek iz neodvisne, trajnostne dejavnosti, ki se izvaja z namenom ustvarjanja dobička in pomeni udeležbo v splošnih gospodarskih transakcijah, če se dejavnost ne šteje niti za opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti niti za samozaposlitev.
- deleži v dobičku družbenikov družb, v katerih se družbeniki štejejo za sopodjetnike (kot so zlasti komanditne družbe in družbe z omejeno odgovornostjo), ter nadomestila, ki jih družbeniki prejmejo od družbe za svojo dejavnost v službi družbe, za dajanje posojil ali prenos sredstev.

Zvezna uredba o davkih (Bundesabgabenordnung) BAO

V skladu s členom 28(1) EStG 1988 so naslednji dohodki, če niso vključeni v dohodek v

v smislu člena 2(3)(1) do (5), dohodek od dajanja v najem in zakup: [...].

V skladu s členom 21(1) Zvezne uredbe o davkih (Bundesabgabenordnung) - BAO je za presojo vprašanj davčnega prava z ekonomskega vidika odločilna prava ekonomska vsebina in ne zunanji videz dejstev.

§ 2. odstavek 23. člena BAO se glasi:

"Obračunu takse ne nasprotuje dejstvo, da je ravnanje (dejanje ali opustitev), ki izpolnjuje ali je del dejstev, ki so predmet takse, v nasprotju z zakonsko zapovedjo ali prepovedjo ali moralo."

§ 24 BAO se delno glasi:

"(1) Za namene pripisa premoženja se za obračunavanje dajatev uporablja naslednje, kolikor je v

če predpisi o dajatvah ne določajo drugače, se uporabljajo naslednji predpisi:

[...]

d) Sredstva, nad katerimi nekdo izvaja nadzor, ki je enak nadzoru lastnika, se pripišejo lastniku.

e) Premoženje, ki nedeljeno pripada več osebam, se jim pripiše, kot da so upravičene do delnih deležev. Višina deležev se določi glede na deleže, do katerih so udeležene osebe upravičene v nerazdeljenem premoženju, ali, če deležev ni mogoče določiti, glede na delež, ki bi pripadel udeležnim osebam ob prenehanju skupnosti [...]."

Tarife centrov za zdravstveno nego in oskrbo

Tarife centrov za zdravstveno nego in oskrbo vsako leto na začetku novega leta določi vlada pokrajine. Tarife vključujejo vse stroške poslovanja (stroški osebja, energija, sredstva za delovanje, dajatve in pristojbine itd.) in so razdeljene na osnovno tarifo in dodatek za oskrbo.

Osnovna pristojbina: Osnovna pristojbina se izračuna iz osnovne tarife in dodatka za oskrbo. Cene so navedene na dan.

Osnovna tarifa: Osnovna tarifa je enaka za vse stanovalce, ne glede na to, ali so še čili ali potrebujejo pomoč in oskrbo. Osnovna tarifa zajema "standardne storitve" (stanovanje, čiščenje, pranje, energija, davki, osnovna preskrba s hrano itd.). Znesek osnovne tarife izraža tudi standard gradnje in opreme, kot v hotelu.

Za enoposteljno sobo ali stanovanje, dodatno enoposteljno sobo ali stanovanje zaračuna se pavšalno doplačilo.

Dodatek za nego

Če je potrebna oskrba, se osnovni stopnji doda dodatek za oskrbo. Ta dodatek za pomoč, nego in oskrbo je enak v vseh centrih za nego in oskrbo. Dodatek za oskrbo je razdeljen na 7 stopenj, in sicer od 1 (majhne potrebe po oskrbi) do 7 (velike potrebe po oskrbi). Obstajajo ločene

stopnje za najtežjo oskrbo, oskrbo v hospicu in psihosocialno oskrbo. (Vir: https://www.noegv.at/noe/Pflege/Kosten_Tarife_Pfl.undBetr.zentren.html)

Evropski ekonomsko-socialni odbor

Ugotovljeno je bilo, da je Evropski ekonomsko-socialni odbor (v nadaljnjem besedilu: EESO) 12. 12. 2012 sprejel mnenje o socialnem kmetijstvu: Zelena oskrba ter socialna in zdravstvena politika, ki je bilo objavljeno v Uradnem listu EU z dne 15. 2. 2013, UL EU C 44/44 in naslednjih. Sodišče je posebej opozorilo, da **ni bilo mogoče najti nobenega sekundarnega pravnega akta prava EU**, ki bi vseboval predpise za obdobje od leta 1999 dalje (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE1236&from=EN>). Sodišče je v sodbi povzelo celotno mnenje EESOO, med drugim pa se je sklicevalo na naslednje besedilo: "Opredelitev socialnega kmetovanja ni enostavna, saj zajema široko paleto različnih praks. Vendar pa je opredelitev socialnega kmetovanja na evropski ravni potrebna, da bi razmejili, katere dejavnosti bi bilo treba vključiti, ter določili okvir in merila, vključno z merili kakovosti, ki jih morajo dejavnosti izpolnjevati, da bi bile upravičene do podpore v okviru različnih politik. Vendar pa opredelitev ne sme biti preveč omejujoča, da se to področje, ki se nenehno razvija, ne bi stisnilo v preveč strog oklep. Nasprotno, zagotoviti mora okvir, ki bo omogočal potrebno svobodo, da se prilagodi raznolikosti dejavnosti in pristopu socialnega kmetovanja od spodaj navzgor.

Čeprav so dejavnosti socialnega kmetovanja zelo raznolike, jim je vedno skupno dvoje:

- potekajo na kmetiji in
- so namenjene osebam z začasnimi ali stalnimi posebnimi potrebami, vključno z izobraževalnimi potrebami.

S tega vidika socialno kmetijstvo prispeva k blaginji in samorazvoju ljudi na eni strani, pa tudi k razvoju podeželja in boljši izmenjavi med mesti in podeželjem na drugi strani.

Socialno kmetovanje bi tako lahko najprej opredelili kot sklop dejavnosti, pri katerih se kmetijski viri, tj. rastline in živali, uporabljajo za ustvarjanje socialnih storitev na podeželskih ali primestnih območjih, npr. za rehabilitacijo, zdravljenje, zaščiteni zaposlitvi, vseživljenjsko učenje in druge dejavnosti, ki spodbujajo socialno vključevanje (kot je določeno v akciji COST 866 "Green Care"; COST = evropsko sodelovanje na področju znanosti in tehnologije). Cilj je med drugim ustvariti pogoje na kmetiji kot zunanjem okolju za sodelovanje oseb s posebnimi potrebami pri vsakodnevnem delu na kmetiji, da bi jim pomagali in jih podprli pri njihovem razvoju ter povečali njihovo dobro počutje.

Trenutno je mogoče razlikovati štiri temeljna področja socialnega kmetijstva:

- a) Ukrepi za rehabilitacijo in terapijo;
- b) vključevanje v svet dela in socialno vključenost;
- c) izobraževalne dejavnosti;
- d) osebna nega.

Iz člankov in drugih gradiv

Projekt v Pergu v Zgornji Avstriji:

Sodišče je ugotovilo, da je "bivanje na kmetijah" del tako imenovanega socialnega kmetijstva in da je več držav članic ali regij v Evropi že izvajalo projekte v tej smeri, preden je EESO pripravil mnenje na lastno pobudo. V Avstriji je **projekt v Pergu v Zgornji Avstriji** očitno prvi projekt v tej smeri. Gabriele Schober iz Kmečke zbornice okrožja Perg je leta 2001 napisala članek na temo "Oskrbovano bivanje na kmetijah za starejše občane", ki vsebuje naslednje informacije (povezava: <http://docplayer.org/19127796-B-e-t-r-e-u-t-e-s-w-o-h-n-e-n-a-m-b-a-u-e-r-n-h-o-f-f-ue-r-s-e-n-i-o-r-e-n.html>). Članek vsebuje naslednjo opredelitev pojma "oskrbovano bivanje na kmetiji za starejše" (stran 2): "gre za poskus novega pristopa k oskrbi starejših. Ta oblika bivanja je v prvi vrsti namenjena čilim starejšim. Kot most med lastnim domom in domom za ostarele združuje prednosti obeh različic v nov koncept." Starejši sklenejo dve pogodbi, **najemno pogodbo s kmetom in pogodbo o oskrbi s pristojnim društvom za socialno varstvo**. Pogodba o oskrbi kot osnovno storitev vključuje zagotavljanje sistema klica v sili (klicna pomoč - pomoč s pritiskom na gumb) ter redno svetovanje starejšim, ki ga izvaja vodja podporne točke. Po potrebi lahko skrbnik starejšega organizira pomoč prek mobilnih služb. Po potrebi bi lahko uporabili različne storitve (neobvezne storitve) (npr. skrb za pranje perila, čiščenje stanovanja, priprava obrokov, ki bi jih ustrezno plačali oskrbniku (urna postavka ali cenik).

Točka 3 (strani 4f) obravnava predpogoje. Na začetku je poudarjeno, da se pri "življenju s pomočjo na kmetiji" prevzame odgovornost za druge osebe, ki se morajo zanašati na gospodarja kmetije. Za osebo, ki izvaja oskrbo, je nujen pogoj vsaj specializirano usposabljanje (npr. delavec za oskrbo starejših, delavec za specialistično oskrbo starejših), ki obsega približno 1.000 ur in se zaključi z državnim izpitom. Idealna lokacija kmetije je bila v središču vasi ali v njeni neposredni bližini, sicer pa je bilo treba ta primanjkljaj nadomestiti z dobro organizacijo [nakupovanje, dostavne službe, neposredno trženje, obiski zdravnikov na domu, potujoči frizer, obiski cerkve, dejavnosti v skupnem prostoru (redna srečanja ob kavi, ples, ročna dela, praznovanja)]. Najmanjša velikost stanovanja za enočlansko gospodinjstvo, če naj bo dostopno z invalidskim vozičkom, je določena na 35 m², za dve osebi pa na 45-50 m². Potreben je tudi skupni prostor. Za gradnjo brez ovir in za dostop z invalidskim vozičkom se izrecno sklicujejo na *ÖNORMEN B1600 B1601*.

Smernice avstrijskega upravnega odbora za kmetijsko tehnologijo in Zemljiški razvoj (ÖKL), LTS 217, ÖKL 1999

Marsikje samo primarna kmetijska proizvodnja ne more več zagotavljati zadostnega dohodka za kmečke družine. Kombinacije dejavnosti ponujajo možnost zagotavljanja dohodka, ne da bi bilo treba opravljati poklic zunaj kmetije. Ena od možnosti kombinacije poklicev je skrb za starejše ljudi na kmetiji. V primeru "oskrbovanega življenja na kmetiji" starejši ljudje najamejo samostojne, stare ali oskrbi prijazne stanovanjske enote na kmetiji. Osebe iz družine na kmetiji prevzamejo skrb, oskrbo ali celo nego, pri čemer je cena ponudbe odvisna od obsega storitev.

Da bi bili predpogoji za to novo kombinacijo dohodkov pregledni, je bil v sodelovanju z omenjenimi organi pripravljen svetovalni dokument.

Zaradi ustreznega usposabljanja nekdo iz kmečke družine v celoti ali le delno (v sodelovanju s socialnimi službami) prevzame skrb za starejše, njihovo oskrbo ali celo nego. [...] Za oskrbo starejših je potrebno veliko posebnega znanja - usposabljanje na tem področju je zato osnovni pogoj." (<https://oekl.at/projekte/betreutes-wohnen-am-bauernhof-erstellung-eine/>)

Ostalo

Cerkveni časopis z dne 16.08.2000, V starosti na kmetiji, Maria Haunschmidt (Povezava: <http://www.kirchenzeitung.at/site/archiv/article/43340.html>) V članku so navedena naslednja dejstva: Za projekt "Oskrbovano življenje na kmetiji" je bilo potrebno usposabljanje za oskrbovalce starejših. Trajalo je eno leto in je vključevalo 1000 ur praktičnega usposabljanja v domu za ostarele. Starejši občani imajo sklenjeno najemno pogodbo ter pogodbo z Društvom za socialno varstvo za oskrbo in pomoč na klic Rdečega križa. Žene kmetov so obrobno zaposlene pri Rdečem križu in tako tudi socialno zavarovane.

Bayrischer Rundfunk, 24.09.2020, prispevek Rüdigerja Kronthalerja "Kmetija namesto doma za ostarele: kjer sanje postanejo resničnost". "Pravzaprav bi bilo to lahko koristno za obe strani: Za kmete je to dodaten zaslužek, za starejše pa možnost, da zadnje življenjsko obdobje preživijo v družinskem okolju in na podeželju. Vendar le šest bavarskih kmetij ponuja oskrbovana stanovanja za starejše.

Kmetje se vedno bolj težko preživljajo samo s kmetovanjem. V zameno pa imajo pogosto veliko prostora, narave okoli svojih hiš in živali. Prav to vedno znova iščejo starejši ljudje, ki bi svoje zadnje življenjsko obdobje namesto v domu raje preživeli na kmetiji. [...] Birokratske ovire in visoki stroški naložb so zato glavni razlogi, da je državnemu uradu za kmetijstvo zaenkrat znanih le šest kmetij na Bavarskem, ki nudijo oskrbovana stanovanja za starejše občane.

Problem na zunanjem območju: skrb za starejše ni kmetijstvo: "Lebenshof Rottal" je dom za starejše občane, čeprav na papirju ne bi smel biti. V preurejenem skednju živi deset starejših občanov. **Birokratska težava je v tem, da se štiristrana kmetija nahaja na zunanjem območju.** Poenostavljeno povedano, novogradnja ali preureditev stavbe je tam dovoljena le, če je povezana s kmetijsko rabo. Vendar oskrba starejših ni kmetijska raba.

Rešitev: Trdna **vzpostavitev skupnih stanovanj in ambulantnih storitev na lokaciji.**

Rešitev: starejši državljani **uradno živijo samostojno v dveh velikih skupnih stanovanjih.** Zanje skrbi ambulantna zdravstvena nega, ki je v resnici čez dan vedno prisotna v domu. Tudi hrano uradno dobavlja dobavitelj, čeprav jo pripravlja kuharica na kraju samem.

[...]

Stroški investicij, dolg delovni čas in malo časa za družino: Poleg birokratskih ovir se zdi, da vas od tega odvračajo tudi visoki stroški investicij. [...] Stroški investicijbi znašali približno pol milijona evrov. Z leti bi se naložba lahko izplačala, saj bi lahko štiri mini stanovanja oddajali za dvanajst evrov na kvadratni meter. Vendar je treba najprej najti denar.

Usposobljeno vzgojiteljico v vrtcu skrbi tudi to, ali bo imela dovolj časa, da bo s starejšimi občani ohranjala stike tako, kot bi si želela, tj. da bo imela čas za skupno kavo ali vrtnarjenje. Ona, njen mož in njeni tasti so danes že zelo zaposlen s skrbjo za 120 krav. Poleg tega je tu še vprašanje "razmejitve" in vprašanje, kako zanimivo bi bilo za štiričlansko družino tesno sobivanje s starejšimi. Projekt bi lahko uspel le, če bi ga podprla celotna razširjena družina. ... Kot nekoč: stari starši, otroci in delo na enem mestu [...]" (<https://www.br.de/nachrichten/bayern/bauernhof-statt-altersheim-wo-der-traum-reality-becomes>,SBVagDj)

"Socialno kmetovanje na Južnem Tirolskem in njegovi okvirni pogoji v evropski primerjavi", Springer, 22.04.2020, avtorji: Verena Gramm, Clare Giuliani, Christian Hoffmann "Članek obravnava raznolikost ponudbe in okvirne pogoje strategije diverzifikacije socialnega kmetijstva na Južnem Tirolskem ter okvirne pogoje socialnega kmetijstva v petih evropskih državah, da bi položaj na Južnem Tirolskem obravnavali v širšem kontekstu. V okviru študije so bile razmere na Južnem Tirolskem zabeležene s pomočjo strokovnih intervjujev. Primerjava okvirnih pogojev je bila izvedena s pomočjo internetne raziskave skupno 49 študij primerov v Italiji, Nemčiji, Avstriji, Švici in na Nizozemskem ter njihove poznejše analize v skladu z opredeljenimi merili. Južnotirolski kmetje na kmetiji večinoma ponujajo varstvo otrok, šolsko varstvo in varstvo starejših. Ponudbe na področju rehabilitacije, terapije, socialnega in delovnega vključevanja na kmetijah večinoma izvajajo strokovnjaki s socialnega in zdravstvenega področja. Na splošno je treba poudariti pomen socialnih zadrug kot prevladujoče oblike organiziranosti v socialnem kmetijstvu na Južnem Tirolskem - tako kot v preostali Italiji. Merila usposabljanja, financiranja, sodelujočih partnerjev, pravnega okvira in certificiranja so nekateri najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na razvoj socialnega kmetovanja v Evropi. Njihova prilagoditev v kontekstu Južne Tirolske bi lahko odprla nove razvojne priložnosti za socialno kmetovanje v pokrajini." (<https://www.springerprofessional.de/soziale-landwirtschaft-in-suedtirol-und-ihre-framework-i/17920730>)

1.2.11 PRAVNA OCENA SODIŠČA

V zvezi s pravnim mnenjem zadevnega organa, navedenim v obrazložitvi z dne 5. marca 2008, da "pravica uporabe", dogovorjena v pogodbi z dne 8. novembra 1999, ni veljavna, ker ni bila vpisana v zemljiško knjigo, je treba povedati, da pravica uporabe, ki ni vpisana v zemljiško knjigo, nima stvarnopravnega učinka in s tem učinka erga omnes, vendar **pravica uporabe, ki ni vpisana v zemljiško knjigo, v nobenem primeru in samodejno ni pravno nična**. Po civilnem pravu se lahko pravica užitka prenese na tretjo osebo tako "po izvajanju" kot "po vsebini" - z obveznim ali stvarnopravnim učinkom in v celoti ali le delno (glej VwGH 31. 3. 2017, Ra 2016/13/0029, s sklicevanjem na OGH 21. 2. 2014, 5 Ob 157/13v in OGH 23.11.2010, 1 Ob 185/10b). Ali gre v konkretnem primeru za obvezno priznavanje koristi od sadja v skladu s točko (d) prvega odstavka 24. člena BAO, je odvisno od pogodbenega dogovora in njegovega spoštovanja, pri čemer v skladu z davčnim pravom oboje ne sme biti zloraba, v primeru pogodb med bližnjimi sorodniki pa mora izpolnjevati načela tržne cene.

V primeru dodelitve pravice do uporabe kmetijskemu in gozdarskemu podjetju se ta lahko glede na dejanske okoliščine pripiše tudi uporabniku (VwGH 13.11.1961, 567, 741/59, VwSlg 2530 F/1961). Takšna pravna razmerja so odločilna zlasti za to, ali je podana samostojna gospodarska enota v skladu s prvim odstavkom 2. člena FL in ali je treba osebo, ki ima pravico do uporabe, šteti za gospodarskega lastnika v smislu prvega odstavka 24. člena BAO (VwGH 05.02.1992, 90/13/0151). Zgolj prenos vodenja ali upravljanja dela ne povzroči spremembe pravne pripadnosti upravljanja podjetja na račun in tveganje tretje osebe (opomba VwGH 16.3.1993, 91/08/0082; VwGH 4.10.2001, 98/08/0037).

Dejstvo, da sta kmetijstvo in gozdarstvo samostojni pridobitni dejavnosti, ni povezano z lastništvom kmetijsko-gozdarskega zemljišča, na katerem se upravlja eno ali več kmetijskih gospodarstev (v smislu "organizacijske enote"), temveč s tem, kdo upravlja kmetijsko gospodarstvo ali gospodarstva za svoj račun in na svoje tveganje (opomba VwGH 27.3.1981, 08/0558/79). Če gre za več oseb, gre za upravljanje (Bewirtschaftung: prim. 140. člen BSVG) za skupni račun in tveganje teh oseb (VwGH 18.06.1991, 90/08/0197, VwSlg 13457 A/1991 RS 4).

V skladu z navedeno sodno prakso je treba **skupno ali izključno upravljanje kmetijskega gospodarstva ločiti od lastništva kmetijskega gospodarstva, tako od civilnopravnega kot od gospodarskega lastništva**. Glede na navedeno sodno prakso prenos enostavnega upravljanja z zakonca na pritožnika s pogodbo o upravljanju ni bil namenjen prenosu gospodarskega lastništva v smislu točke d prvega odstavka 24. člena BAO. Prenosu dejanskega lastništva na pritožnika nasprotuje dejstvo, da 1. točka pogodbe določa letni rok, tako da pritožnik ni bil "sposoben in zmožen dolgoročno izvajati dejanskega nadzora in izključiti drugih iz pristojnosti razpolaganja in uporabe" (VwGH 9.10.1991, 89/13/0098). Pojem lastništva, popolne pravice do stvari, vključuje tudi izključitev drugih iz moči razpolaganja in uporabe. Pogodbeno zagotovljena možnost, da zakonca z izraženo voljo vsako leto spremenita pogoje kmetovanja, jasno kaže, da pritožnik svoje žene ni mogel trajno izključiti iz kmetovanja (ponovno VwGH, 89/13/0098). Poleg tega je v 4. točki pogodbe določeno, da je pritožnik lahko le vodil kmetijsko podjetje in izvajal vzdrževalne ukrepe. Pritožnik pa bi imel enak nadzor kot lastnik le, če bi lahko sam razpolagal s kmetijo tudi v obsegu uporabe posameznih delov kmetije za namene, ki niso povezani s kmetijstvom in gozdarstvom, npr. prilagoditev delov stavbe za počitnikovanje na kmetiji, kar nedvomno ne presega obsega kmetijstva. V zvezi s tem je predstavnik strank ob inšpekcijskem pregledu na kraju samem 17. julija 2014 sam izjavil, da pogodba o upravljanju ne vključuje dela stavbe, ki naj bi se uporabljal za "oskrbovano bivanje na kmetiji" ali "počitnice na kmetiji". Pogodba o upravljanju tako ne presega prenosa zgolj pravice upravljanja in uporabe, pri čemer "pravice upravljanja in uporabe, kot je npr. uživanje plodov, na splošno ne vzpostavljajo ekonomskega lastništva (VwGH 17.2.1992, 90/15/0117).

Ker **pogodba o upravljanju glede ženinega nematerialnega polovičnega deleža ni povzročila ekonomskega lastništva za pritožnika, tako da pritožnika ni mogoče šteti za "mešanega" izključnega lastnika, so še vedno odločilna civilnopravna lastninska razmerja, kar ima za posledico, da je treba odstop, tudi če je treba del stavbe šteti za gospodarsko dobroto, presojati v ugotovitvenem postopku v skladu s členom 188 (1)(a) BAO**. Sodišče je tako ugotovilo, da je zadevni organ napačno presodil pravni položaj in zaradi nepristojnosti kršil

vsebinsko izpodbijane odločbe. Samo iz tega razloga, ki ima prednost in ga je treba upoštevati po uradni dolžnosti na vsaki točki postopka, je bilo treba odločbo razglasiti za nično.

Splošno o "oskrbovanem bivanju na kmetiji" kot dopolnilni dejavnosti

Avstrijsko Zvezno finančno sodišče je utemeljilo, da je "bivanje na kmetijah z oskrbo" kot del socialnega kmetovanja aktualno vprašanje, ki ga je treba umestiti v enoten pravni okvir. Vendar na ustreznih pravnih področjih sodišče ni našlo nobenih pravnih prilagoditev, pa tudi zakon o dohodnini (EStR) tega vprašanja ni obravnaval. Sodišče je poudarilo, da je "Pomoč starejšim na kmetijah" v javnem interesu in tako sledi legitimnemu cilju preprečevanja izseljevanja podeželskega prebivalstva, saj daje kmetijstvu možnost ustvarjanja legitimnega dodatnega dohodka. Opozorilo pa je, da okrožna kmetijska zbornica, tj. predstavniški organ kmetijstva, opisuje "oskrbovano bivanje na kmetijah za starejše občane" kot panogo kmetijstva, stranski ali dopolnilni poklic v kmetijstvu (Betriebszweig, Nebenerwerb oder Nebenbeschäftigung der Landwirtschaft). S takšno opredelitvijo pa se Avstrijsko zvezno finančno sodišče ni strinjalo.

Avstrijsko Zvezno finančno sodišče je utemeljilo, da spada sezonsko oddajanje gostom spada pod člen 2(1)(9) Uredbe o pridobitni dejavnosti (Gewerbeordnung - GewO,) ki dejavnost, opisano v tem členu, izvzema iz uporabe uredbe. § Člen 2(1)(9) GewO tako izvzema "panoge pridobitne dejavnosti, ki po svoji naravi in načinu opravljanja spadajo v skupino sekundarnih gospodinjstev in jih opravljajo običajni člani lastnega gospodinjstva". V primeru, ki je bil predmet spora, pa se je glede na dejansko stanje v letih od 2005 do 2009 izvajalo trajno oddajanje stanovanj v najem petim osebam s stopnjo oskrbe 2, za katere so skrbeli pritožnica in njeni zaposleni. Za izvajanje dejavnosti je bila ustanovljena organizacijska enota, ki je vključevala ločeno pisarno, ki služi kot baza. **Z zaposlitvijo osebja in obsegom storitev, ki jih je nudila žena, kot je bilo ugotovljeno v dejstvih zadeve, je bila dosežena intenzivnost, ki presega tisto, kar je določeno v drugem odstavku člena 2 1 9 GewO kot domača dopolnilna dejavnost.**

Avstrijsko Zvezno finančno sodišče je prav tako menilo, da "oskrbovano bivanje na kmetiji" ni zajeto v členu 21 EStG 1988, ki ureja dopolnilno dejavnost na kmetiji (Nebenbetrieb), kajti "oskrbovano bivanje na kmetiji" oziroma "negovalni dom na kmetiji" nista dejavnosti, bi bili namenjeni glavni kmetijski in gozdarski dejavnosti. Koncept dopolnilne dejavnosti v avstrijskem pravu zasleduje povsem drugačne cilje, ki so prav tako v javnem interesu. V avstrijski pravni literaturi (Doralt/Kirchmayr/Mayr/Zorn, EStG21a § 21 90f) so dopolnilne kmetijske in gozdarske dejavnosti (Land- und forstwirtschaftliche Nebentätigkeiten, Nebenerwerbe) same po sebi pridobitne dejavnosti, ki pa zaradi tesne povezanosti z glavno dejavnostjo izrastejo iz glavne kmetijske in gozdarske dejavnosti. Zanje je značilno, da za njihovo opravljanje - v nasprotju z dodatno dejavnostjo (Nebenbetrieb) - ni potrebna organizacija zunaj kmetijstva in gozdarstva. Delovna sredstva, ki se uporabljajo za dopolnilno dejavnost, morajo biti potrebna za glavno kmetijsko in gozdarsko podjetje in zato predstavljajo potrebna poslovna sredstva glavnega podjetja. Nekmetijska uporaba zato ne sme pomeniti glavnega namena uporabe teh delovnih sredstev, ampak služi le boljši gospodarski uporabi. Če so stroji in oprema pridobljeni izključno za nekmetijsko rabo, torej vodijo v samostojno gospodarsko dejavnost (selbständige Gewerbebetrieb). Dejavnost se ne sme pojavljati samostojno in mora biti gospodarsko podrejena. Dopolnilna dejavnost mora torej zaradi svoje

tesne povezanosti z glavno dejavnostjo in zaradi svojega podrejenega pomena - tj. biti mora sekundarnega pomena, ne sme prevzeti lastnega namena dejavnosti in mora biti ekonomsko podrejena – biti tako rekoč vključena v glavno dejavnost. Po praksi Avstrijskega Zveznega upravnega sodišča se oddajanje sob z zajtrkom do vključno deset postelj, šteje za dopolnilno kmetijsko in gozdarsko dejavnost. Sodna praksa kot dopolnilno dejavnost priznava tudi oddajanje počitniških stanovanj (apartmajev), če je oddajanje tako rekoč vključeno v kmetijsko dejavnost (VwGH 21.7.1998, 93/14/0134). Pri stalnem oddajanju je upoštevanje pavšalnih stroškov nedopustno. (Doralt/Kirchmayr/Mayr/Zorn, EStG21a § 21 odst. 96 Privatzimmervermietung mwN).

"Oskrbovano bivanje na kmetiji" ali "negovalni dom na kmetiji" se ne smeta obravnavati, kot da sta izrasla iz glavne kmetijske in gozdarske dejavnosti. Takšna dejavnost namreč zahteva organizacijo, ki presega kmetijsko dejavnost, saj ima dom za ostarele svojo pisarno in pomožne prostore (npr. umivalnico). Subsumpcija "oskrbovanega bivanja na kmetiji" ali zdravstvenega doma na kmetiji pod 21. člen EStG 1988 se zdi vprašljiva in precej malo verjetna. Sklicevanje na 19. člen Spodnjeavstrijskega Zakona o prostorskem planiranju (NÖ Raumordnungsgesetz NÖ ROG), v skladu s katerim je oddajanje zasebnih sob v obstoječih stanovanjskih stavbah dopustno kot dopolnilna dejavnost do 10 postelj za goste, v konkretnem primeru ni dovolj.

1.2.12 PRIMAT VRSTE DOHODKA "PODJETJA" V PRIMERU SOPARTNERSTVA

Nadalje se je Avstrijsko zvezno finančno sodišče vprašalo, ali je treba dejavnosti, ki sta jih opravljala pritožnik in njegova žena, glede na dogovor šteti za ločeni dejavnosti po davčnem pravu, in sicer za "komercialno oddajanje sob oskrbovancem" in "dolgotrajno oskrbo oskrbovancev", ker dejavnosti opravljata dve različni osebi. Opozorilo je, da komercialno oddajanje sob v najem že zapušča pojem "oskrbovanega življenja na kmetiji". Pritožnik in njegova žena sta se skupaj odločila, da nekdanji hlev za pitanje prašičev preuredita v "oskrbovano stanovanje na kmetiji", in glede na dejstva zadeve je gotovo, da oba od tega ustvarjata dohodek. V skladu s točko a prvega odstavka 24. člena BAO se celotna kmetija, vključno z določenim delom stavbe, v enakih deležih pripiše pritožniku in njegovi ženi. Glede na dejstva se oba navzven pojavljata pod skupno oznako "BETREUTES WOHNEN". Mož oddaja v najem stanovanja, v katerih žena zagotavlja storitve oskrbe. Ker institucije vztrajajo pri sklenitvi domskih pogodb, tako da mož z oddajanjem štirih stanovanj dejansko nima neposrednega dostopa do trga, temveč prihodke od najemnin pridobiva posredno prek žene. Glede na dejanske okoliščine zadeve je pritožnik tiho zavezan do žene, da oddaja stanovanja v najem samo osebam, ki jim lahko zagotovi storitev oskrbe. Da bi lahko žena tudi sama zagotavljala storitev oskrbe, je odvisna od tega, ali bo to spoštoval mož. Zato je sodišče zaključilo, da med dejavnostmi obstaja tesna dejanska, organizacijska in gospodarska povezava, kar pomeni, da je treba nedeljivo storitev obravnavati kot storitev, ki se opravlja v okviru enega podjetja. Skupno prevzemanje podjetniškega tveganja, skupna udeležba pri skritih rezervah, skupna poslovna pobuda, skupna udeležba pri dobičku in izgubi so implicitno, na podlagi tihega soglasja, privedli do ustanovitve družbe civilnega prava (§ 1175 in naslednjih ABGB), ki nastane z združitvijo dveh ali več oseb za skupno pridobitev in za katero pogodba ne zahteva posebne oblike in se lahko sklene celo implicitno, tj. tiho, kar se zdi, da je v tem primeru (VwGH 13.10.1987, 87/14/0014; VwGH 29.05.1996, 94/13/0046). Sodišče je še

upoštevalo, da žena, ki je še vedno stvarnopravno upravičena (po stvarnem pravu) kot idealna polovična lastnica, za uporabo dela stavbe ne potrebuje pravne podlage po obligacijskem pravu.

Zvezno finančno sodišče je pojasnilo, da je dalo podrobne pripombe, ki presegajo okvire zadeve, iz dveh razlogov: **Prvič, ker na temo "oskrbovanega bivanja na kmetiji" še vedno ni bil ustvarjen ustrezen pravni položaj, saj manjkata sodna in upravna praksa, pa tudi smernice o dohodnini te teme še ne obravnavajo.** Po drugi strani pa zato, ker z uradnega stališča, in sicer s strani okrajne zbornice kmetov kot strokovnega predstavništva, velja pravno mnenje, da projekt "oskrbovano bivanje na kmetiji" ne zapusti področja kmetijske dejavnosti in da se ta dodatna dejavnost šteje za kmetijsko "novo dopolnilno dejavnost".

je treba oceniti kot "novo poslovno panogo". V praksi bo na kmečke pare vplivalo dejstvo, da davčna zakonodaja določa sopodjetništvo, enotnost kmetije in subsidiarnost najema za namene dohodnine ter načelo enotnosti opravljanja dejavnosti za namene DDV. Sodišče je zato zaključilo, da je za zaščito kmetov potreben enoten pravni okvir za širok spekter socialnega kmetovanja.

1.3 SOCIALNO KMETIJSTVO V NEMČIJI

1.3.1 UVOD

Socialno kmetijstvo v Nemčiji vključuje kmetije, ki ustvarjajo dodano vrednost na področju kmetijstva, gozdarstva in/ali vrtnarstva, to pa združujejo s socialno ponudbo. Trend ni povsem nov, saj kmetijstvo že od nekdaj opravlja socialne naloge na podeželju. Socialno kmetijstvo je v zadnjih letih pridobilo na pomenu zaradi družbenih sprememb, kot so demografske spremembe ali prizadevanja za večjo vključenost invalidov ali oseb z gibalnimi/kognitivnimi ovirami. Diverzifikacija v kmetijstvu postaja vse pomembnejša, storitve za starejše ljudi pa imajo upoštevanje demografski razvoj poseben potencial. Vedno več članov kmetijskega gospodarstva ima ustrezno izobrazbo, npr. na področju socialnega dela, teologije, rehabilitacije, zdravstvene nege in oskrbe starejših itd., svojo izobrazbo pa bi radi izkoristili v obliki dela v bližini kmetije. Drugi argument za vstop v socialno kmetijstvo je večja razpoložljivost praznih stavb na podeželju, s čimer se povečajo tudi možnosti za bivanje starejših na kmetiji. Spekter storitev za starostnike na nemškem podeželju obsega ekskluzivni najem sob, vsestransko oskrbo v gospodinjstvu, ob ustrezni strokovni usposobljenosti pa tudi nego in pomoč starejšim na kmetiji. Vedno bolj so prisotne tudi izobraževalne in rekreacijske ponudbe, usmerjene v doživetja, ki so posebej prilagojene ciljni skupini starostnikov.

Starostniki niso homogena skupina, temveč se razlikujejo glede na njihovo zdravje, socialni status in psihološke dejavnike. Starostnike je sicer glede na starost mogoče deliti na "mlade" (do 65 let), "srednje" (med 65 let), "stare".65 in 80 let) in "zelo stare" (nad 80 let), vendar takšne umestitve niso primerne za nediskriminatorno obravnavo te skupine ljudi. Staranje je namreč proces, ki se od človeka do človeka zelo razlikuje. Kognitivne, motorične ali senzorične omejitve se lahko pojavijo v procesu staranja, ga spremljajo in privedejo do potrebe po pomoči. Te razmisleke je treba upoštevati pri oblikovanju ponudb za starostnike na kmetiji, poleg tega pa je treba upoštevati tudi ponudbo pomoči v regionalnem okolju in/ali poznati

lokalne kontaktne osebe, ki so seznanjene z vprašanji na temo starosti. Z vidika kmetij je zato pomembno, da se najprej vprašamo, kakšne želje in potrebe ima kmetija in kako jih je mogoče združiti s ponudbo, ki ustreza željam in potrebam starejših.

Za starejše ljudi je zelo pomembno, kje bivajo. Mnogi si ne želijo selitve v dom za ostarele in v negovalne ustanove, na primer v sosednje mesto, ter bi v starosti raje ostali v svojem znanem okolju. Drugi pa zavestno iščejo novo bivališče. Preselijo se na primer za svojimi otroki, v priljubljene počitniške kraje ali v večje mesto z boljšo infrastrukturo. Obstajajo pa tudi starejši, ki se iz mesta preselijo nazaj na podeželje, ker lahko tam živijo ceneje ali ker cenijo bližino narave. Glede na navedeno je nabor možnih storitev zelo širok, ter obsega različne vrste najema bivalnega prostora ter zagotavljanja podpornih storitev ali oskrbe.⁵²

Storitve:

Gospodinjstvo.....	Kuhanje, pranje, opravki, nakupovanje, vožnja, kurirske storitve, čiščenje
Socialno varstvo.....	Ustvarjanje priložnosti za srečanja in stike, spodbujanje aktivnosti, poslušanje in pogovor, zmanjšanje osamljenosti
Storitve zdravstvene nege (ustr. kvalifikacija in dovoljenje)	Oskrba na domu glede na potrebe
Storitve čiščenja.....	Čiščenje hiše/stopnic, odlaganje odpadkov, vzdrževanje vrta, zimska služba, manjša popravila
Pomoč pri kontaktih.....	S poznavanjem struktur in omrežij v kraju poiskati primerne sogovornike in posredovati pri vzpostavitvi kontaktov
Spremstvo.....	Spremstvo pri zdravnikih ter upravnih in drugih uradnih organih, pomoč pri izpolnjevanju obrazcev in pri uporabi spletnih aplikacij
Dejavnosti v prostem času	Ponujanje doživljajskih dejavnosti, kot so npr. kuhanje, ročna dela, doživetja v naravi, sprehodi, skupne dejavnosti

1.3.2 STORITVE ZA STAREJŠE NA KMETIJI

Kmetije lahko starejšim nudijo zelo različne storitve, upoštevaje dolžino bivanja starejših na kmetiji. Ponudba storitev se lahko izvaja posamično ali v kombinaciji z drugimi storitvami:

⁵² https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf, str. 13. In 14.

- oddajanje prostorov v najem (večinoma v obliki stanovanja/apartmaja),
- gospodinjstva in gostinstvo,
- pospravljanje, urejanje prostorov, prevozi,
- posredniške storitve (npr. storitve ambulantne oskrbe, vozniške storitve, frizer),
- oskrba,
- storitve, usmerjene v doživetja (npr. v obliki vodenih ogledov, seminarjev itd.)
- storitve zdravstvene nege, če je na voljo ustrezna poklicna kvalifikacija in dovoljenje za ustanovo, ter
- nudenje delovnega razmerja (npr. na podlagi mini zaposlitve).

Katero vrsto storitev bo kmetija ponudila in v kakšnem obsegu, je po eni strani odvisno od razpoložljivih operativnih virov, kot so proste delovne zmogljivosti, lastniški kapital in prosta stavbna struktura. Po drugi strani pa je to odvisno od pravnih pogojev, ki jih je treba upoštevati, ter dokazil o potrebni strokovni usposobljenosti in dovoljenju za opravljanje posamezne storitve. V Nemčiji lahko kmetije delujejo kot samostojni ponudniki ali pa sodelujejo z ločeno institucijo, ki nudi oskrbo. V slednjem primeru kmetije prevzamejo le vlogo najemodajalcev. Bivanje na kmetiji lahko glede na cilje in obseg ponujenih storitev traja od nekaj ur (npr. pri ponudbi doživetij na kmetiji) do več let v primeru stalnega najema stanovanja.

Cilj kmetijskega socialnega podjetnika je ustvarjanje dohodka s storitvami, ki jih ponuja starejšim, kot na primer z oddajanjem prostorov v najem in/ali opravljanjem storitev. Če ima družinski član poklicno izobrazbo na področju zdravstvene nege ali oskrbe starejših, je to lahko tudi razlog, da se na tak način ustvari delovno mesto v bližini kmetije.

V Nemčiji je sektor socialnega kmetijstva razvit neenakomerno, med zveznimi deželami pa prednjači Bavarska, ki ima tudi najbolj razvito pravno ureditev navedenega področja. V praksi so se oblikovali različni modeli socialnega kmetijstva za ciljno skupino starostnikov. Primerne oblike ponudbe za družinske kmetije s ponudbo socialnega kmetovanja za starejše obsegajo predvsem:

- 1) bivanje starostnikov v ločenih stanovanjih, z možnostjo skupnega preživljanja prostega časa z nudenjem pomoči pri vsakdanjih opravilih (varovana stanovanja na kmetiji - *Betreutes Wohnen von Senioren auf dem Bauernhof*);
- 2) bivanje starostnikov v ločenih stanovanjih, pri čemer se starostniki podpirajo med seboj, po potrebi s pomočjo zunanje patronažne službe (hišna skupnost starejših - *Seniorenhausgemeinschaft*);
- 3) bivanje starostnikov v skupnem stanovanju (stanovanjska skupnost starejših - *Seniorenwohngemeinschaft*), z nudenjem pomoči pri vsakdanjih opravilih;
- 4) bivanje v ambulantno oskrbovani stanovanjski skupnosti (Ambulant betreute Wohngemeinschaft - abWG)
- 5) časovno omejeno bivanje na kmetiji, kot so počitnice na kmetiji s storitvami pomoči in oskrbe, oziroma doživljajske aktivnosti na kmetiji;
- 6) dnevna oskrba starejših na kmetiji

- 7) možnost, da starostniki na kmetiji sklenejo delovno razmerje, v okviru fleksibilnih zaposlitev upokojencev.

1.3.3 DOLGOTRAJNE OBLIKE BIVANJA NA KMETIJI⁵³

a.) Varovana stanovanja na kmetiji

V tej obliki socialnih kmetij, starejši bivajo na kmetiji v samostojnih stanovanjih, prilagojenih upadajočim fizičnim zmožnostim (stanovanja brez ovir – barrierenfreie Wohnungen). Ponudbo bivanja dopolnjujejo prostočasne dejavnosti, čiščenje in urejanje prostorov, ter možnost skupnega aktivnega preživljanja prostega časa. Bivanje je dolgotrajno, po možnosti do smrti.

Pri tej obliki nudenja storitev za starostnike na kmetiji je treba upoštevati naslednje vidike:

Lokacija: zaželeno je, da se kmetija nahaja v središču kraja z dobro infrastrukturo (zdravniki, lekarna, frizer, cerkev, nakupovalni centri itd.), oziroma da ima vsaj dobre javne prometne povezave. Kmetije, ki se nahajajo izven regionalnih središč, morajo nadomestiti pomanjkanje infrastrukture npr. s storitvami vožnje, nakupovanja, urejanja frizerskih storitev na domu. V okviru nemških občin obstajajo koordinacijske točke za starejše (Koordinationsstellen), pri katerih kmetije lahko dobijo potrebne informacije in nasvete.⁵⁴ Ker gre za dolgotrajno bivanje, je treba upoštevati in načrtovati bodočo oskrbo in zdravstveno nego. Pri tem je treba sodelovati s službami ambulantne oskrbe (zdravstveni dom).

Organizacija kmetijskega gospodarstva: Za stavbe, ki niso več potrebne za kmetijske namene, je smiselno preveriti, če jih je mogoče preurediti v manjše samostojne stanovanjske enote brez ovir. Poleg bivalnih enot so potrebni tudi skupni prostori: vedno skupni prostor s kuhinjo, po možnosti tudi prostori za fitnes in wellness ter možnost opravljanja obrtnih dejavnosti v delavnici, kar je zanimivo predvsem za bolj vitalne stanovalce. V vsakem primeru je za spremembo namena stavb treba pridobiti gradbeno dovoljenje. Če se gradnja izvaja na zunanjem območju (Aussenbereich - tj. območje, ki ga zazidalni načrt ne pokriva), je treba preveriti, ali so podani zakonski pogoji za gradnjo (§ 35 nemškega Gradbenega zakonika - Baugesetzbuch, BauGB). Smiselna je prostorska ločitev stanovanjskih enot od kmetijskih gospodarskih poslopij (da preprečimo škodljive vplive hrupa, prahu, nevarnosti nesreč itd.). Edinstvena ponudba na tovrstnih kmetijah pa je možnost sodelovanja stanovalcev pri vsakodnevnih kmetijskih dejavnostih. To velja tudi za vrtno površino, ki jih obdelujejo stanovalci ("načelo Schreberjevega vrta", tj. razdelitve površin na manjše). Smiselno je stanovanja zgraditi s pomočjo modularne gradnje, ki omogoča ponudbo različnih velikosti bivalnih prostorov glede na velikost njihovega gospodinjstva. Nastanitvene enote so opremljene s telefonom, internetom in televizijo, imajo tudi gumb za klic v sili. Kmetije z različnimi vrstami živine so za nekatere ciljne skupine starostnikov še posebej privlačne.

Nosilec kmetije: Nosilec kmetije mora biti naklonjen delu s starejšimi ljudmi ter mora imeti osnovno socialno razumevanje za starejše ljudi, ki potrebujejo pomoč. Priporočljivo je pridobiti osnovno znanje o pomoči starejših, ter opraviti usposabljanje za prostovoljne pomočnike (§§ 45 b in 45 c nemškega

⁵³ Povzeto po https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf, s aktualizacijo glede na reformo dolgotrajne oskrbe v ZR Nemčiji, izvedeno 2018-2023.

⁵⁴ Na Bavarskem je taka koordinacijska točka Koordinationsstelle „Wohnen im Alter“. Njene naloge so svetovanje in podpora občinam in drugim akterjem na Bavarskem, obveščanje javnosti in spodbujanje strokovne izmenjave, izvedba prireditvev in zbiranje konceptov (<https://wohnen-alter-bayern.de/>).

Socialnega zakonika XI – Sozialgesetzbuch XI, SGB XI).⁵⁵ Znanje in izkušnje iz socialnega podjetništva so prednost.

Družinski člani: Družinski člani se morajo zavedati, da prisotnost stalnih najemnikov vpliva na vsakdanje življenje na kmetiji. Družinski člani, ki so usposobljeni za delo v gospodinjstvu, lahko storitve na tem področju ponujajo kot samostojni podjetniki. Pri tem ima najemnik prosto izbiro. Takšne storitve so lahko: pranje perila, čiščenje, zagotavljanje obrokov (potrebna je kuhinja in skupni prostor) itd. Družinski člani morajo imeti pozitiven odnos do ciljne skupine, odprtost in veselje do starejših ter odprtost do drugih kultur, družbenih razredov in veroizpovedi.

Ekonomika dela: Pri oddajanju stanovanj in zagotavljanju osnovnih storitev se zahteva razmeroma majhna delovna zmogljivost. Zagotavljanje dodatnih storitev pa zahteva prosto razpoložljive delovne zmogljivosti, odvisno od vrste in obsega storitve. Izmed družinskih članov se določi glavna kontaktna oseba za najemnike. Običajno se zahteva celodnevna odzivnost, kar je mogoče rešiti v sodelovanju z zunanjimi ponudniki.

Finančni vidiki: Ekonomska upravičenost naložb mora biti dosežena predvsem s prihodki od najemnin. Merilo je običajna najemnina v kraju, ki pa mora upoštevati posebne značilnosti stanovanj na kmetiji. Stroški za skupne prostore se sorazmerno porazdelijo med najemnike. Za dogovorjene osnovne storitve (storitve splošne oskrbe, kot so klic v sili na domu, organizacija storitev in zdravstvena nega, storitve, informacije in svetovanje), se dodatno nadomestilo dogovori v obliki pavšalnega zneska. Kmečka družina lahko ponudi dodatne storitve, kot so spremstvo, prehrana, pranje in čiščenje. Najemniki morajo imeti možnost proste izbire. V fazi načrtovanja so potrebni dobro arhitekturno načrtovanje, natančna ocena stroškov in jasna strategija financiranja. Uporaba lastniškega kapitala je nujna.

Tržni potencial: Zaradi demografskega razvoja, zlasti povečanja števila starejših, ki želijo čim dlje živeti samostojno v znanem okolju, se tržni potencial povečuje, zlasti na privlačnih lokacijah.

Kontaktne osebe: V Nemčiji imajo kmetje, ki jih zanima socialno kmetijstvo, možnost pridobivanja informacij v okviru regionalnih mrež socialnega kmetijstva, pri posameznih specializiranih centrih pri deželnih uradih za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo,⁵⁶ pri deželnih združenjih kmetov,⁵⁷ pri koordinatorjih za delo s starejšimi v okrožnih uradih in samostojnih mestih, ter pri koordinacijskih točkah za življenje v starosti.⁵⁸

Varovana stanovanja na kmetiji lahko preidejo v oskrbovano stanovanjsko skupino (betreute Wohngruppe) v smislu četrtega odstavka 2. člena Zakona o oskrbi in kvaliteti bivanja (Pflege- und Wohnqualitätsgesetz – PflWoqG), če izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. gre za prostorsko ločene enote, ki imajo običajno do dvanajst mest,
2. enote so le organizacijsko povezane s centralno upravo, vendar so od nje lokalno ločene,
3. so v njih nastanjene osebe, ki ne morejo živeti same in neodvisno od oskrbe ter ne potrebujejo stalne osebne prisotnosti oskrbovalcev ves dan in noč, ter
4. so v njih nastanjene osebe, ki znajo izraziti svoje interese in potrebe.

b) Hišna skupnost starejših

⁵⁵ Prevod navedenih členov je v prilogi.

⁵⁶ www.forum.diversifizierung.bayern.de.

⁵⁷ www.BayerischerBauernVerband.de/Soziale-Landwirtschaft.

⁵⁸ www.wohnen-alter-bayern.de.

Starejši ljudje živijo kot najemniki skupaj, a v samostojnih stanovanjih, ter se medsebojno podpirajo. Namen bivanja je trajen. Najemniki se med seboj podpirajo, po potrebi tudi s pomočjo zunanje oskrbovalne (patronažne) službe. S to obliko bivanja na kmetiji živijo starostniki samostojno življenje na svojem domu čim dlje, hkrati pa se izognejo izolaciji in osamljenosti.

Pri tej obliki nudenja storitev za starostnike na kmetiji je treba poleg vidikov, ki veljajo za varovana stanovanja na kmetijah, upoštevati tudi tesnejšo medsebojno povezanost najemnikov. Najbolje je, če se stanovalci sestanejo pred začetkom najemnega razmerja. Zagotoviti je treba privlačno okolje v obliki bivalnega in kuhinjskega vrta. Oblikovati ga je treba tako, da so območja, ki jih skupaj uporabljajo kmečka družina in najemniki, ter območja, ki so namenjena izključno hišni skupnosti starejših. Družinski člani nosilca kmetije lahko delujejo kot moderatorji, ki pomagajo stanovalcem, da se spoznajo. Spodbuja se skupinske dinamične procese, da se razvije občutek povezanosti. To nalogo lahko prevzame tudi zunanji moderator. Najemno razmerje lahko presega običajno najemnino, če se najemniki (želijo) vključiti v "socialno mrežo" kmečke družine.

Za hišne skupnosti starostnikov obstaja več možnosti nepovratnega financiranja ter povračila posameznih investicij, kot so ureditev skupnostnih prostorov, povračilo stroškov moderatorjev in dela na skupnosti. Sredstva so na voljo v okviru programa StMAS »samostojno življenje v skupnosti« (Selbstbestimmtes Leben im Alter), bavarskega Deželnega ministrstva za prehrano, kmetijstvo in gozdove (StMELF), investicijske podpore za podjetja (Einzelbetrieblichen Investitionsförderung, EIF), pa tudi prek programov LEADER.

Pomembno je, da morajo imeti pri izselitvi posameznika preostali najemniki pravico do izražanja mnenja o novih najemnih pogodbah.

Hišna skupnost starejših lahko preidejo v oskrbovano stanovanjsko skupino (betreute Wohngruppe) v smislu četrtega odstavka 2. člena Zakona o oskrbi in kvaliteti bivanja (Pflege- und Wohnqualitätsgesetz – PflWoqG), če izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. gre za prostorsko ločene enote, ki imajo običajno do dvanajst mest,
2. enote so le organizacijsko povezane s centralno upravo, vendar so od nje lokalno ločene,
3. so v njih nastanjene osebe, ki ne morejo živeti same in neodvisno od oskrbe ter ne potrebujejo stalne osebne prisotnosti oskrbovalcev ves dan in noč, ter
4. so v njih nastanjene osebe, ki znajo izraziti svoje interese in potrebe.

c.) Stanovanjska skupnost starejših

Večinoma aktivni starejši ljudje živijo skupaj v samostojnem stanovanju in imajo vsak svojo sobo. Nekateri so skupne - dnevna soba, kuhinja, kopalnica. Skupno financiranje omogoča dostopnost storitev, ki si jih posamezniki sami ne bi mogli privoščiti. Bivanje je dolgoročno. Skupnost starejših občanov, ki si delijo stanovanje, lahko preide v ambulantno oskrbovano stanovanjsko skupnost.

Cilj te oblike nastanitve je možnost samostojnega življenja v skupnosti z medsebojno pomočjo in skupnim nakupom storitev. V stanovanjsko skupnost so vključeni starejši ljudje, ki se poznajo ali se poznajo že od prej in ne želijo bivati sami.

Pri tej obliki nudenja storitev za starostnike na kmetiji je treba poleg vidikov, ki veljajo za hišne skupnosti, upoštevati še večjo stopnjo povezanosti najemnikov. Stavbe, ki niso več potrebne za kmetijske namene in jih je mogoče preurediti v večje stanovanjske enote z ustrezno velikimi skupnimi

prostori brez ovir, so prednost pri oblikovanju stanovanjske skupnosti starejših. Za oblikovanje tovrstnih skupnosti so privlačne kmetije z možnostjo dela ali dejavnosti na proste. Nujna je dostopnost stanovanj brez ovir. Najemnik je stanovanjska skupnost, ki jo zastopa zbor najemnikov. Po odhodu najemnika imajo preostali najemniki pravico odločati o njegovem nasledniku.

d.) Ambulantno oskrbovana stanovanjska skupnost

Ambulantno oskrbovane stanovanjske skupnosti v smislu tretjega stavka tretjega odstavka 2. člena Zakon o kakovosti oskrbe in nastanitve (Pflege- und Wohnqualitätsgesetz – PflWoqG) so namenjene temu, da ljudem, ki potrebujejo oskrbo, omogočajo življenje v skupnem gospodinjstvu in uporabo zunanjih storitev oskrbe ali podpore proti plačilu. Predpogoji za priznanje ambulantno oskrbovane stanovanjske skupnosti so:

- 1) Pravica najemnikov do samoodločanja: Zagotoviti je treba samoodločanje najemnikov. Vsi stanovalci ambulantno oskrbovane stanovanjske skupnosti tvorijo organ samoodločanja, v katerem urejajo vsa vprašanja skupnega življenja ter izbiro izvajalcev storitev oskrbe in podpore.
- 2) Pravica do samostojne izbire: Najemniki prosto izbirajo storitve oskrbe in podpore ter vrsto in obseg storitev.
- 3) Ambulantna služba: Služba zdravstvene nege in oskrbe ne sme imeti pisarniških prostorov v ambulantno oskrbovani stanovanjski skupnosti ali v tesni prostorski povezavi z njo. Služba zdravstvene nege in oskrbe je gost v ambulantno oskrbovani stanovanjski skupnosti.
- 4) Samostojnost stanovanjske skupnosti: Ambulantno oskrbovana stanovanjska skupnost mora biti strukturno, organizacijsko in ekonomsko neodvisna. Ne sme biti del bolnišnične ustanove in v neposredni bližini ne smeta biti več kot dve ambulantno oskrbovani stanovanjski skupnosti istega pobudnika.
- 5) Velikost: Največ dvanajst oseb, ki potrebujejo oskrbo vseh stopenj oskrbe, živi skupaj v samostojnem stanovanju (npr. v skupnem stanovanju za osebe z demenco). Priporoča se osem do deset stanovalcev.⁵⁹

Namen te oblike nastanitve je, da osebe, ki potrebujejo oskrbo, živijo v skupnem samostojnem stanovanju in gospodinjstvu kot alternativa domačemu bivanju ali bolnišnici. Nosilec kmetije zagotovi prostore za bivanje, medtem ko oskrbo nudijo zunanji izvajalci. Varnost oskrbe je zagotovljena s skupno organizacijo in uporabo storitev oskrbe in/ali podpore. Dolžina bivanja je neomejena. Upoštevajo se naslednji vidiki:

Določitev potreb: Z zdravniki in izvajalci socialnih storitev se je treba vnaprej prepričati, ali je v načrtovani ciljni skupini (npr. osebe z demenco) dovolj zainteresiranih oseb. Informacije o analizi potreb dajejo tudi občine. Upoštevati je treba tudi morebitni obstoj drugih inovativnih oblik stanovanj v neposredni bližini. Območje je treba izbrati tako, da razdalje in čas potovanja zakonitih zastopnikov ali sorodnikov omogočajo redne obiske.

Iskanje partnerjev: Da bi lahko zanesljivo zagotavljali storitve zdravstvene nege in/ali oskrbe, je treba preveriti, ali so lokalni ponudniki storitev sposobni zagotoviti potrebno oskrbo.

⁵⁹ <https://www.stmgp.bayern.de/pflege/ambulant-betreute-wohngemeinschaften/>.

Namen projekta je pomagati ljudem, ki potrebujejo oskrbo in podporo, ter jim pomagati pri iskanju prave oskrbe in podpore.

Lokacija: Lokacija nepremičnine mora najemnikom, ki potrebujejo pomoč in oskrbo, omogočati socialno vključenost in sodelovanje v bivalnem okolju. V neposredni bližini naj bodo mestno središče, nakupovalna središča, zdravnik, lekarna in frizerski salon. Prednost je privlačno neposredno bivalno okolje z možnostmi za rekreacijo na prostem (npr. vrt, sprehajalne poti itd.).

Organizacija kmetijskega gospodarstva: Zahtevajo se naložbe v novogradnjo ali adaptacijo obstoječe nepremičnine. Pri financiranju je treba upoštevati, da mora biti vsaka posamezna ambulantno oskrbovana stanovanjska skupnost prostorsko ločena ter da so stanovanje brez ovir za dostop in za največ dvanajst oseb, po možnosti osem do deset ljudi. Vsak najemnik mora imeti enoposteljno sobo z najmanj dvanajstimi kvadratnimi metri, zahtevana bivalna površina pa je cca 30 do 50 m² na najemnika (vključno s skupnimi prostori). Treba je zagotoviti dovolj sanitarnih prostorov (npr. soba z mokro sobo, kopalnica, dodatno stranišče za goste) ter skupni prostor s kuhinjo in dnevno sobo (prostor za sedenje za vse stanovalce in goste). Stanovanja morajo biti opremljena s telefonskimi, internetnimi in televizijskimi priključki, imeti pa morajo tudi dostop do balkona, vrta, oziroma dvorišča. Po možnosti je treba zagotoviti, da so prostori ambulantno oskrbovane stanovanjske skupnosti ločeni od kmetijskih gospodarskih poslopij (potreba po zaščiti najemnikov, nevarnost nesreč, motnje zaradi vonjav, prahu, hrupa). Kmečko okolje ima prednost določene ciljne skupine, na primer za bolnike z demenco.

Nosilec kmetije: Deluje kot najemodajalec/ka ter oddaja stanovanje posameznim najemnikom ali njihovim zakonitim zastopnikom. Najemniki sami izberejo in naročijo potrebne storitve za gospodinjsko pomoč, nego in oskrbo glede na svoje individualne potrebe. Kmetijska družina lahko zagotovi individualne storitve. Najemne in storitvene pogodbe je treba skleniti ločeno. Zahteva se naklonjenost do ljudi, ki potrebujejo pomoč in oskrbo, izkušnje iz socialnega podjetništva in poslovno znanje. Priporočljivo je, da nosilec kmetije opravi 40-urno usposabljanje za prostovoljne pomočnike (§ 45 b SGB XI).

Ekonomika dela: V primeru izključnega najema se zahteva razmeroma malo delovnega časa. Opravljanje storitev zahteva ustrezno prosto razpoložljivo delovno silo, odvisno od vrste in obsega storitev.

Finance: Bavarska podpira ustanavljanje ambulantno oskrbovanih stanovanjskih skupnosti z začetnimi sredstvi v višini do 25.000 EUR. Povrnejo se: stroški osebja in materialni stroški ali honorarji za moderatorja za ustanovitev odbora za samoodločanje; delo na področju odnosov z javnostmi za ambulantno oskrbovano stanovanjsko skupnost; ter potrebni stroški za zunanje svetovalne storitve, za usklajevanje in organizacijo ter za začasno podporo.⁶⁰ Za naložbe v gradnjo so potrebne kapitalske rezerve. Dobičkonosnost mora biti zagotovljena samo z dohodki od najemnin. Uporablja se lahko lokalna najemnina. Stroški za skupne prostore se sorazmerno porazdelijo med najemnike. Uporabniki ambulantnih storitev lahko te storitve plačajo v okviru pravice do pomoči na domu (par. 36 SGB XI), ki vključuje na koledarski mesec 1. za osebe, ki potrebujejo oskrbo 2. stopnje oskrbe, dajatve do skupne vrednosti 724 evrov, 2. za osebe, ki potrebujejo oskrbo 3. stopnje oskrbe, dajatve do skupne vrednosti 1.363 evrov, 3. za osebe, ki potrebujejo oskrbo 4. stopnje oskrbe, dajatve do skupne vrednosti 1.693 evrov, 4. za osebe, ki potrebujejo oskrbo v stopnji oskrbe 5, dajatve do skupne vrednosti 2.095 evrov.

Tržni potencial: Povpraševanje je veliko.

⁶⁰ <https://www.stmgp.bayern.de/service/foerderprogramme/foerderung-ambulant-betreuter-wohngemeinschaften/>.

Pravni okvir: Lahko se sklene največ dvanajst najemnih pogodb za nedoločen čas. Velja najemno pravo v skladu z nemškim Državljskim zakonikom (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB). Priporoča se individualna najemna pogodba (skupna najemna pogodba z združenjem ali z družbo civilnega prava (GbR) je mogoča, vendar ni priporočljiva). Predstavniški organ najemnikov določi pravila skupnega življenja in oskrbe. Vsaka ambulantno oskrbovana stanovanjska skupnost mora biti strukturno, organizacijsko in ekonomsko samozadostna. En nosilec kmetije lahko oddaja prostore največ dvema ambulantnima skupnostima. Projekt mora biti v neposredni fizični bližini ponudnikov ambulantnih storitev. Služba za zdravstveno nego in oskrbo je samo gost in v skupini ne sme imeti stalnih prostorov. Prostorske zahteve glede dostopnosti in požarne zaščite ter gradbeno dovoljenje preveri pristojni gradbeni nadzorni organ. Stroški se (delno) krijejo iz zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, v zgoraj navedenih zneskih.

e.) Začasne oblike bivanja na kmetiji⁶¹

e1: Počitnice na kmetiji s sorodniki, ki potrebujejo oskrbo in/ali pomoč

Namen te začasne oblike bivanja na kmetiji je, da starejši ljudje, ki potrebujejo oskrbo in/ali pomoč, preživljajo počitnice na kmetiji skupaj s sorodniki. Skrb za njih prevzame zunanja služba za oskrbo ali dnevno varstvo na kraju samem, to pa je odvisno od konkretnih potreb. S to obliko bivanja na kmetiji se mogoča, da starejši s sorodniki preživijo skupne počitnice, hkrati pa se sorodniki med počitnicami razbremenijo.

Pri tej obliki ponudbe storitev na kmetiji je treba upoštevati naslednje vidike:

Lokacija: Priporočljivo je, da sta ambulantna služba za nego (patronažna služba) ali dnevno varstvo čim bližje kmetiji, tako da lahko prevzameta nego ali pomoč za čas dopusta. Preveriti je treba, koliko je lokalna oskrbovalna služba pripravljena sodelovati s kmetijo, v kolikšni meri lahko zagotovi proste kapacitete ter kakšne so možnosti za prevoz. Prednost imajo kmetije, ki so na slikoviti lokaciji v počitniški pokrajini in organizirajo prostočasne dejavnosti za sorodnike.

Organizacija kmetijskega gospodarstva: Priporočljivo je, da je mogoče stavbe, ki niso več potrebne za kmetijske namene, preurediti v počitniška stanovanja (počitniške hiške) brez ovir. Smiselno je, da so počitniške hiške in gospodarska poslopja ločeni. Prostorna stanovanja - od 60 do 70 m² - zagotavljajo dovolj prostora za gibanje z invalidskimi vozički. Prednost so vrt, terasa ali balkon, opremljeni brez ovir. Gostje imajo možnost sodelovati pri vsakodnevnih kmetijskih dejavnostih. Kmetije z raznovrstno živinorejo in/ali možnostjo skrbi za živali gostov so še posebej privlačne za določene ciljne skupine starostnikov.

Finančni vidiki: Prevladujejo prihodki od najema počitniških hišic. Ker so stroški za opremo in pohištvo brez ovir nekoliko višji, je cena najema lahko višja. Investicijski stroški so nekoliko višji. V fazi načrtovanja so pomembni dobro arhitekturno načrtovanje, natančen izračun stroškov in realno financiranje, ki v vsakem primeru vključuje uporabo lastniškega kapitala.

Tržni potencial: Tržni potencial je velik v počitniških regijah. Pri trženju je pomembno, da kmetije tesno sodelovanje s turističnimi združenji in specializiranimi agencijami za posredovanje oskrbe, ki ustrezno

⁶¹ Povzeto po https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf, s aktualizacijo glede na reformo dolgotrajne oskrbe v ZR Nemčiji, izvedeno 2018-2023.

oglašujejo ponudbo za ciljno skupino "počitniški gostje s sorodniki, ki potrebujejo nego in pomoč" (npr. z letaki).

e2: Dnevna oskrba starostnikov na kmetiji, ki jo izvaja kmet

§ 45a SGB XI ureja ponudbe za podporo v vsakdanjem življenju (Angebote zur Unterstützung im Alltag (AUA)), kot nadpomenko za storitve, ki ljudem pomagajo pri tem, da bi čim dlje živeli v svojih domovih, četudi potrebujejo oskrbo. Ponudbe za podporo v vsakdanjem življenju izvajajo npr. ambulantne službe, sosedje v obliki sosedske pomoči, društva ali službe za podporo družini. Lahko jo izvajajo tudi kmetje.

Skladi zavarovanja za dolgotrajno oskrbo povrnejo stroške za naslednje storitve:

dnevno in nočno nego,

kratkotrajno oskrbo,

storitve ambulantne oskrbe v smislu § 36 SGB XI, vendar ne storitve na področju samooskrbe v stopnjah oskrbe od 2 do 5, ali

storitve, priznane po deželni zakonodaji za pomoč v vsakdanjem življenju v smislu § 45a SGB XI.⁶²

Dnevna oskrba starostnikov na kmetiji lahko poteka v skupini za varstvo (Betreuungsgruppe). To je nekajurna oskrba dnevno za osebe, ki potrebujejo veliko splošnega nadzora in nege (npr. demenca) in/ali osebe, ki potrebujejo oskrbo. Cilj je razbremeniti sorodnike in preprečiti osamljenost oskrbovancev s sodelovanjem v življenju skupnosti. Starejši občani in osebe, ki potrebujejo oskrbo, prihajajo v dnevno varstvo zjutraj in popoldne, da bi skupaj jedli, se pogovarjali in smejali ter tako morda preprečili precej dolgočasen vsakdan in osamljenost. Z udeležbo v skupini starejši ohranjajo obstoječa znanja in spretnosti. Koncept dnevnega varstva je posebej priljubljen tudi pri duševno prizadetih starejših osebah, ki trpijo na primer za demenco ali oblikami Alzheimerjeve bolezni. Cilj tega modela je zagotoviti druženje in podporo pri obvladovanju vsakdanjega življenja. Največja prednost za starejše državljane je, da se lahko vsak večer vrnejo domov med znane štiri stene. V resnici pa vse več ljudi zaradi različnih razlogov živi samih, vendar niso več samozadostni. Ta model se na kmetiji lahko izvaja s sodelovanjem z izvajalcem socialnih storitev, ki skrbi za to ciljno skupino. Storitve lahko vodi ustrezen strokovnjak, ki je prisoten ves čas oskrbe, sodelujejo pa tudi usposobljeni prostovoljci. Razmerje med prostovoljci in oskrbovanci je od 1:1 do 1:3 in je odvisno od resnosti bolezni in obsega potrebne oskrbe.

Gre za urno ponudbo čez dan kot redno, stalno ponudbo. Na leto je mogoče opraviti od najmanj 10 do največ 45 srečanj. Pri tem je treba upoštevati naslednje vidike:

Lokacija: Najprej je treba preveriti strukturo storitev v regiji in koncept politike starejših v občini. Pri tem kmetom pomagajo specializirane agencije (nem. Agentur zum Auf- und Ausbau niedrigschwelliger Betreuungsangebote). Upoštevati je treba deležnike v regiji (zdravniki, strokovnjaki za skrbne sorodnike, podporni centri za oskrbo, združenja za socialno varstvo itd.), gostoto prebivalstva v občini in obstoječe povpraševanje. Lokacija kmetije mora ponujati možnosti za sprehode in pohode, prostore za rekreacijo na prostem (npr. velik vrt). Mirna lokacija kmetije je prednost.

Delovanje: Prednost je prazna stavba, ki jo je mogoče preurediti v novo rabo – v prostorno sobo s kuhinjo in sanitarijami ter dostopom na vrt. Odlok o izvajanju socialne zakonodaje (Verordnung zur

⁶² [Angebote zur Unterstützung im Alltag - Bayerisches Staatsministerium für Gesundheit und Pflege \(bayern.de\)](https://www.bayern.de/gesundheitspolitik/angebote-zur-unterstuetzung-im-alltag)

Ausführung der Sozialgesetze - AVSG) za dnevno oskrbo ne zahteva predelave in razširitve prostorov, da bi postali prostori brez ovir, vendar je to lahko v posameznih primerih nujno. Velikost prostorov je odvisna od velikosti skupine. Idealna je lokacija v pritličju, sicer je treba vgraditi dvigalo. Okna in vrata je treba po potrebi zavarovati in odstraniti vse nevarnosti za spotikanje. Potrebna je prostorska ločitev med oskrbovalno skupino in kmetijskimi poslopi (potreba po zaščiti starejših). Prednost imajo kmetije z živalmi in take, ki omogočajo sodelovanje pri kmetijskih delih ali vrtnarjenju.

Nosilec kmetije: Do 2021 je veljalo, da mora biti ponudnik pravna oseba (npr. registrirano društvo ali družba z omejeno odgovornostjo), od januarja 2021 pa lahko ponudbe za podporo v vsakdanjem življenju izvajajo tudi posamezniki, pod določenimi pogoji tudi samo prostovoljni pomočniki.⁶³ Na Bavarskem je treba pridobiti dovoljenje Deželnega urada za dolgotrajno oskrbo, pri čemer morajo biti izpolnjeni vsi pogoji za priznanje v skladu s členoma 81 in 82 AVSG.⁶⁴ Za vodenje storitve se priporoča ustrezen strokovnjak: strokovnjaki zdravstvene nege z ustreznim dodatnim in naprednim usposabljanjem ali izkušnjami na področju psihiatrije in gerontološke psihiatrije, medicinske sestre za kurativno izobraževanje, učitelji kurativnega izobraževanja, socialni pedagogi in osebe s primerljivimi kvalifikacijami. Pomočniki prostovoljci potrebujejo usposabljanje, ki je primerno za ciljno skupino in dejavnost, v obsegu vsaj 40 ur in neprekinjeno nadaljnje usposabljanje. Organizacija mora imeti ustrezno zavarovanje odgovornosti za strokovnjake in prostovoljce, ki jih zaposluje. Nekatere, manj intenzivne oblike oskrbe pa lahko izvajajo tudi prostovoljni pomočniki sami. Upoštevati je treba ustrezne predpise o socialnem varstvu in zavarovanju ter Zakon o minimalni plači. Potrebna sta naklonjenost socialnemu podjetništvu in komercialno znanje. Smiselno je organizirati prevozne storitve.

Družina: Nujen je pozitiven odnos do ciljne skupine, saj ljudje, ki potrebujejo pomoč in oskrbo, ostanejo na kmetiji več ur naenkrat. Zahteva se odprtost in zadovoljstvo pri delu z osebami s posebnimi potrebami in z osebami, ki potrebujejo oskrbo. Pomembno je, da skupina za oskrbo vpliva na družinsko in delovno rutino. Še posebej, če je podjetje vključeno v ponudbe za zaposlitev.

Finance: Dnevni center potrebuje dovoljenje in s tem ustrezen koncept. Ta mora vsebovati podatke o prostorih in njihovi opremi. Skupino za oskrbo mora potrditi Bavarski deželni urad za dolgotrajno oskrbo (Das Bayerische Landesamt für Pflege)⁶⁵ da lahko zavarovancu stroške skupine za oskrbo povrne Sklad za zavarovanje za dolgotrajno oskrbo kot dodatne storitve za oskrbo. Prizadete osebe so upravičene do zneska pomoči (§ 45b SGB XI) v višini 125 na mesec. Ta znesek se lahko uporabi za plačilo vsakodnevnih podpore, vključno s skupinami za oskrbo. Pavšalni znesek za potrebne stroške osebja in materialne stroške za koordinacijo, organizacijo in strokovno vodenje znaša 50,00 EUR na skupino in srečanje. Financiranje ponudb za podporo v vsakdanjem življenju s strani Bavarske in sistema zavarovanja za dolgotrajno oskrbo se bo podvojilo.⁶⁶

Kapitalske rezerve so potrebne za investicije v preoblikovanje prostora. Če je skupina za oskrbo financirana, je treba zagotoviti, da izvajalec prispeva vsaj 10 % skupnih izdatkov iz lastnih sredstev.

Tržni potencial: Na podeželskih območjih so potrebe velike.

Pravni okvir in stroški: §§ 45 b in c SGB XI; Odlok o izvajanju socialne zakonodaje (AVSG), 8. del, oddelki 5-6, Navodila o izvrševanju AVSG, 8. del, oddelki 5-8. Stroškovna enota: zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo.

⁶³ <https://www.lfp.bayern.de/angebote-zur-unterstuetzung-im-alltag-anerkennung-registrierung-foerderung/>

⁶⁴ V prilogi.

⁶⁵ <https://www.lfp.bayern.de/>.

⁶⁶ [Angebot zur Unterstützung im Alltag: Betreuungsgruppe \(bayern.de\)](#)

e3: Dnevna oskrba starostnikov na kmetiji s kmetom kot najemodajalcem prostorov za oskrbo

Dnevna oskrba za osebe, ki potrebujejo veliko splošnega nadzora in nege (npr. demenca) in/ali osebe, ki potrebujejo oskrbo. Cilj je razbremeniti sorodnike (povečati in ohraniti njihovo pripravljenost za oskrbo) in preprečiti osamljenost oskrbovancev s sodelovanjem v življenju skupnosti. Storitve vodi ustrezen strokovnjak, ki je prisoten ves čas oskrbe, sodelujejo usposobljeni prostovoljci. Razmerje med prostovoljci in oskrbovanci je od 1:1 do 1:3 in je odvisno od resnosti bolezni in obsega potrebne oskrbe. Gre za urno ponudbo čez dan kot redno, stalno ponudbo. Upravičenih je od najmanj 10 do največ 45 srečanj na leto. Upoštevajo se vsi vidiki, ki veljajo za dnevno oskrbo starostnikov na kmetiji, z razliko, da kmet oddaja prostore v najem ponudniku dnevne oskrbe, ta pa oskrbo izvaja samostojno. Kmetija je tako deležna samo prihodkov od najemnin. V primeru izključnega najema je potrebnih razmeroma malo prostih delovnih zmogljivosti za kmeta.

e4: Doživljajska ponudba za starejše na kmetiji

Pri tej vrsti ponudbe družinske kmetije ponujajo doživetja na svoji kmetiji, za ciljno skupino "starejši odrasli". Te ponudbe so lahko enkratne ali redne, poldnevne ali celodnevne, lahko so celoletne, z obroki ali brez njih:

vodeni ogledi po kmetiji, vrtu, poljih, gozdu in

predavanja, seminarji, delavnice, akcijski dnevi o temah: Narava, kmetija, Kmečki vrt, pridelava hrane in življenje na podeželju.

rojstni dnevi, praznovanja,

ustvarjalne delavnice, tečaji ročnih del ali obrti,

tečaji kuhanja in peke,

dejavnosti v naravi,

pohodi in

zdravstvena preventiva (npr. zdrava prehrana, preprečevanje padcev, šport).

Kmet želi s svojo ponudbo ustvariti dohodek. Starejši se ponudbe običajno udeležijo v skupini z negovalcem ali brez njega, pa tudi kot posamezniki. Namen doživljajskega obiska kmetije je spoznavanje kmetij ter doživljanje kmetije in narave z vsemi čutili v pristnem okolju. To vključuje intenzivne stike z živalmi, doživljanje letnih časov ter kmečkih tradicij in običajev. Za to vrsto ponudbe so pomembni predvsem naslednji vidiki:

Lokacija: Vsaka lokacija je ustrezna, koristno pa je, da obstaja dober javni prevoz. Zaželeno je, da so na kraju samem partnerji za sodelovanje, npr. socialne ustanove, domovi za ostarele, gostinski obrati (če ni gostinske ponudbe).

Delovanje: Na voljo morajo biti prostori za goste v obliki večnamenskega funkcionalnega prostora s kuhinjo/skrbjo in sanitarnimi prostori ter zaščiten prostor za rekreacijo na prostem. Ker je ciljna skupina "starejših občanov" zelo heterogena in ker s starostjo nastajajo tudi omejitve zaradi starostnih bolezni, morajo biti poti in okolica, oprema in pohoštvo na kmetiji brez ovir. Omogočiti je treba intenzivne stike z živalmi ter pridobivanje izkušenj s kmetijsko proizvodnjo in samostojno dejavnostjo v okviru ponudbe, usmerjene v pridobivanje izkušenj. Treba je zagotoviti dovolj parkirišč za avtomobile in avtobuse z možnostjo obračanja.

Nosilec kmetije: Priporočljiva je udeležba na seminarjih "Postati in biti inovativni podjetnik" in kvalifikacije za izkušenega kmeta. Priporočljivo je usposabljanje za prostovoljno pomoč (§§ 45b in 45c SGB XI, obseg 40 ur). Potrebni sta tudi naklonjenost socialnemu podjetništvu in pripravljenost za sodelovanje s socialnimi ustanovami in sponzorji.

Družina: Odprtost, strpnost, veselje pri delu s starejšimi, zlasti s starostno prizadetostjo. Na voljo morajo biti pripravljenost, čas in prisotnost družinskih članov za podporo pri izvajanju ponudbe.

Finance: Z vidika ustvarjanja prihodkov so ponudbe v tem sektorju najbolj donosne, saj je pripravljenost starejših za plačilo storitev v sektorju prostega časa in počitnic največja. Cene se razlikujejo glede na ponudbo (obseg in vrsto storitev). Za naložbe je potrebna uporaba lastniškega kapitala.

Tržni potencial: Zaradi demografskega razvoja, zlasti povečanja števila starejših ljudi, se povečuje potreba po izobraževalnih, prostočasnih in zaposlitvenih možnostih za to ciljno skupino. Predpogoj za to je sodelovanje s socialnimi ustanovami, sponzorji, ustreznimi združenji in turističnimi objekti.

Izdatki: Samoplačniki.

1.3.4 ZAHTEVE ZA PROSTORE ZA STAREJŠE NA KMETIJI⁶⁷

Načeloma so za (stanovanjsko) ponudbo in storitve za starejše občane primernejše bolj centralne lokacije, tako da so vse storitve dosegljive peš. Na kmetijah je to praviloma redko. Zato je treba vedno upoštevati individualne razmere in pri vsakem projektu posebej preveriti, ali je primeren za lokacijo, ter kakšne storitve bo treba nuditi. Vrste storitev so:

- 1) **Ponudbe in storitve, dosegljive peš:** V idealnem primeru so peš dostopne številne trgovine za dnevne potrebe, kot so pekarnice, mesnice in trgovine z živili. Za socialno udeležbo v življenju skupnosti so potrebni tudi gostinski lokali, prostori za srečanja, svetovalni centri in ponudniki storitev (npr. frizerji).
- 2) **Ponudbe in storitve na domu:** Ponudniki storitev prihajajo k starejšim in jim dostavljajo svoje izdelke ali opravljajo storitve na domu - mobilni frizerji, storitve dostave hrane, mobilni pedikerji, storitve ambulantne oskrbe.

Dostopnost komunalnih storitev in ponudnikov storitev je odvisna od zdravstvenega stanja starejše osebe, zlasti glede na omejitve gibanja in razpoložljiva prevozna sredstva. Za osebe z omejeno mobilnostjo, ki uporabljajo roler, je razdalja 200 metrov je še vedno "izvedljiva".

Za kakovost življenja starejših ljudi je odločilno, kako daleč od kraja, kjer živijo, so trgovine za vsakodnevne potrebe in ponudniki storitev: Trgovine za vsakodnevne potrebe naj bodo v polmeru do 500 metrov. Objekti in storitve, ki jih ne obiskujete vsak dan, kot so pošta, banka, frizer, kavarne, restavracije in trgovine z oblačili so lahko še dlje. Dostopne morajo biti v radiju do 1.000 metrov. Zbirališča in svetovalni centri so običajno omejeni na nekaj osrednjih mest. Daljše razdalje mora biti mogoče nadomestiti z avtomobilom ali javnim prevozom. V primeru javnega prevoza je treba pojasniti, ali je brez ovir in ali so postajališča pokrita.

Opredelitev pojmov "brez ovir" - "z malo ovirami" - "primerno za starejše":

⁶⁷ Povzeto po https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf.

Bavarski zakon o enakosti, vključevanju in sodelovanju invalidov (Bayerisches Behindertengleichstellungsgesetz - BayBGG) iz julija 2003 opredeljuje pojem »brez ovir v 4. členu: "Strukturni in drugi objekti, prevozna sredstva, tehnični predmeti uporabe, sistemi za obdelavo informacij, akustični in vizualni viri informacij in komunikacijske naprave ter druga oblikovana področja življenja so **brez ovir**, če **so osebam z omejitvami dostopni in jih lahko uporabljajo na splošno običajen način, brez posebnih težav in načeloma brez pomoči drugih.**« Na Bavarskem obstajajo številna načela načrtovanja za gradnjo brez ovir, ki jih je objavila Bavarska zbornica arhitektov, Vrhovni gradbeni organ pri Bavarskem deželni ministru za notranje zadeve, gradnjo in promet ter Bavarsko deželno ministru za delo in socialne zadeve, družine in integracijo.

V nasprotju z izrazom "brez ovir" izraz "**z malo ovirami**" ni natančno opredeljen. Vendar pa nakazuje, da stanovanje ali okolje še ni popolnoma brez ovir, vendar je na dobri poti, da to postane. Prav tako nista jasno opredeljena izraza "**prijazen starejšim**" ali "**primeren za starost**".

Značilnosti ponudbe "stanovanja brez ovir": V ciljni skupini "starejših ljudi" so lahko zahteve zelo različne, odvisno od vrste in obsega okvar. Ker se obstoječe nepremičnine večinoma uporabljajo za starejše občane na kmetiji, je treba v vsakem posameznem primeru analizirati, v kolikšni meri je dostopnost brez ovir s stroškovnega vidika smiselna. Od te odločitve je nato odvisna tudi ciljna skupina, ki ji je lahko namenjena ponudba za starejše na kmetiji.

1.3.5 DIN STANDARD 18040 DEL 2

Standard DIN 18040: Vsebuje načela načrtovanja za gradnjo brez ovir. DIN 18040-1 in DIN 18040-2 urejata, kako morajo biti zgrajene javno dostopne stavbe in stavbe s stanovanji, da lahko vanje vstopajo in jih uporabljajo invalidi. Standard DIN 18040-3 vsebuje načela načrtovanja za javni promet in odprt prostor. Kadar bavarski gradbeni zakon določa zahteve za dostopnost takšnih gradbenih projektov, je treba te dele standarda upoštevati kot tehnične gradbene predpise. Za stanovanja brez ovir na kmetiji veljajo standardi: »Barrierefreies Bauen - 02 Barrierefreie Wohnungen, 2013 (www.bestellen.bayern.de).« Tehnična podlaga je **DIN 18040 Del 2: "Stanovanja"** v povezavi z zakonskimi določbami. Za te standarde veljajo naslednja načela:

Infrastruktura:

- 1) Na zemljišču: pločniki (npr. širina, naklon), parkirišča (npr. širina), dostopi in vhodi (npr. dostopnost vhodov);
- 2) Dostopnost v stavbi: brezstopenjska dostopnost v nadstropjih stavbe, dimenzioniranje hodnikov;
- 3) Vrata: pragovi, zahteve glede dimenzij vrat (npr. širina, višina kljuk), zahteve glede konstrukcije vrat, območja gibanja ob vratih, pripomočki za orientacijo ob vratih;
- 4) Talne obloge: talne obloge na prostem, talne obloge v zaprtih prostorih (npr. nedorseče obloge, usmerjanje za slabovidne);

- 5) Dvigala: dovolj prostora pred dvigali, dvigala brez ovir v skladu z DIN EN 81-70, platformno dvigalo, stopniščno platformno dvigalo;
- 6) Stopnice: Stopnice, stopnice, ročaji, pripomočki za orientacijo na stopnicah in držala;
- 7) Rampe: klančine in podesti, ograje in odbijači koles, ki preprečujejo bočno vožnjo in prevračanje invalidskega vozička;
- 8) Parkirna mesta za invalidske vozičke: Območja pred dvigali, na varni razdalji od stopnic;
- 9) Opozoriti, usmeriti, informirati, voditi: informacije brez ovir, vizualne (npr. vizualni kontrast, čitljivost), slušne (npr. lahko zaznavne in razumljive zvočne informacije), otipne (npr. otipljivost profiliranih napisov);
- 10) Operativni elementi, komunikacijski sistemi, elementi opreme: Vrata, stikalo za luč, ki ga je mogoče uporabljati brez ovir, komunikacijski sistemi (npr. zvočni signal z vizualnim prikazom), zaščita elementov opreme (npr. višina poštnih nabiralnikov, gasilni aparati), varna uporabnost (brez ostrih robov).

V stanovanju:

- 1) **Uporabna stanovanja brez ovir:** obstajata dva standarda: Osnovni standard "uporabno brez ovir" ali razširjeni standard "uporabno brez ovir in brez omejitev z invalidskim vozičkom - R";
- 2) globina nadzora (npr. vrsta in razporeditev upravljalnih elementov, oprema
- 3) sanitarni prostori, tloris prostorov), dodatni individualni prostori (povečane prostorske zahteve za določene vrste invalidnosti);
- 4) **Upravljalni elementi v stanovanju** na splošno: npr. standardna dostopnost svetlobnih stikal, vtičnic, gumbov za odpiranje vrat, vratnih kljuk, radiatorskih ventilov;
- 5) **Vrata v stanovanju:** vhodna vrata v stanovanje (prostor za gibanje pred njimi), stanovanjska vrata (brez pragov, odpirajo se in zapirajo z malo napora, z ročaji, ki jih je lahko prijeti, v standardnih višinah za uporabo vratnih ročajev);
- 6) **Okna:** enostavno upravljanje, višina za pogled na okolico;
- 7) **Dimenzioniranje prostorov:** hodniki v stanovanju, dnevne sobe, spalnice, kuhinje;
- 8) **Sanitarni prostori:** Prostori za gibanje v sanitarnem prostoru, straniščni umivalnik (višina, zložljivi podporni ročaji) in pripadajoča oprema, prostor za umivanje (prostor za noge), prostor za prhanje (prostor za gibanje, dostop brez praga, tla), kopalna kad;
- 9) **Sedeži na prostem:** dostopnost brez praga, območja gibanja, v standardu R Pogled.

Dostopna stanovanja: Standard DIN 18040-2 razlikuje med dvema standardoma za stanovanja:

- "uporaben brez ovir" in
- "uporaba brez ovir in brez omejitev - R"

Osnovni standard "uporaba brez ovir": Osnovni standard "uporaba brez ovir" upošteva potrebe oseb z gibalno ali senzorično oviranostjo. Najmanjše dimenzije vrat, prostorov za gibanje in manevriranje temeljijo na uporabi pripomočkov za hojo, kot so rolerji, in v omejenem obsegu zadostujejo tudi za uporabnike invalidskih vozičkov.

Razširjeni standard "brez ovir in neomejena uporaba z invalidskim vozičkom - R": Za neomejeno uporabo z invalidskim vozičkom je standard razširjen in dodatno ponuja:

- večje dimenzije za gibanje in manevriranje.
- uporabnost upravljalnikov in sanitarne opreme z invalidskega vozička

Te dodatne zahteve so v standardu DIN 18040-2 označene z "R".

1.3.6 PRAVNE PODLAGE ZA GRADNJO IZVEN ZAZIDLJIVIH OBMOČIJ⁶⁸

Ukrepi diverzifikacije, tudi na področju socialnega kmetovanja, so namenjeni ustvarjanju dodatnih dohodkovnih možnosti za kmetijo. Kmetijski viri (zemlja, delovna sila in kapital) naj bi bili čim boljše izkoriščeni, s tem pa naj bi bila kmetija tudi zavarovana. Ker diverzifikacijski ukrepi temeljijo na kmetijskem podjetju ali so z njim povezani, se potrebni gradbeni ukrepi po gradbeni zakonodaji večinoma izvajajo na izven zazidljivih območij (tj. **na zunanjem območju**, nem. Aussenbereich). V skladu s prvim stavkom prvega odstavka 35. člena Zveznega gradbenega zakonika (Baugesetzbuch - BauGB)⁶⁹ je projekt (kot je opredeljen v 29. členu BauGB) na zunanjem območju dopusten le, če ni v nasprotju z javnimi interesi, če je zagotovljen zadosten razvoj in če služi kmetijski ali gozdarski dejavnosti ter zajema le podrejeni del območja kmetije ("privilegirana raba"). Gradbeni projekt za ukrep diverzifikacije kmetijske dejavnosti je zato treba preučiti v skladu z zakonskimi merili. Prouči ga Urad za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo ob upoštevanju naslednjih vidikov:

- 1) Ali je kmetija izvorno zgrajena v skladu z gradbeno zakonodajo?
- 2) Kako dolgo obstaja prvotno podjetje? Kdo ga vodi?
- 3) Na primer v primeru kmetijske kavarne: Ali je dobiček še vedno zadosten, tudi če se upoštevajo omejitve v skladu z Uredbo o gostinskih storitvah - Gaststättenverordnung - GastV?
- 4) Ali je mogoče učinkoviteje uporabiti obstoječe "vire" kmetije (npr. hlev, skedenj, družinsko delovno silo z ustreznim usposabljanjem)? Kako velik je po mnenju podjetniške družine trg (srednjeročno in dolgoročno - za čas trajanja naložbe) za nameravano ponudbo?
- 5) Ali projekt izpolnjuje določeno funkcijo v podjetju in ali je zanj značilna lokacija (prostorska bližina), oprema in zasnova? V kolikšni meri je obstoječa kmetija po izvedbi ukrepa diverzifikacije še vedno "boljša"? V primeru nove stavbe: Na kakšni razdalji od kmetije (parcelna številka) naj bo nova enota? Kakšna je zunanja oblika

⁶⁸ Povzeto po https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf, s aktualizacijo glede trenutno veljavno zakonodajo.

⁶⁹ V prilogi.

(npr. lokalni, kmetijski značaj in vključenost v sklop)? Upoštevajo se omejitve za nastanitve – največ 25 postelj za goste.

- 6) Ali je to običajno, primerno in povezano s poslovanjem? Kaj je že na voljo v regiji? V skladu s specifikacijami za neposredno trženje: velikost, vrsta gradnje, prodajne količine?
- 7) Ali je zasnovan tako, da varčuje s prostorom in varuje zunanje območje ter zavzema le manjši del operativnega območja? Ali še vedno prevladuje kmetijski značaj?
- 8) Splošni vtis pri ocenjevanju: Ali projekt glede lokacije, opreme in zasnove ustreza funkciji podjetja? Ali je verjeten? Ali je razumen?

Pri ukrepu diverzifikacije mora biti izračunani prispevek k dohodku "opazen" za razvijalca in, če je primerno, za njegovo družino. Prispevek k dohodku je zato treba oceniti individualno. Poslovna **ocena** poslovnih konceptov temelji na ključnih podatkih o **donosnosti**. Obstoječe podjetje in novo načrtovani ukrep morata predstavljati skladno, verodostojno novo enoto, ki lahko traja tudi v času trajanja načrtovane naložbe.

Predstavitev ukrepa diverzifikacije

Začetni položaj: Predstavitev dejanskega delovanja na podlagi operativnega diagrama	Organizacija kmetije, komercialni značaj, zemljišča (s kolobarjenjem), živinoreja Gradbena in strojna oprema (stroji za svinec) Družinski in zunanji delavci
Poslovna ideja	Kratka razlaga projekta, poslovnih ciljev, razlogov za investicijski projekt
Profil podjetnika	Ime in priimek, starost, izobrazba, usposobljenost podjetnika, strokovno znanje, povezano s projektom, po potrebi "znanje in sposobnost" naslednika kmetije, družinske razmere.
Ocena trga	Struktura strank, pričakovani obseg prodaje in cene
Konkurenčni položaj	napoved tržnih trendov, morebitni konkurenti na trgu, prednosti lastnega podjetja
Lokacija	Lokacija, infrastruktura, razlogi za izbiro lokacije, če je primerno
Upravljanje podjetij	Organizacija v prihodnosti, struktura osebja in razdelitev nalog, potrebna dovoljenja ali registracije

Analiza tveganja	Ocena težav - možne rešitve/varnosti
Finančni	Naložbeni načrt in napoved donosnosti

Če pa je ukrep diverzifikacije tako velik in obsežen, da ne more izpolnjevati zahtev iz § 35 (1) BauGB, je treba skupaj z občino preučiti, ali bi prišel v poštev projekt v skladu s § 35(2) ali (6):

§ 35(2): V posameznih primerih se lahko dovolijo tudi drugi projekti, če njihova izvedba ali uporaba ne škoduje javnim interesom in je zagotovljen razvoj ter če so drugače združljivi z zunanjim območjem, kot je opredeljeno v (3).

§ 35 (6): V posameznih primerih se lahko dovolijo tudi drugi projekti, občinski podzakonski predpisi o malih obrtnih in trgovskih podjetjih.

Če je ukrep še večji, se lahko upošteva le postopek za vzpostavitev posebnega območja.

Občina lahko z razvojnim načrtom, povezanim s projektom (v skladu z § 12 BauGB - projekt in razvojni načrt) določi dopustnost projektov, če je investitor pripravljen in sposoben izvesti projekte in razvojne ukrepe (projekt in razvojni načrt) na podlagi načrta, dogovorjenega z občino. Poleg tega mora investitor v celoti ali delno kriti stroške načrtovanja in razvoja. Razvojni načrt, povezan s projektom, tako združuje elemente razvojnega načrta in sporazuma o izvajanju. Na zahtevo investitorja ali če občina meni, da je to potrebno po začetku postopka izdelave razvojnega načrta, občina investitorja obvesti o predvidenem obsegu okoljske presoje v skladu s členom 2(4) ob sodelovanju organov v skladu s členom 4(1). Načrt projekta in razvoja postane del razvojnega načrta, povezanega s projektom.

Zadnja možnost za izvedbo obsežnega ukrepa diverzifikacije je določitev posebnih območij v skladu s členoma 10 in 11 Uredbe o uporabi stavb (BauNV).⁷⁰

1.3.7 ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI ⁷¹

V okviru socialnega kmetovanja kmet in njegovi družinski člani prevzamejo veliko obveznost, ki presega tradicionalno upravljanje kmetije in je ne smemo podcenjevati z vidika odgovornosti.

Zavarovanje odgovornosti v kmetijstvu krije tveganja odgovornosti, ki izhajajo iz opravljanja kmetijske in gozdarske dejavnosti. Zavarovane so lahko tudi stranske dejavnosti in komercialni posli do omejitve prometa v višini 51.500 evrov za zavarovanje poslovne odgovornosti. Predpogoj je, da je sekundarna ali komercialna dejavnost podrejena kmetijstvu. Na področju socialnega kmetovanja sekundarna ali komercialna podjetja vključujejo na primer delovanje kmečkega vrtca, skrb za osebe z duševnimi, telesnimi ali psihičnimi motnjami, ki jih je mogoče vključiti v vsakodnevno delo in procese na kmetiji, v

⁷⁰ Glej prilogo.

⁷¹

gospodinjstvo in vrtnarjenje. Poleg tega je mogoče oddajati sobe ali stanovanja starejšim občanom ter nuditi oskrbovana stanovanja. Ponudbe se raztezajo na različna področja kmetije in zato vključujejo tveganja odgovornosti upravljavca kmetije, ki jih je treba zavarovati. Če kmet na kmetiji izvaja še druge poslovne dejavnosti, se poveča riziko odgovornosti.

Zavarovanje civilne odgovornosti je najpomembnejše zavarovanje za finančno zaščito samozaposlenih oseb in kmetov v primeru telesnih poškodb ali materialne škode tretjim osebam. Tudi ob vsej previdnosti ni mogoče izključiti, da se pri opravljanju svojega dela poškoduje druga oseba ali poškoduje njeno premoženje.

Načeloma je vsak podjetnik v Nemčiji neomejeno odgovoren z vsem svojim premoženjem za škodo, ki jo povzroči sam ali njegovi zaposleni. Vsakemu kmetu lahko odškodninski zahtevki ogrozijo njegov obstoj. Zlasti osebne poškodbe lahko dosežejo ogromno škodo. Čeprav zakon tega ne zahteva, kmetom priporočajo, da sklenejo zavarovanje civilne odgovornosti. To v primeru škode poravnava odškodninske zahtevke ter zaščiti kmeta in zaposlene pred finančnimi bremenmi. Odločilen dejavnik za kritje zaposlenih z zavarovanjem poslovne odgovornosti je, da so jim zaupane naloge za opravljanje dejavnosti.

Zavarovanje civilne odgovornosti krije škodo, ki jo nosilec kmetije ali njegovi zaposleni povzročijo drugim osebam ali njihovi lastnini med poslovanjem, kot so telesne poškodbe, materialna škoda, izgubljeni dohodek, oziroma okoljska škoda. Zavarovanje civilne odgovornosti zagotavlja kritje odškodninskih zahtevkov za te vrste škode. Če so proti podjetju vloženi neupravičeni ali pretirani odškodninski zahtevki, se z zavarovanjem krijejo stroški izvedencev, odvetnikov in sodni stroški, ki nastanejo pri pojasnjevanju odškodninskih zahtevkov.

Stroški zavarovanja odgovornosti kmetijskih podjetij temeljijo predvsem na tveganju, ki ga je treba zavarovati. Pri izračunu stroškov zavarovanja poslovne odgovornosti so odločilni naslednji dejavniki:

- velikost (v hektarjih) vseh obdelovalnih površin,
- vrsta kmetovanja (pridelava krme, predelava, poljedelstvo, reja konj itd.),
- vrsta podjetja,
- število zaposlenih,
- letni promet in možni odbitek.

Poleg teh dejavnikov je za višino premije odločilna tudi višina kritja. Načeloma je treba višino kritja zavarovanja poslovne odgovornosti izbrati tako, da je pokrit največji možni škodni primer. Priporočljiva je zavarovalna vsota najmanj deset milijonov evrov za telesne poškodbe in premoženjsko škodo.

Socialno kmetovanje je zavarovano kot dodatni modul v zavarovanju odgovornosti nosilca kmetije. Zavarovati je treba:

- **sodelovanje zunanjih oseb na kmetiji,**

- **terapevtske storitve:** Če se na primer za osebe z motnjami v duševnem razvoju ponudi terapevtsko jahanje ali stik z živalmi, je treba ta področja vključiti v zavarovanje poslovne odgovornosti kot dodatni modul z navedbo vrste živali ali živalskih vrst in področja dejavnosti. Praviloma splošna kvalifikacija za inštruktorja jahanja ne zadostuje, temveč je treba pridobiti kvalifikacijo v skladu z DKTHR (nemško kuratorij za terapevtsko jahanje). Če ponudbe obsegajo vožnjo s kočijo ali sanmi, morajo biti te tudi dodatno zavarovane.

- **oddajanje stanovanj in/ali stavb v najem,**

- **storitve za starejše občane, oskrba, zimska služba itd.** Vključitev teh dejavnosti z dodatnim modulom je nujna. Če kmet ali njegovi zaposleni zanemarijo dolžnosti glede varnosti na cesti, obveznosti čiščenja in posipanja ali tekočega vzdrževanja, je lahko odgovoren za škodo ali posledično škodo.

Zavarovani so naslednji stroški:

- honorarji lastnega in nasprotnega odvetnika ter sodni stroški,
- stroški za priče in sodne izvedence
- stroški drugega odvetnika na sodišču v tujini
- stroški nasprotne stranke ali skupnega tožnika, ki jih naloži sodišče,
- potni stroški za potovanje na tuje sodišče,
- stroški zasebnega ocenjevalca/zasebnega izvedenca v kazenskih zadevah,
- stroški izvedencev v tujini v primeru odškodninskih zahtevkov na področju prometa,
- stroški prevajanja in
- stroški izvršbe, npr. za sodnega izvršitelja.

Za zavarovanje na področju "dela" na kmetiji in v kmečkem gospodinjstvu je pristojno Socialno zavarovanje za kmetijstvo, gozdarstvo in vrtnarstvo (Die Sozialversicherung für Landwirtschaft, Forsten und Gartenbau - SVLFG) s svojo izpostavo Kmetijsko poklicno združenje (Die Landwirtschaftliche Berufsgenossenschaft - LBG). Vendar pa LBG ni pristojno za zavarovalno zaščito za vprašanja odgovornosti na področju nastanitve, oskrbe in podpore. LBG zagotavlja zavarovalno kritje za zaposlitev in pomožne storitve na kmetiji in v kmečkem gospodinjstvu, če se dejavnost izvaja v imenu podjetnika in je operativna, ter če ima dejavnosti določen obseg in ne traja prekratek čas. Osebe, ki delajo na kmetiji v okviru socialnega kmetovanja, se pridružijo kmetijskemu podjetju "kot zaposleni" in za to se ne zaračunava poseben prispevek. Zavarovalno kritje LBG velja za telesne poškodbe, ne pa tudi za premoženjsko škodo.

1.3.8 DRUGI POMEMBNI VIDIKI OSKRBE NA KMETIJI⁷²

Zakon o kakovosti oskrbe in nastanitve (PfleWoqG) je bavarski zakon, ki ureja kakovost oskrbe, podpore in nastanitve v starosti in pri invalidnosti. Namen zakona je zlasti zaščititi

⁷² Povzeto po https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-bauernhof-diversifizierung_lfl-information.pdf.

dostojanstvo, interese in potrebe polnoletnih oseb, ki potrebujejo oskrbo in pomoč kot stanovalci v bolnišničnih ustanovah in drugih oblikah nastanitve (ambulantno oskrbovanje stanovanjske skupnosti, oskrbovane stanovanjske skupine), pred prizadetostjo ter ohraniti in spodbujati njihovo samostojnost, samoodločanje in kakovost življenja. Uredba o izvedbi zakona se nanaša na trajno izvajanje storitev oskrbe.

Oskrbovana stanovanja (betreutes Wohnen): Praviloma gre za stanovanja brez ovir, ki jih je mogoče najeti ali kupiti. Najemna/nakupna pogodba pa vključuje tudi storitve splošne oskrbe, kot so klic v sili, organizacija oskrbe ali informiranje in svetovanje (osnovne storitve). Oskrbovanci morajo imeti pravico prosto izbirati storitve oskrbe in nege, ki presegajo osnovne storitve (dodatne storitve, člen 2(2) PflWoqG).

Skupine za oskrbo (Betreuungsgruppen): Skupine za oskrbo nudijo osebam, ki potrebujejo oskrbo, možnost stikov zunaj doma, a znanem okolju in v tem času razbremenijo oskrbovalce. Skupine za oskrbo so običajno na voljo tedensko ali štirinajstdnevno proti plačilu. Vodi jih strokovnjak, kateremu pomagajo usposobljeni prostovoljci.

Varstvo socialnih osebnih podatkov: Za varstvo socialnih podatkov veljajo posebni predpisi. To je posebej urejeno v nemškem socialnem pravu (§§ 67 in naslednji SGB X).

Zvezni zakon o delni udeležbi (Bundesteilhabegesetz – BTHG): V zveznem zakonu o delni udeležbi so na novo urejene ugodnosti za osebe, ki imajo zaradi hude invalidnosti le omejene možnosti za udeležbo. Za zakon je predvidena štiristopenjska uveljavitev (do leta 2023): S 1. 1. 2017 so začele veljati prve spremembe glede vštevjanja dohodkov in premoženja. Pomembnejši deli, ki zadevajo skoraj vse šifre socialne varnosti, so začeli veljati 1. 1. 2018. Reforma je v celoti začela veljati 1. januarja 2023.

Namen zakona je izboljšati življenjski položaj invalidov ter jim omogočiti več samoodločanja in individualnega načrtovanja življenja.

Osebni proračun (persönliches Budget): Osebni proračun je bil v Nemčiji uveden leta 2008. Upravičenec (= stranka, invalid) prejme finančna sredstva neposredno od nosilca stroškov za kritje predhodno določene pravice do storitev. V okviru opredeljenih okvirnih pogojev se lahko upravičenec svobodno odloči, kateremu izvajalcu socialnih storitev bo naročil izvajanje storitev, kdaj in v kakšnem obsegu. Pri tej obliki storitve se simulira klasičen odnos s stranko:

Zakoni o krepitvi oskrbe I, II, III: Prvi zakon o krepitvi oskrbe (1. januar 2015) predvideva razširitev ugodnosti za osebe, ki potrebujejo oskrbo, in njihove sorodnike, povečanje števila oskrbovalcev v bolnišničnih ustanovah in ustanovitev sklada za zagotavljanje oskrbe. Prispevna stopnja (ki jo enako nosijo zaposleni in delodajalci) za zavarovanje za dolgotrajno oskrbo se je od 1. januarja 2015 povečala za 0,3 odstotne točke.

Z drugim zakonom o krepitvi dolgotrajne oskrbe je bil leta 2017 uveden nov koncept potrebe po dolgotrajni oskrbi (zamenjava prejšnjih treh stopenj dolgotrajne oskrbe s petimi natančnejšimi stopnjami dolgotrajne oskrbe) in nov postopek ocenjevanja. Prvič so pri ocenjevanju potrebe po oskrbi enako upoštevane telesne in duševne okvare. Poudarek je na individualnih potrebah po podpori vsake osebe, da se spodbuja in ohranja njena samostojnost.

S tretjim zakonom o krepitvi oskrbe se je okrepila vloga občin pri svetovanju o oskrbi in zagotavljanju oskrbe na lokalni ravni. Poleg tega je bil v zakon o socialni pomoči uveden tudi nov pojem odvisnosti od oskrbe (pomoč za oskrbo).

Zavarovanje za dolgotrajno oskrbo: Zavarovanje za dolgotrajno oskrbo je obvezno zavarovanje, ki krije tveganje, da boste potrebovali dolgotrajno oskrbo. Zavarovanje za dolgotrajno oskrbo je bilo v Nemčiji uvedeno leta 1995 kot najmlajša samostojna veja socialnega zavarovanja in tako velja za njegov "peti steber" poleg zdravstvenega, nezgodnega, pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti. Urejeno je v Socialnem zakoniku - SGB XI. Vsaka oseba, ki je vključena v obvezno zdravstveno zavarovanje ali zasebno zdravstveno zavarovanje, je obvezno zavarovana tudi za dolgotrajno oskrbo.

Zavarovanje za dolgotrajno oskrbo zagotavlja naslednje ugodnosti:

- storitve ambulantne oskrbe v naravi,
- dodatek za oskrbo za pripomočke za nego, ki jih zagotavlja sam,
- kombinacijo denarnih dajatev in dajatev v naravi,
- oskrbo na domu, če se negovalec ne more udeležiti,
- pripomočke za nego in ukrepe za izboljšanje bivalnega okolja,
- dnevno in nočno varstvo,
- kratkotrajno oskrbo,
- celodnevno stacionarno oskrbo,
- oskrbo v bolnišničnih ustanovah za pomoč osebam s posebnimi potrebami,
- prejemke socialne varnosti za prostovoljne oskrbovalce,
- nadomestilo za pomoč pri dolgotrajni oskrbi v primeru kratkotrajne odsotnosti z dela, če je to potrebno za organizacijo oskrbe bližnjega sorodnika, ki potrebuje oskrbo v akutni situaciji, ali za zagotovitev oskrbe v tem času, v skupnem trajanju do deset delovnih dni,
- tečaje oskrbe za sorodnike in prostovoljne oskrbovalce,
- dodatne storitve oskrbe in nadomestne oskrbe,
- dodatne ugodnosti za osebe, ki potrebujejo oskrbo v ambulantnih skupinah oskrbovanih oseb.

Če prejemki iz zavarovanja za dolgotrajno oskrbo ne zadostujejo za kritje stroškov oskrbe in oseba, ki potrebuje oskrbo, teh stroškov ne more kriti iz lastnega dohodka ali premoženja, je lahko upravičena do dodatne pomoči za oskrbo kot socialne pomoči.

Pravne oblike za socialne dejavnosti na kmetijah: udenje socialnih storitev na kmetiji lahko poteka v vseh pravnoorganizacijskih oblikah, ki so na voljo za opravljanje dejavnosti v Zvezni Republiki Nemčiji.

1.4 SOCIALNO KMETIJSTVO V ITALIJI

1.4.1 POVZETEK ITALIJANSKEGA ZAKONA O SOCIALNEM KMETOVANJU

V italijanskem Zakonu o socialnem kmetovanju (L. n. 141 2015; it "Disposizioni in materia di agricoltura sociale") je socialno kmetijstvo opredeljeno v prvem členu kot »vidik večfunkcionalnosti kmetijskih podjetij, namenjen razvoju socialnih, zdravstvenih, izobraževalnih in socialno-poklicnih ukrepov in storitev, da bi omogočil ustrezen in enoten dostop do osnovnih storitev, ki jih je treba zagotoviti osebam, družinam in lokalnim skupnostim na celotnem nacionalnem ozemlju in zlasti na podeželju ali v prikrajšanih območjih.«

V skladu s prvim odstavkom 2. člena istega zakona pa se socialno kmetijstvo nanaša na »dejavnosti, ki jih opravljajo kmetje,⁷³ individualno ali v združenju, in socialne zadruge, s ciljem doseči

a) socialno in delovno vključevanje invalidov in prikrajšanih delavcev, opredeljenih v skladu s členoma 2(3) in (4) Uredbe Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014, prikrajšanih oseb iz člena 4 zakona št. 381 z dne 8. novembra 1991,²⁷⁴ ter delovno sposobnih otrok, vključenih v projekte socialne rehabilitacije in podpore;

b) socialne in storitvene dejavnosti in dejavnosti za lokalne skupnosti z uporabo materialnih in nematerialnih virov kmetijstva za spodbujanje, spremljanje in izvajanje ukrepov, namenjenih razvoju spretnosti in zmogljivosti, socialni in delovni vključenosti, rekreaciji in koristnim storitvam za vsakdanje življenje;

⁷³ Zakon se glede opredelitve kmeta sklicuje na besedilo člena 2135 Civilnega zakonika, ki določa: »Kmetijski podjetnik je vsakdo, ki opravlja dejavnost obdelovanja zemlje, gozdarstva, živinoreje in sorodnih dejavnosti. Dejavnosti, povezane s predelavo ali prodajo kmetijskih proizvodov, se štejejo za povezane, če so del običajnega opravljanja kmetijske dejavnosti.«

⁷⁴ Za prikrajšane osebe štejejo telesno, duševno in senzorno prizadeti, nekdanji pacienti psihiatričnih bolnišnic, vključno s sodno opredeljenimi, osebe na psihiatričnem zdravljenju, odvisniki od drog, alkoholiki, mladoletniki v delovni dobi v družinskih težavah, osebe, pridržane ali internirane v kazenskih ustanovah, obsojenci in interniranci, ki jim je bil odobren alternativni ukrep za pripor in zunanje delo. Za prikrajšane osebe se štejejo tudi osebe, ki jih z odlokom določi predsednik ministrskega sveta in zaporniki, ki jim je bil odobren alternativni ukrep pridržanja in dela zunaj zapora. Italijanski Zakon o socialnem kmetovanju v 7. členu opredeljuje tudi observatorij za socialno kmetovanje kot organ, ustanovljen pri Ministrstvu za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo, ki ima naslednje naloge:

- opredelitev smernic za delovanje javnih institucij na področju socialnega kmetijstva, zlasti glede enotnih meril za priznavanje podjetij ter spremljanje in vrednotenje dejavnosti socialnega kmetijstva, poenostavitev upravnih postopkov, zagotavljanje tehnične pomoči, usposabljanja in podpornih orodij za podjetja, opredelitev priznanih poti usposabljanja, oblikovanje učinkovitih modelov, razvoj vzorčnih pogodb med podjetji in javno upravo;
- spremljanje in obdelava informacij o prisotnosti in razvoju dejavnosti socialnega kmetovanja na nacionalnem ozemlju, tudi za lažje širjenje dobrih praks;
- usklajeno zbiranje in vrednotenje raziskav o učinkovitosti praks socialnega kmetovanja in njihovi vključitvi v mrežo teritorialnih storitev;
- predlaga pobude za usklajevanje in boljše vključevanje socialnega kmetijstva v kohezijsko politiko in politiko razvoja podeželja ter
- predlaganje ukrepov za komunikacijo in teritorialno animacijo v podporo pobudam regionalnih in lokalnih oblasti.

c) storitve in zmogljivosti, ki spremljajo in podpirajo medicinske, psihološke in rehabilitacijske terapije, namenjene izboljšanju zdravstvenega stanja ter socialnih, čustvenih in kognitivnih funkcij zadevnih oseb, tudi z uporabo rejnih živali in gojenja rastlin;

d) projekti, namenjeni izobraževanju o okolju in hrani, varovanju biotske raznovrstnosti in širjenju znanja o ozemlju z organizacijo regionalno priznanih socialnih in izobraževalnih kmetij, kot so pobude za sprejem in bivanje predšolskih otrok ter oseb s socialnimi, fizičnimi in psihičnimi težavami.

1.4.2 ITALIJANSKI JAVNI SISTEM DOLGOTRAJNE OSKRBE - GLAVNI POUDARKI

Glavni vidiki so naslednji:

- Višina sredstev: leta 2016 je italijanska država porabila približno 19 milijard EUR (1,13 % BDP) za kritje potreb starejšega prebivalstva; realno so se izdatki med letoma 2005 in 2016 le nekoliko povečali (+3 %), vendar so se močno zmanjšali, če upoštevamo osnovo na prebivalca (starejšega) (-12,6 %); italijanska raven izdatkov se zdi podobna, če ne celo višja (glede na delež BDP) od ravni v zahodni Evropi (EU-15).
- Vrsta financiranja: večinoma se financira s splošnimi davki, določeno vlogo pa imajo tudi pristojbine upravičencev.
- Ravnovesje med storitvami institucionalne oskrbe in oskrbe na domu: omejena razširjenost institucionalne oskrbe in srednja stopnja razvoja storitev oskrbe na domu (čeprav so težave bolj z intenzivnostjo oskrbe kot s pokritostjo oskrbe).
- Denarne in stvarne dajatve: sistem je nesorazmerno neuravnotežen v korist denarnih dajatev, trendi v zadnjem desetletju pa so to značilnost še okrepili.
- Ravnovesje med neformalno in formalno oskrbo ter njuna raven: zaradi osrednje vloge programa denarnih nadomestil v javnem sistemu dolgotrajne oskrbe, ki ga ne spremlja ustrezna ponudba strokovnih storitev, je prišlo do izrazitega neravnovesja med formalno strokovno oskrbo in neformalno oskrbo ter zasebno oskrbo, ki jo plačujejo družine (pogosto zaradi prisotnosti javnega denarnega nadomestila).
- Ocenjevanje potreb in merila upravičenosti do različnih denarnih prejemkov in storitev L TC: neenotna merila za ocenjevanje potreb in opredelitev upravičenosti.
- Formalna delovna sila: čeprav je težko podati točno oceno, je mogoče trditi, da je približno 1,1 milijona delavcev vključenih v dejavnosti dolgotrajne oskrbe, pri čemer je izrazito neravnovesje med razmeroma majhnim številom strokovnih delavcev, zaposlenih pri državi ali zasebnih (neprofitnih) ponudnikih, in veliko večino, ki jo sestavljajo posamezni delavci, pogosto migranti, zaposleni neposredno pri upravičencih in njihovih družinah.
- Kakovost delovnih mest v formalnem sektorju delovne sile: glede na to, da je velika večina delavcev neposredno zaposlenih v gospodinjstvih, je kakovost pogodb in delovnih pogojev razmeroma nizka.
- Italijanski sistem dolgotrajne oskrbe predvsem zaradi na splošno omejene razpoložljivosti storitev negativno vpliva na udeležbo oskrbovalcev na trgu dela ter na usklajevanje poklicnega in družinskega življenja.

Glede na te značilnosti obstaja več pomanjkljivosti v delovanju in ureditvi sistema dolgotrajne oskrbe, ki niso povezane s stroški, temveč z drugimi vprašanji, kot so ureditev in delovanje glavnega denarnega programa (dodatek za spremljevalca); potrebne naložbe v oskrbo v domovih; krepitev storitev oskrbe na domu; ureditev dela migrantov in pogojev zaposlovanja v sektorju; usklajevanje dela in dejavnosti oskrbe otrok in drugih sorodnikov šibkih starostnikov; prisotnost izrazitih socialnih neenakosti pri dostopu do formalnih storitev dolgotrajne oskrbe; in institucionalne težave v modelu upravljanja sistema dolgotrajne oskrbe med nacionalno in regionalno/lokalno ravni.

1.4.3 OPIS GLAVNIH ZNAČILNOSTI SISTEMA DOLGOTRAJNE OSKRBE V DRŽAVI

Italijanska država je leta 2016 porabila približno 19 milijard EUR (kar je enako 1,13 % BDP) za zagotavljanje dolgotrajne oskrbe (LTC), zlasti za zadovoljevanje potreb starejših (MEF- RGS, 2017)

Raven izdatkov za dolgotrajno oskrbo starejših se je leta 2016 v primerjavi z letom 2005 realno le nekoliko povečala (+3 %). Do rasti je prišlo pred varčevalnimi načrti (2011). Do povečanja izdatkov je prišlo v obdobju, ko se je število starejših, ki živijo v Italiji, povečalo za 17 % (približno +1,9 milijona starejših od 65 let). Zato so se skupni izdatki na prebivalca za vsako starejšo osebo močno zmanjšali (-12,6 %).

Projekcije ministrstva za finance za naslednjih 15 let (MEF-RGS, 2017) kažejo, da bi se morali izdatki za dolgotrajno oskrbo kot delež BDP sčasoma povečati in bi do leta 2030 lahko dosegli vrednost, ki bi bila enaka 1,31-1,39 %, odvisno od različnih sprejetih scenarijev (po treh od štirih scenarijev so ocenjene vrednosti približno 1,31-1,32 % BDP). Hkrati bi morali biti pričakovani izdatki za leto 2025 podobni tistim, ki so bili doseženi leta 2011 (1,28 %).

Zaradi pomanjkanja podatkov je težko narediti primerjavo z drugimi državami EU. Edini in najnovejši razpoložljivi podatki se nanašajo na leto 2013 in na dolgotrajno oskrbo na splošno, ne le na starejše. Na podlagi tovrstnih podatkov se zdi, da so javni izdatki za dolgotrajno oskrbo v Italiji (merjeni kot delež BDP) višji od povprečja zahodne Evrope (1,8 % oziroma 1,5 %; vendar je treba upoštevati, da je italijanski BDP v zadnjih letih trpel zaradi nizke rasti v primerjavi s številnimi drugimi državami EU-15) (EC, 2016).

Če pogledamo organizacijo italijanskega javnega sistema dolgotrajne oskrbe, je treba poudariti, da je organiziran okoli dveh institucionalnih stebrov. Najpomembnejši steber je "dodatek za spremljevalca" (CA), program denarnih nadomestil za posameznike s težko invalidnostjo. V zadnjih letih je CA absorbiral več kot polovico javnih sredstev, vloženih v dolgotrajno oskrbo (približno 55 % leta 2016). Vloga CA v sistemu dolgotrajne oskrbe starejših v Italiji se je sčasoma povečala: leta 2005 je CA absorbiral približno 46 % javnih sredstev, vloženih v dolgotrajno oskrbo. Nacionalni inštitut za socialno varnost (INPS) vodi sistem CA, ki se financira s splošnimi davki. Italija je leta 2016 za CA porabila približno 13,6 milijarde EUR, ki so pokrivali približno 1,83 milijona upravičencev (INPS, 2017). Med temi upravičenci je bila večina (78 %) starih 65 let ali več.

Zlasti samo za starejše je INPS leta 2016 porabil 10,4 milijarde EUR. Stopnja pokritosti, ki jo zagotavlja CA, je visoka: leta 2016 jo je prejelo približno 13,5 % posameznikov, starejših od

65 let. Velikodušnost CA je bolj omejena: približno 515 EUR na mesec v letu 2017, pri čemer se ne razlikuje glede na raven potreb.

V obdobju 2005-2016 so se izdatki za CA realno povečali za približno 25 %: ta rast je bila še posebej močna pred krizo, vendar se je počasneje nadaljevala tudi po začetku krize in varčevalnih načrtih.

Resnična zmanjšanja so se zgodila v okviru javnega financiranja storitev dolgotrajne oskrbe starejših:

-V obdobju od leta 2005 do leta 2016 je bilo to zmanjšanje za 25,1 %.

V primerjavi z leti pred krizo se torej zdi, da sistem dolgotrajne oskrbe starejših danes še bolj temelji na denarju kot v preteklosti. Te denarne dajatve se zagotovijo, ko zdravstveni organi potrdijo intenzivnost invalidnosti zadevnih upravičencev, vendar se od upravičencev ne zahteva nikakršna nadaljnja odgovornost: šibki starejši ljudje lahko uporabljajo svoj mesečni dodatek, ne da bi jim bilo treba utemeljiti, kako ga uporabljajo.

Niti dostop do socialnih transferjev, povezanih s programom CA, niti njihov znesek nista odvisna od premoženjskega stanja. CA se zagotavlja le na podlagi intenzivnosti invalidnosti.

Drugi institucionalni steber predstavljajo storitve oskrbe na domu in v domovih, ki jih zagotavljajo občine (v delu, ki se nanaša na socialno varstvo) in regije (v delu, ki se nanaša na zdravstveno varstvo/zdravstveno nego). Obstajata dve glavni vrsti zagotavljanja oskrbe na domu: pomoč pri vsakodnevnih življenjskih opravilih (kuhanje, čiščenje itd.) in dejavnosti zdravstvene nege. Domske oskrbe večinoma zagotavljajo domovi za starejše. V zadnjih letih so se v večji meri razširili dnevni centri. Na splošno so javni izdatki leta 2016 za storitve dolgotrajne oskrbe v domovih in na domu za starejše (s strani občin in zdravstvenih organov) znašali 8,6 milijarde EUR. Večino izdatkov za storitve dolgotrajne oskrbe za starejše zagotavlja nacionalna zdravstvena služba (približno 69 % vseh izdatkov za storitve dolgotrajne oskrbe leta 2016). Sprejem temelji na potrebah, pa tudi na ravni dohodka: pomemben del so lahko tudi doplačila. Merila za dostop do institucionalne oskrbe in oskrbe na domu se znotraj države precej razlikujejo, odvisno od regije in občine stalnega prebivališča, pa tudi od meril za sofinanciranje.

Poleg teh dveh glavnih stebrov ima pomembno vlogo tudi dopust za nego² - Italijanski sistem dopusta za nego je razmeroma radodaren in razvit. Ponuja kombinacijo kratkoročnega dopusta za nujne primere in daljšega dopusta (zakoni št. 104/1992, 388/2000 in 183/2010 ter vse poznejše zakonodajne spremembe teh treh zakonov).

Dopust za nego, ki je v celoti nadomeščen in pokojninsko zavarovan, se odobri: samo javnim in zasebnim delavcem, ki morajo negovati sorodnike ali otroke s hudo invalidnostjo; po načelu "edinega negovalca", kar pomeni, da ima pravico do dopusta za nego kot negovalec osebe s hudo invalidnostjo največ en delavec v gospodinjstvu: 3 delovne dni plačanega dopusta (v višini 100 % zadnje plače) na mesec; in do 2 leti plačanega dopusta (v višini 100 % zadnje plače, vendar znotraj letne omejitve - 47 446 EUR leta 2016).

Medtem ko je razmeroma velik del starejše populacije vključen v glavni program denarnih transferjev (CA), je stopnja pokritosti storitev precej nižja: približno 2,2 % starejših ima dostop do nastanitvenih ustanov in približno 5-6 % do oskrbe na domu (stopnje pokritosti socialne

oskrbe na domu in oskrbe na domu ni mogoče preprosto sešteti, saj se upravičenci obeh programov nekoliko prekrivajo).

Preglednici 4 in 5 pomagata opredeliti italijansko stopnjo pokritosti s strokovnimi storitvami v primerjalni perspektivi: Izkazalo se je, da Italija močno zaostaja za povprečjem zahodne Evrope (EU-15) tako na področju oskrbe v domovih kot na domu.

Leta 2017 je bilo 500 milijonov EUR dodeljenih nacionalnemu skladu za osebe s potrebami po dolgotrajni oskrbi, ki se je med letoma 2008 in 2017 povečal za 67 %. Ta sklad (ustanovljen z zakonom št. 296/2006) je glavni nacionalni instrument za ohranjanje razvoja socialnih storitev dolgotrajne oskrbe, ki jih skoraj v celoti upravljajo regionalni organi. Za sklad je bila značilna nestabilnost³ in razmeroma omejena sredstva glede na dejstvo, da je več kot 20 % italijanskega prebivalstva starejšega od 65 let. Regionalni organi lahko sklad uporabljajo z relativno stopnjo diskrecije glede tega, katero vrsto storitev želijo razviti.

Ločeno od sklada so bila zagotovljena posebna sredstva za razvoj storitev oskrbe za vzdrževane osebe v južnih regijah (Kampanija, Apulija, Kalabrija in Sicilija). To je bilo doseženo z reprogramiranjem sredstev EU za obdobje 2007-2013 (začeto v okviru kohezijskega akcijskega načrta od decembra 2011 dalje) v skupnem znesku 269,5 milijona EUR (130 milijonov EUR leta 2013 in 139,5 milijona EUR leta 2014).

Z ministrskim odlokom o dodelitvi sredstev v sklad za leto 2017 so bile opredeljene zlasti naslednje prednostne naloge, ki jih morajo uporabljati regionalne in lokalne oblasti:

- krepitev storitev oskrbe na domu v kombinaciji z zagotavljanjem nadomestne oskrbe;
- poudarek na intervencijah, povezanih z zelo hudimi invalidnostmi (vsaj 40 % sredstev, prenesenih na regije, je treba uporabiti za potrebe - kot je na primer amiotrofična lateralna skleroza -, ki zahtevajo celodnevno pomoč);
- krepitev povezovanja med socialnim in zdravstvenim varstvom, ki jo je treba doseči z: razvojem usklajenih in edinstvenih strokovnih storitev za dostop do zagotavljanja dolgotrajne oskrbe; boljšim skupnim načrtovanjem dejavnosti med zdravstvenimi organi in oddelki za socialno varstvo lokalnih oblasti; in močnejšo povezavo med bolnišnično in domačo oskrbo, zlasti pri odpustih iz bolnišnic;
- izvajanje nacionalnega informacijskega sistema o dolgotrajni oskrbi (sistema informativo non autosufficienza - Sina);
- krepitev storitev za vse tiste posameznike s posebnimi potrebami, ki se zaradi starosti ne morejo več zanašati na svoje starše (t. i. "dopo di noi")
- "kaj se zgodi po nas" (kar pomeni, da so starši in sorodniki osebe, ki se je znašla v težavah z duševnim in telesnim zdravjem invalidov);
- krepitev določb, ki spodbujajo neodvisno življenje posameznikov s težjimi oblikami invalidnosti.

Nedavni zakon o proračunu za leto 2018 je ohranil enak znesek sredstev za sklad. Poleg tega je najnovejši proračunski zakon uvedel formalno priznanje pomena neformalnih oskrbovalcev.

Priznava tudi potrebo po ekonomski podpori družinam v tej vlogi, čeprav ne določa višine sredstev, ki bodo namenjena temu cilju.

Drugo pomembno zakonodajno novost predstavlja "nacionalni načrt za kronično oskrbo" (piano nazionale cronicit~), ki je bil podpisan in sprejet na stalni konferenci držav in regij julija 2016. Novi načrt spodbuja nove naložbe in inovacije na področju primarnega zdravstvenega varstva, neprekinjene pomoči pri oskrbi in oskrbe na domu ter spodbuja uvajanje individualiziranih načrtov oskrbe in modelov kronične oskrbe.

Uradnih podatkov o delovni sili, zaposleni v tem sektorju, ni na voljo. Najnovejši podatki so tisti, ki jih je pripravila OECD in se nanašajo na sredino leta 2000. V preglednici 6 je predstavljena prva ocena, ki jo je treba obravnavati kot poskus, da bi dobili predstavbo o obsegu opazovanega pojava. Ocenjuje se, da je v sektorju dolgotrajne oskrbe starejših zaposlenih približno 1,1 milijona delavcev (kar je približno 5 % vseh zaposlenih). Velika večina jih dela kot zasebni oskrbovalci, pogosto z migrantskim ozadjem, ki jih (pogosto neregularno) najemajo neposredno gospodinjstva (Pasquinelli, 2013): približno 830 000 zaposlenih se je znašlo v takšnem položaju (pogosto imajo neregularno pogodbo o zaposlitvi). Velika večina tistih, ki delajo v strokovnih službah, je zaposlenih v nastanitvenih ustanovah. Glede na to, da večino delavcev zaposlujejo gospodinjstva - v številnih primerih z neurejenimi pogodbami (glede prijavljenega delovnega časa, delovnega urnika itd.), delovni pogoji v tem sektorju pogosto niso posebno dobri (Pasquinelli, 2013).

1.4.4 ANALIZA GLAVNIH IZZIVOV NA PODROČJU DOLGOTRAJNE OSKRBE V DRŽAVI IN NAČINA NJIHOVEGA REŠEVANJA

Z italijanskim sistemom dolgotrajne oskrbe se sooča vsaj sedem sklopov izzivov, ki jih je treba obravnavati:

- a) ureditev in delovanje glavnega denarnega programa (CA);
- b) naložbe, potrebne za oskrbo v domovih;
- c) krepitev storitev oskrbe na domu;
- d) ureditev skrbstvenega dela migrantov in zaposlitvenih pogojev v tem sektorju;
- e) usklajevanje dela in dejavnosti oskrbe za otroke in sorodnike slabotnih starejših oseb;
- f) prisotnost izrazitih socialnih neenakosti pri dostopu do formalnih storitev dolgotrajne oskrbe;
- g) institucionalne težave pri modelu upravljanja sistema dolgotrajne oskrbe med nacionalno in regionalno/lokalno ravnanje;
- h) pomanjkanje razvitih kazalnikov za merjenje kakovosti.

Kot je razvidno iz zgornjega seznama in preglednice 1 (obravnavane v prejšnjem razdelku), vprašanja finančne vzdržnosti niso prednostna glede na razmeroma omejeno raven izdatkov za dolgotrajno oskrbo in dejstvo, da projekcije kažejo omejeno rast izdatkov v naslednjih 15 letih.

Prvi sklop izzivov se nanaša na delovanje in ureditev pristojnega organa. Za upravičence ni nobenih zahtev glede odgovornosti, zaradi česar se ta denarni transfer pogosto porabi na nepravilen način na trgu dela zasebne oskrbe (Pavolini et al., 2016). Druga pomanjkljivost delovanja CA je dejstvo, da se dajatve zagotavljajo na podlagi pavšalne stopnje: ni razlikovanja glede na to, kako huda je invalidnost (za razliko od večine drugih držav EU: na primer Nemčije, ki ima tristopenjski sistem, Francije, Združenega kraljestva in Španije).

Drugi sklop izzivov se nanaša na oskrbo v domovih. Vsaka resna strategija "staranja na mestu" potrebuje močan steber za oskrbo v domovih. Razpoložljivost postelj v nastanitvenih ustanovah za dolgotrajno oskrbo v Italiji je veliko manjša kot v preostali zahodni Evropi: leta 2015 sta bili v Italiji manj kot 2 postelji na 100 oseb, starih vsaj 65 let, v primerjavi s 5,0 v zahodni Evropi. Ne le manjša razpoložljivost stanovanjske oskrbe, težava je tudi v značilnostih te vrste ponudbe: v Italiji je na primer zelo omejena razpoložljivost stanovanjskih objektov za starejše osebe, ki se še vedno lahko delno same upravljajo (npr. stanovanja z avtomatizacijo doma) in ki še ne potrebujejo niti domov za starejše niti domov za ostarele.

Tretji sklop izzivov se nanaša na razmere na področju storitev oskrbe na domu. Čeprav se je zagotavljanje oskrbe na domu sčasoma izboljšalo, je zanj v Italiji še vedno značilna manjša pokritost (delež prejemnikov dolgotrajne oskrbe, ki živijo na domu, je leta 2015 v Italiji znašal 5,5 % v primerjavi z 8,2 % v EU-15) (preglednica 5). Dejstvo, da je pokritost z domsko oskrbo razmeroma nizka, povzroča tudi več napetosti pri zagotavljanju javne oskrbe na domu: to pomeni, da je v Italiji veliko (hudih) primerov, ki bi jih drugje obravnavali/mogli obravnavati z različnimi oblikami domske oskrbe (zadnje stopnje Alzheimerjeve bolezni ali drugih oblik demence itd.), prepuščenih doma (v državi so redko na voljo tudi zmogljivosti za nadomestno oskrbo). To pomeni, da ima velik delež starejših, ki potrebujejo oskrbo na domu, precej zapleteno zdravstveno stanje. V primerjavi z zahodnoevropskimi standardi je oskrba na domu srednje razvita; po drugi strani pa je število ur oskrbe na domu za storitve zdravstvene nege (tj. najbolj razširjene storitve) na prebivalca na leto enako 17. Če torej ne analiziramo zgolj stopnje pokritosti, temveč tudi (urno) intenzivnost javne oskrbe na domu, je zagotovljena pomoč precej redka in časovno omejena.

Četrty izziv predstavlja dejstvo, da je v Italiji ena od najvišjih (če ne celo najvišja) stopnja razširjenosti delavcev migrantov, ki se ukvarjajo z oskrbo in imajo pogosto neurejene pogodbe (Ranci in Pavolini, 2013). To je povezano z več dejavniki: omejeno pokritostjo, ki jo zagotavlja oskrba v domovih; prisotnostjo sistema oskrbe na domu s srednjo stopnjo pokritosti, vendar z nizko intenzivnostjo zagotovljene oskrbe; in razmeroma širokim dostopom do denarnega nadomestila (CA), ki zajema več kot 13 % starostne skupine 65+ in za katerega ni preverjanja sredstev niti odgovornosti za njegovo porabo. Zato takšen sistem ne more zadovoljiti potreb po dolgotrajni oskrbi, zlasti potreb gospodinjstev z nizkimi dohodki, v smislu cenovne dostopnosti, dostopnosti in kakovosti storitev. Višina CA, ki znaša približno 515 EUR na mesec za vsakega upravičenca, pomeni, da zadostuje za izplačilo plače delavcu migrantu, ki opravlja oskrbo, le, če so dohodki gospodinjstev ustrezni. V nasprotnem primeru ne zadošča, da bi gospodinjstva z nizkimi dohodki sama dostopala do trga. Posledica tega je, da je neformalna oskrba (če je prisotna in na voljo) glavni vir dolgotrajne oskrbe za gospodinjstva z nizkimi dohodki, ki imajo šibko starejšo osebo, zaradi težav pri dostopu do formalnih javnih storitev (zlasti nastanitvenih). Na splošno ima večina delavcev na tem področju neredne pogodbe,

kakovost njihovih delovnih pogojev pa je nizka: Ranci (2008) je izračunal, da je imela konec prejšnjega desetletja vsaj polovica delavcev migrantov, ki skrbijo za starejše, neurejene pogodbe in so pogosto živeli v isti hiši kot odvisna oseba, za katero so skrbeli, zato so bili v praksi ves dan in noč v stalni pripravljenosti. Desetletje pozneje ni posebnih razlogov, da bi menili, da so se razmere zagotovo izboljšale (Pavolini idr. 2016).

Peti izziv se nanaša na usklajevanje skrbi in dela za otroke in druge sorodnike slabotnih starejših oseb. Italijanski sistem dolgotrajne oskrbe predvsem zaradi splošno omejene razpoložljivosti storitev negativno vpliva tudi na udeležbo negovalcev na trgu dela in na usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Naldini, Pavolini in Solera (2016) kažejo, da je približno 14 % zaposlenih žensk srednjih let v Italiji, ki imajo skrbstvene obveznosti, zmanjšalo ali opustilo udeležbo na trgu dela zaradi razlogov, povezanih z obvladovanjem neformalne oskrbe svojih ostarelih staršev. V skandinavskih državah je ta odstotek približno 5 %, v zahodnoevropskih celinskih državah (npr. v Franciji, Belgiji in Nemčiji) pa približno 8 %.

Šesti izziv je povezan z neenakostmi pri dostopu do (javnih) storitev dolgotrajne oskrbe. Z mešanico instrumentov politike ni mogoče zadovoljiti potreb posameznikov in družin po dolgotrajni oskrbi. Sredstva, ki jih imajo gospodinjstva, se zmanjšujejo. Delež zelo starih starejših ljudi (80+) med tistimi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, se povečuje. Tradicionalni pristop, ki temelji na javnih denarnih nadomestilih v kombinaciji z zanašanjem na neformalno oskrbo v gospodinjstvu in oskrbo migrantov (ki pogosto delujejo na sivem trgu), kaže svoje pomanjkljivosti, socialne neenakosti pa postajajo vse bolj pomembne in problematične. Družbene neenakosti se pojavljajo zlasti v dveh oblikah: razredna neenakost/neenakost v dohodkih in ozemeljska neenakost.

Albertini in Pavolini (2016) sta z analizo štirih evropskih sistemov dolgotrajne oskrbe (Danska, Francija, Nemčija in Italija) pokazala, da sistemi oskrbe, ki temeljijo na zagotavljanju storitev, zagotavljajo večji dostop do formalne oskrbe in kažejo manjše neenakosti. Poleg tega države, v katerih so pomembnejši programi denarne oskrbe in družinske obveznosti, beležijo neenakosti pri dostopu do formalne oskrbe: Italija je glede na svojo institucionalno zasnovo, ki temelji bolj na denarnih nadomestilih (CA) kot na storitvah, med štirimi v študiji obravnavanimi državami tista, ki kaže najvišjo raven neenakosti med šibkimi starejšimi posamezniki pri dostopu do formalne oskrbe. Upoštevati je treba tudi medsebojno vplivanje med zdravstveno oskrbo in dolgotrajno oskrbo. Varčevalni ukrepi, sprejeti tudi na področju zdravstvenega varstva, so v zadnjih letih močno prizadeli starejše prebivalstvo. V preglednici 7 so prikazani istovrstni podatki o samoocenjenih neizpolnjenih potrebah po zdravstvenih pregledih zaradi razlogov, povezanih s stroški, oddaljenostjo ali čakalnimi dobami, glede na dohodkovni kvintil, pri čemer se osredotočamo le na posameznike, stare 65 let ali več. Leta 2016 je o neizpolnjenih zdravstvenih potrebah poročalo 6,6 % posameznikov, starejših od 65 let, med tistimi iz najnižjega in drugega najnižjega dohodkovnega kvintila pa 12,3 % in 8 %. 7 % jih je navedlo težave z dostopom: ti odstotki so več kot dvakrat višji od tistih, zabeleženih v EU-27. Razmere so se poslabšale po nastopu krize in izvajanju varčevalnih načrtov, vendar so bile težave pri dostopu do zdravstvene oskrbe že prej strukturni vidik italijanskega sistema dolgotrajne oskrbe in zdravstvenega varstva, zlasti med kvintili z najnižimi dohodki.

Krhki starejši Italijani imajo težave pri dostopu do storitev dolgotrajne oskrbe ne le glede na dohodek/razred, temveč tudi glede na kraj, kjer živijo (preglednica 8). Pokritost s storitvami

oskrbe v domovih in na domu v južni Italiji je (vsaj) za polovico manjša od tiste, ki je registrirana v osrednji in severni Italiji. Če upoštevamo podatke iz preglednice 8, lahko sklepamo, da stopnja pokritosti s storitvami dolgotrajne oskrbe v osrednji in severni Italiji dosega raven, ki je bolj podobna povprečju zahodnoevropskih držav, medtem ko je stopnja pokritosti za južno Italijo izjemno nizka.

Na splošno bi bil potreben trdnjši sistem popolnejših storitev oskrbe na domu in oskrbe v domovih, ki bi ustrezal potrebam najšibkejših (zlasti tistih z omejeno podporo neformalne oskrbe ali s tako zapletenim zdravstvenim stanjem, da jih ni mogoče vzdrževati na domu). V nasprotnem primeru obstaja nevarnost, da bo italijanski sistem dolgotrajne oskrbe postajal vse bolj neenakopraven v smislu zmožnosti dostopa do formalne (javne in zasebne) oskrbe.

Reforme na tem področju politike bi morale biti usmerjene v prerazporeditev več sredstev: glavna razprava o dolgotrajni oskrbi se je v zadnjih nekaj letih osredotočila na morebitno uvedbo dohodkovnih meril (preverjanje premoženjskega stanja) v zvezi z dostopom do CA. Zdi se, da je takšna izbira nujna, z njo pa bi lahko del sredstev, ki se trenutno porabijo za upravičence z višjimi dohodki, prerazporedili med upravičence z nižjimi dohodki ali okrepili storitve na domu in v domovih.

Z novo ureditvijo sofinanciranja, ki je bila uvedena leta 2015, so se izboljšala merila za izbor za dostop do številnih socialnih storitev (vključno z oskrbo na domu in oskrbo v domovih za upravičence do dolgotrajne oskrbe). Pričakovani rezultat naj bi bil nižje sofinanciranje za gospodinjstva in posameznike z nizkimi dohodki ter večje stroškovno breme za premožnejše. Upravičenci do dolgotrajne oskrbe, zlasti tisti z nizkimi dohodki, bi morali imeti koristi od reforme v zvezi z dostopom do oskrbe na domu in v domovih. Vendar ima ta reforma pomanjkljivosti; glavna je, da se ISEE (enakovreden kazalnik ekonomskega položaja) ne uporablja za CA.

Sedmi pomemben izziv je povezan z institucionalno zasnovo upravljanja dolgotrajne oskrbe v Italiji. Po ustavni reformi iz leta 2001, ki je v italijanski sistem uvedla ureditev, podobno federalistični, so storitve socialnega in zdravstvenega varstva postale področje politike, na katerega lahko nacionalne vlade le delno posegajo, in sicer v večini primerov prek zapletenega postopka pogajanj in sporazumov z regionalnimi vladami. Takšne institucionalne ureditve otežujejo uvajanje relativno homogenih politik na regionalni ravni in glede na že obstoječe velike razlike med severno in južno Italijo (glej preglednico 8) obstaja tveganje, da bi se lahko razlike med tema dvema območjema države v prihodnosti ohranile tudi na srednji rok.

Zadnji izziv je, da ni bil razvit noben nacionalni sistem za merjenje zagotavljanja kakovosti na področju dolgotrajne oskrbe: standardi kakovosti so delno razviti na nacionalni ravni, večinoma pa so določeni (v skladu z delno drugačnimi pravili in predpisi) na regionalni ravni kot rezultat zgoraj opisanih reform decentralizacije. Nacionalna agencija ni odgovorna za preverjanje njihovega spoštovanja; to delo je preneseno na regije, ki imajo različne zmogljivosti za spremljanje kakovosti storitev v dolgotrajni oskrbi (Pavolini et al., 2016).

1.4.5 ANALIZA KAZALNIKOV, KI SO V DRŽAVI NA VOLJO ZA MERJENJE DOLGOTRAJNE OSKRBE

Na splošno vrsta in značilnosti kazalnikov, ki so v državi na voljo za dolgotrajno oskrbo, niso povsem zadovoljive.

V okvirju 1 so navedeni glavni kazalniki, ki so redno na voljo na nacionalni ravni za preučevanje javnega zagotavljanja dolgotrajne oskrbe. Večina navedenih kazalnikov je bila uporabljena v tem poročilu. Nudijo informacije o oskrbi na domu, oskrbi v domovih in programu CA. Zagotavljajo zlasti informacije o številu upravičencev, stopnjah pokritosti in, kadar so na voljo, o izdatkih.

Pomanjkljivosti teh podatkov so naslednje.

- a) Čas priprave in posredovanja podatkov: večina kazalnikov se ne posodablja pogosto in pogosto ponujajo sliko za 3-4 leta nazaj (ta pomanjkljivost manj vpliva na podatke o programu CA in z njim povezanih izdatkih).
- b) Podatki pogosto zagotavljajo informacije o pokritosti, manj pa o drugih pomembnih razsežnostih zagotavljanja dolgotrajne oskrbe (čakalne vrste in časi, intenzivnost oskrbe ter število in strokovna usposobljenost zaposlenih delavcev).
- c) Ni rednih podatkov o zasebnih (migrantskih) oskrbovalcih, ki imajo v italijanskem sistemu dolgotrajne oskrbe izjemno pomembno vlogo.
- d) Podatki o kakovosti, cenovni dostopnosti in dostopnosti dolgotrajne oskrbe so redki in jih je mogoče pridobiti le s približki, kot so uporabljeni v tem poročilu (npr. delež starejših oseb, ki prijavljajo nezadovoljene zdravstvene potrebe, glede na dohodkovni kvintil).

Italijanska vlada si prizadeva izboljšati razpoložljive kazalnike. V zvezi z oskrbo v domovih za starejše razvija novo podatkovno zbirko (SIAD), ki bo lahko redno zagotavljala natančnejše informacije (glede potreb po dolgotrajni oskrbi, intenzivnosti oskrbe itd.). Poleg tega je vlada v nedavnem predlogu zakona (DPCM št. 194/2017) zagotovila natančnejše informacije o zbiranju podatkov posebej o dolgotrajni oskrbi.

2 ZAKONSKI OKVIRJI IZVAJANJA OSKRBE V SKUPNOSTI IN ŠE POSEBEJ NA KMETIJAH V SLOVENIJI- OBSTOJEČA ZAKONODAJA, KI UREJA ORGANIZACIJO, IZVAJANJE IN FINANCIRANJE SOCIALNOVARSTVENIH STORITEV ZA KMETE (R2.4)

2.1 PRESKRBA V SKUPNOSTI

Poglavje 2 se predvsem osredotoča na problematiko izgradnje in obratovanja Zelene hiše in nasploh oskrbovanih stanovanj v skupnosti, kar bi bila pri nas učinkoviteje organizirana skupnost, ki v skladu s 6. členom Pravilnika o socialnovarstvenih storitvah (SVS) oblikuje normative oskrbe⁷⁵. Navedena določba govori o pomoči družini na domu ter vsebuje pravila socialne oskrbe na domu in mobilne pomoč. Skupnost je lahko samoupravno ali kako drugače organizirana. Prostori skupnosti so lahko v kooperativi ali v kakšni drugi lastniški obliki, organizacija je lahko javnega, zasebnega ali mešanega značaja. Prispevek kaže, kako lahko zaradi koncentrirane oskrbe zmanjšamo število oskrbovalcev glede na ekonomijo obsega, upoštevajoč normative za število oskrbovalcev na oskrbovanca v DSO. Kalkulacije v prilogi kažejo, da lahko zmanjšamo stroške socialne oskrbe na 38% sedanjih stroškov oskrbe na domu, pri čemer pa lahko zaradi velike razpršenosti oskrbovancev v ruralnem območju še dodatno zmanjšamo potrebno število človeških virov, čeprav so oskrbovalci prisotni ves dan in vse dni v tednu. Gospodinjstva skupnosti Zelena hiša, ki se lahko oblikuje tudi kot dopolnilna dejavnost na kmetiji, vključuje dnevno-nočno varstvo, začasno varstvo starostnikov v primeru odsotnosti družine in trajno varstvo v skupnosti. Zelena hiša lahko po presoji vključi tudi nekaj varovancev dnevnega ali začasnega varstva. Pomembno je, da se neposredno izvajanje storitve v koncentrirani skupnosti lahko izvaja vse dni v tednu, 24 ur na dan in ne samo do 20 ur tedensko, kar je maksimalni normativ pri oskrbi na domu. Pravice oskrbe na domu se namreč lahko delijo med starostniki, pri čemer ima vsak pravico do 20 ur tedenske socialne oskrbe in v skladu s kategorizacijo tudi pravico do zdravstvene nege, ki je predmet zdravstvenega zavarovanja. Ekipam integrirane oskrbe ni treba tratiti časa za potovanje, ampak se po pametnem urniku razvrstijo v gospodinjstvo skupnosti v Zelene hiše pri nespremenjenem pravilniku o pravicah oskrbe na domu. Pomemben del teh obveznosti pa prevzame kmetija v okviru svoje dopolnilne dejavnosti. Na primer, v skupnosti 24 primerov pretežno kategorije 3a, to pomeni upravičenost do 480 ur tedenske oskrbe na domu in dodatno izgubo časa za potovanje med oskrbovanci. Ker pa se s tem zmanjša tudi potovalni čas, na podeželju minimalno za 10%, ki jih priznava Pravilnik o SVS, lahko Zelene hiše namenimo skupaj 528 ur. To zagotavlja 13 zaposlenih delavcev (npr. štirje iz kmetije in ostali iz mreže oskrbe na domu in patronažne službe), ki jih lahko razporedimo po pet na dopoldansko, pet na popoldansko izmeno in tri na nočno izmeno ob predpostavkah, da imajo oskrbovanci tudi sorazmerno pravico zdravstvene oskrbe in da se integrirana oskrba smiselno izvaja. Prisotnost negovalke, zdravstvenega tehnika in/ali medicinske sestra omogoča zapolniti vrzeli, ki bi

⁷⁵ Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Uradni list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17, 54/19, 81/19, 203/21, 54/22 in 159/22)

nastale zaradi nedelj in praznikov. Te vrzeli pa lahko zapolnjujejo delno tudi sorodniki in drugi neformalni oskrbovalci – prostovoljci, če se dopolnilna dejavnost na kmetiji tako oblikuje.

Predstavljen je tudi pristop h gradnji pametnih srebrnih vasi, ki jih razumemo kot IKT dobro podprte bolj ali manj prostorsko razpršene, vendar močno povezane skupnosti na podeželju, z naslednjimi elementi: zdravstvena in socialna oskrba, življenje in zgradbe, turizem & kultura, vitalnost in sposobnosti, mobilnost in prevozi, delo in usposabljanje, varnost in varnost in digitalne tehnologije. Pametne srebrne vasi uporabljajo inovativne rešitve za stabilno premagovanje demografskih sprememb z izgradnjo ustrezne socialne infrastrukture, od samih zgradb, njihovih opremljenosti z digitalnimi napravami in povezovanjem teh v operativne mreže, do izobraževanja in zaposlovanja mlajših vaščanov oziroma vseh občanov za vstop v izvajanje storitev za starejše. Najprimernejša elementarna skupnostna enota je gospodinjstva skupnost, lahko je to Zelena hiša, ki lahko vključuje največ 24 postelj oziroma največ 24 povezanih stanovanjskih enot v različnih oblikah lastništva.

Starejši, krhki prebivalci so izpostavljeni biološkim, okoljskim, vedenjskim in socioekonomskim rizikom. Pametna srebrna vas je sposobna omiliti te izpostavljenosti rizikom. Pričakujemo, da se bodo v pametnih srebrnih vaseh v kratkem času razvile pomembne informacijske in komunikacijske tehnologije, kot so asistenčne platforme in druge, ki bodo pomagale premagovati večje razdalje na podeželju in s tem podprle varnejše življenje starejših občanov.

Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev oskrbovanih stanovanj za starejše ter o načinu zagotavljanja pogojev za njihovo obratovanje⁷⁶ podaja tudi Minimalne tehnične zahteve za prostore Zelenih hiš ali gospodinjstev skupnosti v dopolnilni dejavnosti na kmetiji. Ta vključuje največ 24 postelj v enoposteljnih ali dvoposteljnih sobah. Minimalne tehnične zahteve veljajo za lokacijo, stavbno zemljišče in objekte gospodinjstev skupnosti, v katerih se izvajajo storitve dolgotrajne oskrbe. Makrolokacija objekta je določena v skladu s prostorskimi ureditvenimi zahtevami lokalnih skupnosti in mreže objektov v Pametni srebrni vasi. Makrolokacijska pogoja sta predvsem vključitev objekta v naselja in urejena prometna infrastruktura z možnostjo javnega prevoza, ki jih določi občina v skladu s prostorsko zakonodajo.

Mikrolokacija določa stavbno zemljišče za postavitev objekta v skladu z zazidalnim načrtom in višje zahteve za dovoz in parkirišča. Mikrolokacijske zahteve so: komunalna opremljenost zemljišča, konfiguracija zemljišča glede na dostopnost za gibalno ovirane ljudi, smer objekta glede na osončenost, osvetljenost, vetrovnost itd., in urejenost neposredne okolice z možnostjo ozelenitve ter ureditve površin za varno in zdravo rekreacijo ter počitek.

Stavbno zemljišče obsega zemljišče pod objektom ter funkcionalno zemljišče, ki ga sestavljajo starostnikom prilagojene komunikacijske površine (dostopi, dovozi, parkirišča), gospodarsko dvorišče ter zelene in rekreacijske površine. Izpolnjeni morajo biti tudi naslednji pogoji: dostopi za pešce morajo biti varni in ločeni od motornega prometa, parkirni prostori, ki so lahko zunanji (odmaknjeni od objekta) in/ali notranji (v kletnih prostorih objekta). Število

⁷⁶ Uradni list RS, št. 110/04, 81/09 in 17/11

parkirnih mest mora biti prilagojeno številu invalidov v skupnosti in označeno za vozila invalidov.

Objekti in prostori, v katerem se opravljajo storitve dolgotrajne oskrbe, morajo biti dostopni in zasnovani tako, da ustrezajo psihofizičnim in zdravstvenim potrebam uporabnikov ter izvajanju dela oskrbovalcev. Biti morajo požarno varni in brez nevarnih dostopov do električnih in plinskih napeljav ter naprav. V objektu se vhodi obvezno ločijo po namenu: glavni vhod, gospodarski vhod in stranski vhodi. Glavni vhod v objekt mora biti ustrezno oblikovan in zaščiten pred vremenskimi vplivi. Omogočen mora biti dostop za intervencijska vozila in invalide z vozički. Horizontalne komunikacije morajo biti ločene in prilagojene namenu posameznih prostorskih sklopov. Hodniki morajo biti široki najmanj 200 cm in obojestransko opremljeni z oprijemalnimi ročaji na višini 90 cm. Steklene stenske površine in steklena vrata ob horizontalnih komunikacijah, ki morajo biti iz varnostnega stekla, je treba vidno varnostno označiti, v primeru francoskih oken pa mora biti nameščena zunanja zaščita v višini balkonske ograje. Spodnji rob steklenih površin mora biti v okviru ali parapetu višine najmanj 20 cm od tal. Talne obloge horizontalnih komunikacij ne smejo drseti, kadar so mokre. Zaradi čiščenja naj bo material za talne obloge enostaven za vzdrževanje in ustrezno zaključen ob stenah.

Vertikalne komunikacije morajo ustrezati drugemu odstavku 22. člena Gradbenega zakona (GZ).⁷⁷ Gradnja in uporaba objektov mora omogočati neoviran dostop do objektov in njihovo uporabo. Dostopi, prehodi, povezovalne poti, vrata ter vertikalne povezave (stopnice, klančine, osebna dvigala in druge mehanske dvizne naprave) morajo ljudem s posameznimi funkcionalnimi oviranostmi, kot so starejši z upadlimi funkcionalnimi zmožnostmi, omogočati samostojno uporabo, opremljeni morajo biti s potrebno signalizacijo in opremo za nemoteno gibanje, komunikacijo in orientacijo. Število parkirnih mest za invalide v bližini glavnega vhoda mora biti zadostno, če prostorske možnosti to omogočajo, pa morajo biti zagotovljena tudi parkirna mesta za uporabnike z otroškimi vozički.

Objekt, ki nima vseh prostorov v pritličju, mora biti opremljen z najmanj enim osebnim dvigalom, katerega kabina je ustrezne velikosti in opremljena za gibanje z vozičkom in prevozom bolniških postelj. Klicne tipke morajo biti na višini do 120 cm od tal in tako oblikovane, da jih lahko uporabljajo gibalno in senzorno ovirani ljudje. Stopniščne rame z ustrezno dimenzioniranimi stopnicami morajo biti široke najmanj 120 cm z največ 10 stopnicami med podesti in obojestransko opremljene z oprijemalnimi ročaji, ki se končujejo vodoravno ob zadnji stopnici.

Pomembna je tudi ustrezna osvetljenost prostorov v objektih, kjer so organizirane gospodinske skupnosti. Deli bivalnih prostorov morajo biti ob centralni razsvetljavi še dodatno osvetljeni (ob postelji, ogledalu v kopalnici). Delovni prostori in vsi komunikacijski prostori morajo biti primerno osvetljeni glede na posebne delovne postopke. Okna vseh bivalnih in delovnih prostorov morajo biti opremljena z zunanjimi ali notranjimi senčili.

Bivalna enota gospodinske skupnosti zajema največ kapacitete za 24 stanovalcev v enoposteljnih in dvoposteljnih sobah, ki morajo biti opremljene s sanitarijami. Bivalna enota ima še večnamenski prostor s čajno kuhinjo, negovalno kopalnico, shrambo za čisto perilo in prostor za čistila ter umazano perilo. Sobe v bivalni enoti morajo biti take velikosti in

⁷⁷ Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr. in 65/20

opremljene tako, da je mogoče opravljati tudi zdravstveno nego in oskrbo stanovalcev na različnih zahtevnostnih ravneh. Sobe v posameznih enotah gospodinjskih skupnosti morajo imeti naslednje najmanjše površine: enoposteljna soba 17.5 m^2 ($14 \text{ m}^2 + 3,5 \text{ m}^2$ sanitarije), dvoposteljna soba 21.5 m^2 ($18 \text{ m}^2 + 3,5 \text{ m}^2$ sanitarije). Do dve bivalni enoti si lahko sanitarije v izjemnih primerih tudi delita.

Večnamenski skupni prostor s kuhinjo v bivalni enoti je namenjen za prehranjevanje in prostočasne dejavnosti ter srečanja z obiskovalci. Najmanjša površina skupnega prostora mora biti 3 m^2 površine na stanovalca, kar je 72 m^2 za vse. V površini skupnega prostora se mora predvideti čajna kuhinja v dolžini najmanj 300 cm skupaj z delom konzolnega pulta 80 cm za dostop z invalidskim vozičkom. Vsaka bivalna enota stanovalcev mora imeti negovalno kopalnico z najmanjšo površino 6 m^2 . Izjemoma si kopalnico delita dve bivalni enoti. Vgrajena oprema kopalnice vključuje: kopalno kad v specialni izvedbi za sedenje in oprijemanje, dostopno s treh strani, konzolni umivalnik, prho brez kadi v nivoju tlaka s stolom in straniščno školjko.

V sklopu sanitarij za obiskovalce mora biti sanitarni prostor, ki je ustrezno velik in opremljen tudi za invalide na vozičkih. Najmanjša površina stranišča, ki je opremljeno s straniščno školjko in umivalnikom je $3,5 \text{ m}^2$, ob tem mora biti krajša stranica prostora dolga najmanj 160 cm. Straniščna školjka je na višini 42 do 45 cm, ob školjki mora biti ustrezen oporni ročaj. Konzolni umivalnik je na višini 80 cm z ogledalom $60 \times 120 \text{ cm}$. Vrata sanitarij za invalide na vozičkih morajo biti drsna v vgrajeni izvedbi, svetla, širina 90 cm. Vratno krilo je opremljeno s poteznim ročajem in zapiralom.

V enoposteljnih in dvoposteljnih sobah brez ločene kopalnice mora biti tudi sanitarni prostor velik najmanj 4 m^2 . Sanitarije so opremljene s straniščno školjko, vgrajenim umivalnikom v konzolnem pultu z odlagalno površino in ogledalom ter prho v nivoju tlaka. Priporočljivo je konstrukcijsko predvideti montažo raznih vrst opornih ročajev. Vrata sanitarij se morajo odpirati navzven ali so drsna. Najmanjša svetla širina vrat mora omogočati vstop z invalidskim vozičkom.

Večnamenski skupni prostor je obvezen in je namenjen stanovalcem gospodinjskih skupnosti in zunanjim obiskovalcem. Najmanjša površina je 3 m^2 površine na sedež. Priporočljivo število sedežev je najmanj za polovico stanovalcev bivalnih enot. Pomembno pa je zagotoviti tudi prostore za zdravstveno dejavnost, ki se lahko kombinira z zdravstvenim domom ali z drugim izvajalcem osnovne zdravstvene dejavnosti v kraju. V gospodinjski skupnosti je treba imeti na razpolago sobo velikosti najmanj 18 m^2 za previjanje, dejanje injekcij in hišno lekarno.

V **Prilogi B15 b** je podan tudi opis storitve, ki je modifikacija 6. člena Pravilnika o SVS. Storitve se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in obsega naslednje sklope opravil, ki jih v veliki meri lahko opravi izvajalec dopolnilne dejavnosti na kmetiji:

- pomoč pri **temeljnih dnevni opravih**, kamor sodijo naslednja opravila: oblačenje, slačenje, umivanje, hranjenje, opravljanje osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov;
- **gospodinjsko pomoč**, kamor sodijo naslednja opravila: prehrana v skupnih prostorih, prinašanja enega ali več pripravljenih obrokov oziroma nabava živil in priprava enega

obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora;

- **pomoč pri ohranjanju socialnih stikov**, kamor sodijo naslednja opravila: vzpostavljanje socialne mreže v ožji skupnosti in z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje oskrbovanca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah oskrbovanca ter priprava oskrbovanca na institucionalno varstvo.

Upravičenec je upravičen do tovrstne oskrbe v skupnosti, če potrebuje najmanj dve opravili iz dveh različnih sklopov opravil iz prejšnjega odstavka.

Tabela 7.1. Kadrovski normativ za oskrbovano skupnost 24 oseb v Zeleni hiši, analogno - sorazmerno normativom in standardom v DSO.

OE, DM	St. izobr.	NORMATIV OSKRBOVALCEV po kategorijah za 24 oseb		
OSNOVNA OSKRBA	izobrazba	KAT.1	KAT.2	KAT.3
<u>BIVANJE</u>				
informator-receptor	II.	2	2	2
čistilka	II.	0,44	0,44	0,44
perica	II.	0,3	0,4	0,4
šivilja	IV.	0,1	0,1	0,1
strežnica	II	0,67	1,0	1
Skupaj bivanje		3,49	3,94	3,94
<u>PREHRANA</u>				
servirka	II.	0,29	0,29	0,29
pomočnik kuharja	III.	0,67	0,67	0,67
kuhar/dietni kuhar	IV., V.	0,44	0,44	0,44
ekonom	V.	0,1	0,1	0,1
Skupaj prehrana		1,5	1,5	1,5
<u>TEHNIČNA OSKRBA</u>				
vzdrževalec	IV., V.	0,2	0,2	0,2
voznik	IV., V.	0,1	0,1	0,1
Skupaj tehnična oskrba		0,3	0,3	0,3
Skupaj osnovna oskrba		5,28	5,74	5,74
SOCIALNA OSKRBA				
<u>SKUPAJ VARSTVO</u>		0	0	0
<u>POSEBNE OBLIKE VARSTVA</u>				
socialni delavec	VII.	0,13	0,13	0,13
delovni inštruktor	IV., V.			
Skupaj pos. obl. varstva:			0,13	0,13

Skupaj socialna oskrba		0,13		
Skupaj osnovna in socialna oskrba		5,41	5,87	5,87
<u>POSLOVODENJE</u>	Stopnja izobrazbe	NORMATIV po kategorijah za 24 oseb		
		KAT.1	KAT.2	KAT.3
administrativne nal.		0,38	0,36	0,40
računovodstvo	VI., VII.	0,38	0,36	0,40
direktor	VI., VII.			
Skupaj poslovođenje		0,77	0,71	0,80
SKUPAJ		6,18	6,48	6,57
ZDRAVSTVENA NEGA				
zdravstveni tehnik	V.	0,78	1,18	2,36
fizioterapevt	VI., VII	0,09	0,24	0,15
medicinska sestra	VI., VII	0,09	0,15	0,78
delovni terapevt	VI., VII	0,07	0,08	0,23
bolničar-negovalac	IV	1,46	2,6	3,32
strežnica	II	1,92	0,65	0,01
SKUPAJ ZN		3,46	4,95	6,89

Če pa izhajamo iz Pravilnika o SVS in ob predpostavki, da je oskrbovanec pripravljen sofinancirati 20 ur oskrbe na teden, kar je maksimum za pomoč na domu, lahko v nadaljevanju razvijemo dinamiko povpraševanja po kadrih v naslednjih desetletjih, ne da bi čakali na novi zakon o dolgotrajni oskrbi.

2.2 MODEL ČLOVEŠKIH VIROV

V tem poglavju smo razvili model človeških virov v okviru ekonomskega modela socialno varstvenega zavoda. Za potrebe predstavitve modela uvajamo naslednjo notacijo v tabeli 6.10:

Tabela 0.1. Notacija predstavitvenega modela

Ime spremenljivke	Opis spremenljivke
DM_K1_001	Število delavcev na del. mestu vratar receptor kategorije oskrbe 1
DM_K1_002	Število delavcev na del. mestu čistilka kategorije oskrbe 1
DM_K1_003	Število delavcev na del. mestu perica kategorije oskrbe 1
DM_K1_004	Število delavcev na del. mestu šivilja kategorije oskrbe 1

DM_K1_005	Število delavcev na del. mestu strežnica kategorije oskrbe 1
DM_K1_006	Število delavcev na del. mestu pomočnik kuharja kategorije oskrbe 1
DM_K1_007	Število delavcev na del. mestu dietni kuhar kategorije oskrbe 1
DM_K1_008	Število delavcev na del. mestu ekonom kategorije oskrbe 1
DM_K1_009	Število delavcev na del. mestu servirka kategorije oskrbe 1
DM_K1_010	Število delavcev na del. mestu vzdrževalec kategorije oskrbe 1
DM_K1_011	Število delavcev na del. mestu voznik kategorije oskrbe 1
DM_K1_012	Število delavcev na del. mestu socialni delavec kategorije oskrbe 1
DM_K1_A001	Število delavcev na del. mestu administrativnega delavca pri poslovanju kategorije oskrbe 1
DM_K1_FRN001	Število delavcev na del. mestu finančnega računovodja pri poslovanju kategorije oskrbe 1
DM_K1_D001	Število delavcev na del. mestu direktorja kategorije oskrbe 1
DM_K2_016	Število delavcev na del. mestu perica kategorije oskrbe 2
DM_K2_017	Število delavcev na del. mestu strežnica kategorije oskrbe 2
DM_K2_A002	Število delavcev na administrativno finančno računovodska dela oskrbe 2
DM_K2_FRN002	Število delavcev na del. mestu finančnega računovodja pri poslovanju kategorije oskrbe 2
DM_K3_018	Število delavcev na del. mestu perica kategorije oskrbe 3
DM_K3_019	Število delavcev na del. mestu strežnica kategorije oskrbe 3
DM_K3_A003	Število delavcev na administrativno finančno računovodska dela oskrbe 3
DM_K3_FRN003	Število delavcev na del. mestu finančnega računovodja pri poslovanju kategorije oskrbe 3
DM_K4_024	Število delavcev na del. mestu vratar receptor kategorije oskrbe 4
DM_K4_026	Število delavcev na del. mestu čistilka kategorije oskrbe 4
DM_K1_033	Število delavcev na del. mestu perica kategorije oskrbe 4
DM_K4_013	Število delavcev na del. mestu šivilja kategorije oskrbe 4
DM_K4_014	Število delavcev na del. mestu strežnica kategorije oskrbe 4
DM_K4_015	Število delavcev na del. mestu servirka kategorije oskrbe 4
DM_K4_020	Število delavcev na del. mestu pomočnik kuharja kategorije oskrbe 4
DM_K4_021	Število delavcev na del. mestu dietni kuhar kategorije oskrbe 4
DM_K4_022	Število delavcev na del. mestu ekonom kategorije oskrbe 4

DM_K4_023	Število delavcev na del. mestu servirka kategorije oskrbe 4
DM_K4_025	Število delavcev na del. mestu vzdrževalec kategorije oskrbe 4
DM_K4_027	Število delavcev na del. mestu voznik kategorije oskrbe 4
DM_K4_028	Število delavcev na del. mestu oskrbovalka kategorije oskrbe 4
DM_K4_029	Število delavcev na del. mestu gospodinja oskrbovalka kategorije oskrbe 4
DM_K4_030	Število delavcev na del. mestu varuhinja kategorije oskrbe 4
DM_K4_031	Število delavcev na del. mestu socialna delavka animatorka kategorije oskrbe 4
DM_K4_032	Število delavcev na del. mestu delovna inštruktorica kategorije oskrbe 4
DM_K4_A004	Število delavcev na del. mestu administrativnega delavca pri poslovanju kategorije oskrbe 4
DM_K4_FRN004	Število delavcev na del. mestu finančnega računovodja pri poslovanju kategorije oskrbe 4
DM_K4_D004	Število delavcev na del. mestu direktorja kategorije oskrbe 4

Skupno število delavcev na delovnih mestih osnovne oskrbe v kategoriji oskrbe 1:

DM_OO_S_K1=

$$\begin{aligned}
 &=DM_K1_001+DM_K1_002+DM_K1_003+DM_K1_004+ \\
 &+DM_K1_005+DM_K1_006+DM_K1_007+DM_K1_008+ \\
 &+DM_K1_009+DM_K1_010+DM_K1_011+DM_K1_012
 \end{aligned}
 \tag{6.2.1}$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih osnovne oskrbe v kategoriji oskrbe 2:

$$DM_OO_S_K2=DM_K2_016+DM_K2_017 \tag{6.2.2}$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih osnovne oskrbe v kategoriji oskrbe 3:

$$DM_OO_S_K3=DM_K3_018+DM_K3_019 \tag{6.2.3}$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih osnovne oskrbe in socialne oskrbe v kategoriji oskrbe 4:

DM_OO_S_K4=

$$\begin{aligned}
 &=DM_K4_024+DM_K4_026+DM_K4_033+DM_K4_013+ \\
 &+DM_K4_014+DM_K4_015+DM_K4_020+DM_K4_021+ \\
 &+DM_K4_022+DM_K4_023+DM_K4_025+DM_K4_027+
 \end{aligned}
 \tag{6.2.4}$$

+DM_K4_028+DM_K4_029+DM_K4_030+DM_K4_031+

+DM_K4_032

Skupno število delavcev na delovnih mestih administracije v kategoriji oskrbe 1:

DM_K1_AN_S=DM_K1_A001 (6.2.5)

Skupno število delavcev na delovnih mestih administracije v kategoriji oskrbe 2:

DM_K2_AN_S=DM_K2_A002 (6.2.6)

Skupno število delavcev na delovnih mestih administracije v kategoriji oskrbe 3:

DM_K3_AN_S=DM_K3_A003 (6.2.7)

Skupno število delavcev na delovnih mestih administracije v kategoriji oskrbe 4:

DM_K4_AN_S=DM_K4_A004 (6.2.8)

Skupno število delavcev na delovnih mestih finančno-računovodske naloge v kategoriji oskrbe 1:

DM_K1_FRN_S=DM_K1_FRN001 (6.2.9)

Skupno število delavcev na delovnih mestih finančno-računovodske naloge v kategoriji oskrbe 2:

DM_K2_FRN_S=DM_K2_FRN002 (6.2.10)

Skupno število delavcev na delovnih mestih finančno-računovodske naloge v kategoriji oskrbe 3:

DM_K3_FRN_S=DM_K3_FRN003 (6.2.11)

Skupno število delavcev na delovnih mestih finančno-računovodske naloge v kategoriji oskrbe 4:

$$DM_K4_FRN_S=DM_K4_FRN004 \quad (6.2.12)$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih poslovođenje v kategoriji oskrbe 1:

$$\begin{aligned} DM_K1_PO_S= \\ =DM_K1_A001+DM_K1_FRN001+DM_K1_D001 \end{aligned} \quad (6.2.13)$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih poslovođenje v kategoriji oskrbe 2:

$$\begin{aligned} DM_K2_PO_S= \\ =DM_K2_A002+DM_K2_FRN002 \end{aligned} \quad (6.2.14)$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih poslovođenje v kategoriji oskrbe 3:

$$\begin{aligned} DM_K3_PO_S= \\ =DM_K3_A003+DM_K3_FRN003 \end{aligned} \quad (6.2.15)$$

Skupno število delavcev na delovnih mestih poslovođenje v kategoriji oskrbe 4:

$$\begin{aligned} DM_K4_PO_S= \\ =DM_K4_A004+DM_K4_FRN004+DM_K4_D004 \end{aligned} \quad (6.2.16)$$

2.3 MODEL ZA IZRAČUN STANDARDNIH CEN OSKRBE

2.3.1. METODOLOGIJA

Metodologijo za določanje splošnih elementov za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev ob današnjih organizacijskih in bivalnih oblikah opredeljuje Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev v nadaljevanju (PMOCSS, 87/2006).

Stroški storitve, ki se upoštevajo kot elementi za oblikovanje cen, so stroški dela, stroški materiala in storitev, stroški amortizacije, stroški investicijskega vzdrževanja in stroški financiranja. Višina plač in drugih stroškov dela se določi na podlagi števila zaposlenih v okviru kadrovskih normativov za opravljanje socialno varstvenih storitev, kot jih določa pravilnik, ki ureja standarde in normative socialnovarstvenih storitev ter akta o sistemizaciji delovnih mest. Pridobiti je potrebno soglasja pristojnega ministrstva oziroma pristojnega organa občine k zaposlitvam, kadar je to soglasje potrebno, če gre za izvajalca, ki ima status javnega zavoda. Pri določitvi stroškov dela je potrebno upoštevati kolektivne pogodbe, veljavne za dejavnost zdravstva in socialnega varstva, zakon o delavnem razmerju (21/2013), ter druge predpise in akte, ki določajo prejemke zaposlenih. Stroški materiala in storitev so vsi stroški in odhodki za porabljeni material ter opravljene storitve, v obsegu, ki je potreben za izvajanje socialnovarstvene storitve. V primeru, da je v stroških storitev vključena najemnina za zgradbo in opremo ali del zgradbe in opreme za izvajanje oskrbe, se upošteva strošek

najemnine največ do višine, kot bi znašali stroški amortizacije, investicijskega vzdrževanja in stroški financiranja, določeni na način v pravilniku PMOCSS (2006). Stroški amortizacije so stroški izračunane amortizacije v skladu z zakonom o računovodstvu. Stroški investicijskega vzdrževanja so stroški za večja popravila, ki ohranjajo uporabno vrednost zgradb in njenih delov ves čas njihovega trajanja.

Cena storitve institucionalnega varstva se določi na oskrbni dan. Storitve se za uporabnike izvaja v trajanju 24 ur dnevno (celodnevno institucionalno varstvo), krajši čas od 24 ur, in sicer v primeru dodatne vključitve upravičenca v drugo socialno varstveno storitev (storitev zaposlitvene rehabilitacije ali zaposlitev), 8 ur dnevno ali krajši čas (dnevno varstvo).

V vseh oblikah dolgotrajne oskrbe pred institucionalno oskrbo v domu starostnikov, kot ga poznamo danes, bo potrebno mnogo bolj natančno doreči tudi javno-zasebna partnerstva, pokrivanje stroškov skupnih programov, predvsem pokrivanje stroškov nadstandardov, še posebej pa razmejevanje med stroški zdravstvene oskrbe, drugimi stroški podpore starostnikom, same logistike, ki je odvisna od ravni storitve in razpršenosti objektov v prostoru, ter stroški bivališča, ki je lahko v lasti oskrbovanca, v najemnem odnosu oskrbovanca s poljubnim lastnikom ali v javni (država, regija, lokalna skupnost) lasti.

2.3.2 STANDARD ZA DOLOČITEV STROŠKOV

Določitev standarda povprečne plače ter stroškov in odhodkov storitev oskrbe institucionalnega varstva za osebe, starejše od 65 let ter za odrasle osebe s posebnimi potrebami v posebnih socialno varstvenih zavodih in enotah domov za starejše, ki ga je možno upoštevati v cenah storitev, določi pristojno ministrstvo v skladu s predpisanimi normativi in standardi po pravilniku o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev.

V tem poglavju smo razvili model standardnih cen oskrbe v okviru ekonomskega modela socialno varstvenega zavoda (Hatzopoulos & Haberman 2013, str. 320–337; Aydılek, 2013, str. 858–866). Notacija spremenljivk je podana v tabeli 6.11.

Tabela 6.11 Notacija spremenljivk

Ime spremenljivke	Opis spremenljivke
SCO_K1_SD	Stroški dela kategorija oskrbe 1
SCO_K1_SPC	Standard povprečne plače zaposlenih
SCO_K1_PMSPZ	Povprečni mesečni strošek plač zaposlenih
SCO_K1_MPD	Mesečna plača direktorja
SCO_K1_PMPVS	Povprečna mesečna plača strokovnega vodje
SCO_K1_MPVE	Mesečna plača vodje enote
SCO_K1_PS	Plače skupaj
SCO_K1_PDZSC	Prispevki delodajalca za socialno varnost
SCO_K1_PKDPZ	Premije kd pz (upoštevajo izvajalci v okviru mreže javne službe)

Ime spremenljivke	Opis spremenljivke
SCO_K1_DSD	Drugi stroški dela 9.a * (i.b + direktor+strokovni vodja + pomočnik direktorja + vodja enote (če obstaja))
SCO_K1_NZNZNM	Nominalni znesek na zaposlenega na mesec
SCO_K1_SD	Stroški dela
SCO_K1_SMS	Stroški materiala in storitev
SCO_K1_STM	Število mest
SCO_K1_MSOO	Mesečni stroški in odhodki oskrbe
SCO_K1_SSIONUNM	Standard stroškov in odhodkov na uporabnika na mesec
SCO_K1_NIZ	Najemnine in zakupnine - povp. mesečno
SCO_K1_SA	Stroški amortizacije – povp.mesečni
SCO_K1_SIV	Stroški investicijskega vzdrževanja –povp.mesečni
SCO_K1_SF	Stroški financiranja – povp.mesečni
SCO_K1_SUM	Skupaj
SCO_K1_COS	Cena oskrbe v EUR
SCO_K4_SD	Stroški dela kategorija oskrbe 4
SCO_K4_SPC	Standard povprečne plače zaposlenih
SCO_K4_SZBP	Število zaposlenih (brez direktorja, strokovnega vodje, pomočnika direktorja, vodje enote)
SCO_K4_PMSPZ	Povprečni mesečni strošek plač zaposlenih ($a*b*c$)
SCO_K4_MPD	Mesečna plača direktorja
SCO_K4_MPPD	Mesečna plača pomočnika direktorja
SCO_K4_PMPSV	Povprečna mesečna plača strokovnega vodje
SCO_K4_MPVE	Mesečna plača vodje enote
SCO_K4_PS	Plače skupaj
SCO_K4_PDZSC	Prispevki delodajalca za socialno varnost
SCO_K4_PKDPZ	Premije kdpz (upoštevajo izvajalci v okviru mreže javne službe)
SCO_K4_DSD	Drugi stroški dela 9.a * (i.b + direktor + strokovni vodja+pomočnik direktorja+vodja enote (če obstaja))
SCO_K4_NZNZNM	Nominalni znesek na zaposlenega na mesec
SCO_K4_SD	Stroški dela

Ime spremenljivke	Opis spremenljivke
SCO_K4_SMS	Stroški materiala in storitev
SCO_K4_STM	Število mest
SCO_K4_MSOO	Mesečni stroški in odhodki oskrbe
SCO_K4_SSIONUNM	Standard stroškov in odhodkov na uporabnika na mesec
SCO_K4_NIZ	Najemnine in zakupnine - povp.mesečno
SCO_K4_SA	Stroški amortizacije – povp.mesečni
SCO_K4_SIV	Stroški investicijskega vzdrževanja –povp.mesečni
SCO_K4_SF	Stroški financiranja – povp.mesečni
SCO_K4_SUM	Skupaj (i+ii+iii+iv+v)
SOD	Število oskrbnih dni
SCO_K4_COS	Cena oskrbe v EUR

Plače zaposlenih v kategoriji 1 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned}
 \text{SCO_K1_PS} = & \\
 = & \text{SCO_K1_SPC} * \text{SCO_K1_SZBP} + \text{SCO_K1_MPD} + \text{SCO_K1_MPPD} + \\
 & + \text{SCO_K1_PMPSV} + \text{SCO_K1_MPVE}
 \end{aligned}
 \quad (6.3.1)$$

Stroške dela v kategoriji 1 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned}
 \text{SCO_K1_SD} = & \\
 = & \text{SCO_K1_PS} + \text{SCO_K1_PDZSC} + \text{SCO_K1_PKDPZ} + \text{SCO_K1_DSD}
 \end{aligned}
 \quad (6.3.2)$$

Stroške materiala in storitev v kategoriji 1 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned}
 \text{SCO_K1_SMS} = & \\
 = & \text{SCO_K1_STM} * \text{SCO_K1_MSOO} + \text{SCO_K1_SSIONUNM} + \text{SCO_K1_NIZ}
 \end{aligned}
 \quad (6.3.3)$$

Celotni stroški v kategoriji 1 se izračunajo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K1_SUM} &= \\ &= \text{SCO_K1_SD} + \text{SCO_K1_SMS} + \text{SCO_K1_SA} + \text{SCO_K1_SIV} + \text{SCO_K1_SF} \end{aligned} \quad (6.3.4)$$

vCeno oskrbe na dan v kategoriji 1 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K1_COS} &= \\ &= \text{SCO_K1_SUM} / \text{SOD} \end{aligned} \quad (6.3.5)$$

Plače zaposlenih v kategoriji 4 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K4_PS} &= \\ &= \text{SCO_K4_SPC} * \text{SCO_K1_SZBP} + \text{SCO_K4_MPD} + \text{SCO_K4_MPPD} + \\ &+ \text{SCO_K4_PMPSV} + \text{SCO_K4_MPVE} \end{aligned} \quad (6.3.6)$$

Stroške dela v kategoriji 4 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K4_DS} &= \\ &= \text{SCO_K4_PS} + \text{SCO_K4_PDZSC} + \text{SCO_K4_PKDPZ} + \text{SCO_K4_DSD} \end{aligned} \quad (6.3.7)$$

Stroške materiala in storitev v kategoriji 4 izračunamo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K4_SMS} &= \\ &= \text{SCO_K4_STM} + \text{SCO_K4_MSOO} + \text{SCO_K4_SSIONUNM} + \text{SCO_K4_NIZ} \end{aligned} \quad (6.3.8)$$

Celotni stroški v kategoriji 4 se izračunajo po naslednji formuli:

$$\begin{aligned} \text{SCO_K4_SUM} &= \\ &= \text{SCO_K4_SD} + \text{SCO_K4_SMS} + \text{SCO_K4_SA} + \text{SCO_K4_SIV} + \text{SCO_K4_SF} \end{aligned} \quad (6.3.9)$$

Ceno oskrbe na dan v kategoriji 4 izračunamo po naslednji formuli:

SCO_K4_COS=

(6.3.10)

=SCO_K4_SUM / SOD

2.4 POMOČ NA DOMU (PND) IN CENE STORITEV V ZELENI HIŠI

2.4.1 PRAVILNIKU O SOCIALNOVARSTVENIH STORITVAH IN PREDLOG ZA KONCENTRIRANO OSKRBO V SKUPNOSTI

V trenutnem sistemu pomoči na domu občina za oskrbovanca z najvišje priznано intenziteto socialne oskrbe na domu zagotavlja 20 ur tedensko oziroma 1044 ur letno ($=20 \text{ ur} * 52,2 \text{ tednov/leto}$)⁷⁸, za opravljeno pot na ruralnem področju pa največ še 10 odstotkov na to število ur⁷⁹, se pravi letno 1148,4 ure. Občine pri tem zagotavljajo najmanj 50-odstotno pokrivanje izdatkov za to oskrbo. Občina Krško zagotavlja kar 70 odstotkov pokrivanja teh stroškov.

Neposredno izvajanje storitve v koncentrirani skupnosti se lahko izvaja na enem mestu, zato se lahko izvaja za vse oskrbovance skupaj vse dni v tednu, in sicer 24 ur na dan in ne samo do 20 ur tedensko, kar je maksimalni normativ pri oskrbi na domu.

Če je v skupnosti 24 zahtevnejših primerov (pretežno kategorija 3a), to pomeni za razpršeno ruralno področje oskrbovancev pravico do 27561,6 ur ($24 * 20 * 52,2 * 1,1$) letne oskrbe v Zelene hiši za vse oskrbovance skupaj, brez upoštevanja višje cene ure ob nedeljah in praznikih. Upoštevajoč, da nudi oskrbovalec v okviru polne zaposlitve (2088 delovnih ur letno) po normativu Pravilnika o SVS le 110 efektivnih ur na mesec (ostalo so prazniki, dopusti, nedelje, bolniške in druge odsotnosti), bi bilo v primeru, da nočno delo, nedelje in prazniki niso vrednoteni več, mogoče v Zelene hiši zaposliti 20,88 oskrbovalcev osnovne in socialne oskrbe ter managementa s polnim delovnim časom. Ob upoštevanju efektivnih ur ($20,88 / 1,6$) bi lahko v dnevne izmene vključili po 13 oskrbovalcev osnovne in socialne oskrbe skupaj z managementom.

Dobra organizacija dela socialnih oskrbovalk bi omogočala enako kakovostno oskrbo z oskrbo petih oskrbovalcev v dopoldanski in popoldanski izmeni in treh oskrbovalcev v nočni izmeni (5/5/3). Lahko pa je organizirano tudi drugače, z več oskrbovalcev v dopoldanski izmeni in manj v nočni, kar mora biti nenazadnje odločitev uporabnikov in internega pravilnika Zelene hiše. To pa ne preseže današnjih izdatkov občin in oskrbovancev oziroma njihovih družinskih članov, hkrati pa se reši problem, ki so ga oskrbovanci in drugi starejši občani izpostavljali glede

⁷⁸ 15. člen Zakona o socialnem varstvu.

⁷⁹ Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev.

oskrbe na domu. Če je v skupini več oskrbovancev, ki imajo pravico le do kategorije oskrbe 1 ali 2, bi bilo potrebno število oskrbovalcev znižati. Oskrbovalcev je sicer lahko več, različnih profilov, ki oskrbujejo več Zelenih hiš, vsako le nekaj ur tedensko. V oskrbovanje pa lahko vključimo tudi svojce oskrbovancev in prostovoljce. Seveda pa je možno imeti tudi manj zahtevno skupino, pretežno z oskrbo kategorije 1 ali kategorije 2, kar bi zahtevalo manj oskrbovalcev in bistveno znižalo izdatke za oskrbo.

Strokovna priprava izvajanja storitve v obliki analize primera, priprave dogovora o obsegu, trajanju in načinu opravljanja storitve, organiziranja ključnih članov okolja za sodelovanje pri zagotavljanju pomoči ter izvedbe uvodnega srečanja med predstavniki izvajalca in upravičencem, traja v povprečju 8 ur na upravičenca oziroma do 12 ur na par. Normativ te oskrbe, ki se ne izvaja v koncentrirani skupnosti, ne šteje v analizo posebnih stroškov in cen storitev. Izvaja se v enaki meri kot pri oskrbi na domu.

Varianta A pomeni ekvivalent stroškov oskrbe v sistemu pomoči na domu po veljavnem Pravilniku o SVS, brez nad-obremenitev, brez stroškov nabave hrane in brez stroškov nastanitve; varianta B pa kaže maksimalno zreducirane oskrbe glede na ta pravilnik ob predpostavki, da oskrbovancem pripada 24 urna brezplačna zdravstvena oskrba, vsaj v prvi jutranji izmeni medicinska sestra, v naslednjih dveh izmenah pa vsaj zdravstveni tehnik ali bolničar-negovalec, skupaj tri osebe na 24 ur dnevno, za katere pa velja, da se prilagajajo strukturi kategorij oskrbe v Zeleni hiši, kot pri oskrbi na domu ali v DSO.

Tabela 7.2. Izdatki občin in uporabnikov

variante	Struktura zaposlenih po izmenah	MESEČNI IZDATEK za 528 ur/teden po ceni 16€/uro	50% prispevek občine	Mesečni (50%) izdatek oskrbovanca	70% prispevek občine	Mesečni (30%) izdatek oskrbovanca
A*	5/5/3	36.608	18.304	762,67	25.625,60	457,60
B**	3/2/1	14.080	7.040	293,33	9.856,00	176,00
ZN***	1/1/1	0	0	0	0	0
B+ZN	4/3/2	14.080	7.040	293,33	9.856,00	176,00
Integriran oskrba****	2/1/0+ 1/1/1	7.040	3.520	146,665	4.928,00	88,00

*Po sedaj veljavnih normativih oskrbe na domu brez upoštevanja nad-obremenitev. Razporeditev po izmenah je lahko tudi drugačna in se jo dogovori z internimi akti

**Maksimalna možna redukcija tudi v primeru 3. kategorije oskrbe ob delni pomoči svojcev

***Predpostavljamo, da imajo vsi oskrbovanci javno zdravstveno zavarovanje. Iz predloga strukture v DSO za dano strukturo kategorij oskrbe povzemamo minimalne zahteve: 1 medicinska sestra, 1 zdravstveni tehnik in en bolničar-negovalec vsak v svoji 8-urni izmeni.

*****Dobro organizirana integrirana oskrba ob delni pomoči svojcev in normativih v DSO za zdravstveno zavarovane oskrbovance – tu štejemo v izdatke le socialno oskrbo, ki jo sofinancira občina, medtem ko je zdravstvena oskrba predvidena na istem nivoju, kot so standardi oskrbe v DSO-jih..*

V oskrbi je namesto 0,54 oskrbovalca na oskrbovanca, kot je normativ za oskrbo na domu, $6/24 = 0,25$ oskrbovalca socialne oskrbe na oskrbovanca. To pomeni, da je v Zeleni hiši mogoče doseči izdatek oskrbovanca za socialno oskrbo v višini 176 €. Sem pa je treba prišteti posebej še izdatke za hrano in nastanitev, ki so odvisni od organizacije v skupnosti.

Pri tem pa upoštevamo pravico do zdravstvene nege, kot je zagotovljena v DSO v sorazmernem deležu na 24 oskrbovancev. Lahko pa ob pomoči svojcev in prostovoljcev z lahkoto speljemo oskrbo 24 oseb s po eno osebo iz zdravstvene nege v vsaki izmeni, ki jo plačuje ZZZS. Od izvajalcev socialne oskrbe pa imamo skozi vse leto zaposlene le tri osebe polno ali več oseb delno oziroma v kombinaciji z delom v večjem številu takih skupnosti. V tem primeru bi posameznik ob 70 odstotnem prispevanju občin plačeval za socialno oskrbo le 88 evrov mesečno, občina pa bi, če še naprej pokriva 70 odstotkov socialne oskrbe, plačevala 205,33 €. Kot sledi iz tabele normativov zdravstvene nege, mora po ZZVZZ že zdravstveno zavarovanje kriti zdravstveno oskrbo (vsaj 1 zdravstveni tehnik, 2 bolničarja in 0,78 strežnice - skupaj 24 ur na dan in vsaj 5 ur tedensko medicinska sestra).

Ostalo pomoč zagotavlja sistem zdravstvenega varstva glede na individualne potrebe in v dogovoru z osebnim zdravnikom posameznega uporabnika. Oskrbovalci se lahko organizirajo tako, da zagotavljajo vse profile oskrbovalcev hkrati trem Zelenim hišam ali večjemu številu, glede na oskrbno mrežo v občini.

Tabela 7.3. Normativi zdravstvene nege (ZN) sorazmerno standardom v DSO-jih v primeru A: 12 oskrbovancev kategorije 1 in po 6 oskrbovancev kategorije 2 in kategorije 3, A:(12/6/6)

Vrsta dela	ZDRAVSTVENA NEGA	Izobrazba	Normativ za A:(12/6/6)*
20	zdravstveni tehnik	V.	1
21	fizioterapevt	VI., VII	0,16
22	medicinska sestra	VI., VII	0,127
23	delovni terapevt	VI., VII	0,07
24	bolničar-negovalec	IV	2
25	strežnica	II	0,78
	SKUPAJ ZN		4,2

*12 stanovalcev je kategoriziranih v simulaciji v ZN 1 in 12 stanovalcev v ZN 2. Zdravstveno nego bi izvajali 1 zdravstveni tehnik, 2 bolničarja in 0,78 strežnice, ki so že sedaj v mreži socialnovarstvenih storitev (PND) in primarnem zdravstvenem varstvu (patronažna služba). V skupino se bodo lahko vključili zaposleni MOST, če se projekt MOST konec leta zaključi.

Tabela 7.4. Primerjava potreb po osnovni oskrbi v DSO na 24 oskrbovancev po Pravilniku o SVS in predlog za koncentrirano oskrbo v skupnosti

	OE, DM	Izo- brazba	NORMATIV po PSN	PRILAGOJENO ZA Zeleno hišo
	OSNOVNA OSKRBA			24 oseb (12/6/6)
	<u>BIVANJE</u>			
1	informator-receptor	II.	0,19	
2+3	Čistilka + perica	II.	0,57	
4	šivilja	IV.	0,08	
5	strežnica	II	0,61	
	Skupaj bivanje		1,44	1,5
	<u>PREHRANA</u>			
6	servirka	II.	0,21	
7	pomočnik kuharja	III.	0,67	
8	kuhar/dietni kuhar	IV., V.	0,44	
9	ekonom	V.	0,1	
	Skupaj prehrana		1,42	1,5
	<u>TEHNIČNA OSKRBA skupaj</u>			Odgovoren lastnik objekta
10+11	Vzdrževalec + voznik	IV., V.	0,3	0
	Skupaj osnovna oskrba		3,16	3

V primerjavi z normativi in standardi oskrbe v DSO bi tem oskrbovancem pripadalo različno število osebja v zdravstveni negi, vse glede na strukturo kategorije oskrbe. Tabela 7.4 daje za primerjavo normative in standarde osnovne oskrbe glede na strukturo 12 oskrbovancev kategorije 1, šest oskrbovancev kategorije 2 in šest oskrbovancev kategorije 3. V socialno oskrbo na domu sodi tudi del, ki se v DSO-jih smatra posebej kot osnovna oskrba. Gre za dela 2,3,4 in 5, po dogovoru tudi dela 6-9, ki jih v Tabeli 7.4 smatramo v zunanjem izvajanju, ter tehnično izvajanje, ki gre v ceno najema stanovanja (200 €/mesec).

2.4.2 METODE DELA SOCIALNE OSKRBE

Socialna oskrba v koncentrirani skupnosti kot je Zelena hiša se izvaja po metodi dela s posameznikom, organizirano skupnostjo in delno tudi z družino, ob uporabi metode dela v skupnosti. Neposredne oblike pomoči upravičencu pa se izvajajo po načelih prilagajanja izvajanja storitve potrebam upravičenca in okolju, v katerem živi.

Tabela 7.5. Normativi socialne oskrbe v DSO in predlog za oskrbo v koncentrirani skupnosti – Zelena hiša

		Stopnja izobrazbe	NORMATIV po PSN	PRILAGOJENO ZA PSV – Zelena hiša
			Oskrba (12/6/6)	
	SOCIALNA OSKRBA			
	<u>VARSTVO</u>			
11	oskrbovalka	III.		
12	gospodinja oskrbovalka	IV.		
	Skupaj varstvo			
	<u>POS. OBLIKE VARSTVA</u>			
13	animator	V., VI.		
14	skupinski habilitator	VII.		
15	socialni delavec	VII.	0,13	0,13
16	delovni inštruktor	IV., V.		
	Skupaj posebne obl. varstva:			0,13
	Skupaj socialna oskrba		0,13	0,13
	Skupaj osn. in soc.oskrba		3,29	3,13
17	administrativne naloge		0,21	0,2
18	računovodstvo	VI., VII.	0,21	Zunanji izvajalec
19	direktor	VI., VII.	0,25	Predsenik-častna funkcija
	Skupaj poslovođenje		0,43	0,2
	SKUPAJ z osnovno oskrbo		3,72	3,33

Neposredno socialno oskrbo v koncentrirani skupnosti izvajajo najmanj dva polno zaposlena strokovna sodelavca (možne tudi delne zaposlitve večjega števila sodelavce) in laični delavci (delno zaposleni, pogodbeni ali prostovoljci z bonusom) z ustreznim certifikatom o usposobljenosti, ki skupaj z dvema polno zaposlenima strokovnima sodelavcema zagotavljajo prisotnost po izmenah: minimalno tri prisotne osebe dopoldne, dve popoldne in eno ponoči. Socialno oskrbo v integrirani oskrbi lahko delno nadomešča zdravstveni delavec, delno pa prostovoljci. Le te je potrebno dodatno usposobiti.

Prvi del storitve vodi strokovni delavec iz 69. člena ZSV in se lahko izvaja na nivoju občine. Drugi del storitve (vodenje storitve, koordinacijo izvajalcev in njihovo usmerjanje, sodelovanje z upravičenci pri izvajanju dogovora in pri zapletenih življenjskih situacijah upravičencev) opravlja strokovni delavec iz 69. člena ali strokovni sodelavec iz 70. člena ZSV, ki je lahko le

delno zaposlen v koncentrirani skupnosti – Zeleni hiši. Lahko pa je v celoti zaposlen pri enem ali več izvajalcih in opravlja nekatera dela v dveh ali več takih skupnostih (administrativno delo 20%). Imeti mora najmanj višješolsko izobrazbo, od česar mora ta biti vsaj s področja zdravstvene nege ali s področja socialne gerontologije (te obremenitve so vštete v Tabeli 23). Delo računovodstva se izvaja pogodbeno.

Neposredno izvajanje storitve v koncentrirani skupnosti starostnikov opravljajo strokovni sodelavci iz 70. člena ZSV, ki so končali najmanj srednjo poklicno ali srednjo strokovno šolo, ki usposablja za socialno oskrbo ali zdravstveno nego. Storitve lahko izvajajo tudi delavci, ki imajo pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo s področja socialne oskrbe na domu in opravljeno usposabljanje po verificiranem programu za socialno oskrbo. Program verificira Socialna zbornica.

Posamezna opravila iz druge in tretje alineje drugega odstavka točke a) tega člena lahko pod vodstvom strokovnega delavca izvajajo tudi laični delavci, sorodniki – prostovoljci in drugi delavci z ustreznimi usposobljenostmi, vendar mora biti v prvi in drugi dnevni izmeni prisoten vsaj eden zdravstveni sodelavec z dokončano vsaj sredno zdravstveno šolo. Pri tem je treba urediti banko bonitet za prostovoljce.

2.4.3 SUPERVIZIJA, IZOBRAŽEVANJE IN DOKUMENTACIJA

Strokovno izpopolnjevanje se izvaja smiselno v obsegu, kot ga določa panožna kolektivna pogodba za posamezno skupino izvajalcev. Supervizija, kot se določa za pomoč na domu, velja tudi v primeru Zelenih hiš.

Osnovna dokumentacija izvajalca obsega evidence o osebnih podatkih upravičenca, vzpostavljene in vodene v skladu z navodili 115. člena ZSV, evidence dogovorov o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve, dnevnik opravljenih storitev ter podatke o plačilih ali oprostitvah plačil za storitve. Izvajalec s splošnim aktom določi postopek evidentiranja prispelih prošelj, način upoštevanja vrstnega reda prispelih prošelj, postopek vključitve uporabnika v izvajanje storitve ter prenehanje izvajanja storitve, pri čemer se smiselno uporabljajo določbe pravilnika, ki ureja postopke pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva.

2.4.4 NORMATIVI STORITEV

Storitev se organizira v dveh delih. Prvi del storitve obsega ugotavljanje upravičenosti, pripravo dogovora o izvajanju storitve, organizacijo ključnih članov okolja in začetno srečanje. ta del storitve izvaja strokovni delavec na vsakih 200 upravičencev oziroma na štiri ali več Zelenih hiš, ki imajo sklenjen dogovor z izvajalcem. Normativ se izračuna glede na povprečno število upravičencev na mesec v občini.

Drugi del storitve - obsega neposredno vodenje, administracije storitve, koordinacijo izvajalcev in njihovo usmerjanje tersodelovanje z upravičenci pri izvajanju dogovora in pri zapletenih življenjskih situacijah upravičencev. Ta del se zagotavlja z 0,2 do 0,5 strokovnega delavca na vsakih 24 oskrbovancev v skupnosti. Ena oseba lahko tovrstna dela opravlja tudi za

več Zelenih hiš. Ob povečanju ali zmanjšanju števila oskrbovancev v skupnosti se ta delež sorazmerno poveča oziroma zmanjša. Sledijo naslednje storitve:

- BIVANJE: 1,5-2,5 izvajalca – lahko se porazdeli tudi med prostovoljce in sposobnejše stanovalce. Mogoče je tudi, da storitve opravijo vaščani v zameno za bodoče bonitete lastne oskrbe. V ta namen se lahko organizira »banka« prenesenih pravic oskrbe. Za slednjo možnost so se navdušili anketiranci v anketah, ki jih obravnava naša študija: *Analiza obstoječih možnosti za vzpostavitev koncepta pametnih vasi* (Bogataj et al., 2019);
- PREHRANA: 0-1,5 izvajalca – ostalo gre v stroške prehrane v oskrbi zunanjega izvajalca za dodatna plačila oskrbovanca ali za pomoč prostovoljcev in družinskih članov ali za bonitete bodoče lastne oskrbe;
- TEHNIČNA OSKRBA: 0-0,3 izvajalca – ostalo gre v stroške najema;
- OSTALA SOCIALNA OSKRBA: 0,13 – 4,36 izvajalca;
- pomoč prostovoljcev in družinskih članov ali za bonitete lastne oskrbe po presoji;
- prostovoljno delo predsednika, tajnika in blagajnika med oskrbovanci.

Izvajalec je lahko lastnik Zelene hiše ali izbrani zunanji izvajalec. Prevozi se lahko izvajajo s posebno službo, kot je Sopotnik. Odstopanja, določena v prejšnjih alinejah, so možna v dogovoru z občino. Čistilke imajo pomembno vlogo nadzora v sobah stanovalcev, zato je treba imeti stalen kader, ki pozna stanovalce in je do njih prijazen. Stanovalcem v skupini je pomembno, kako in kdo bo skuhal in serviral hrano. Klicne naprave v stanovanjih bodo vezane na referenčni center. V skupini storitve izvajajo službe, ki so že sedaj v mreži socialnovarstvenih storitev in v primarnem zdravstvenem varstvu (patronažna služba). V skupino se bodo lahko vključili zaposleni na projektu MOST, če se projekt MOST konec leta zaključi.

2.4.5 PREDLOG PRIMERA IZGRADNJE OBJEKTA ZELENA HIŠA

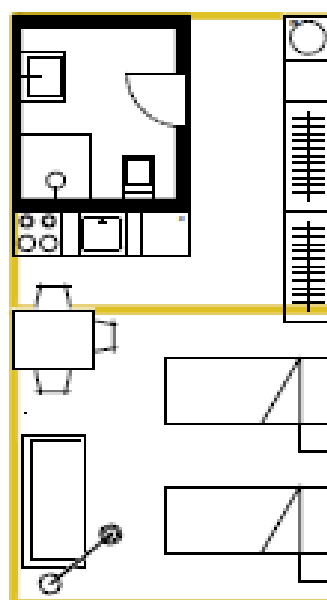
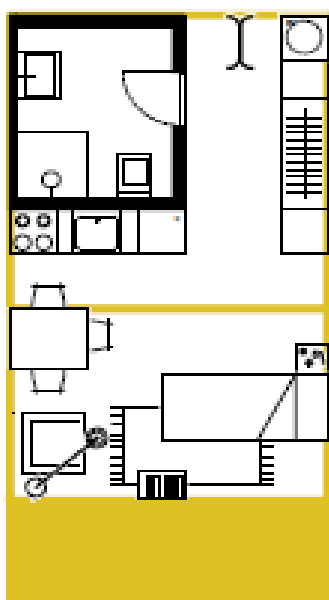
V sklopu projekta Koncept pametne srebrne vasi je KD Prostor vmes izdelal tudi konkretni, natančnejši model Zelene hiše. Model predstavlja prostorsko-arhitekturni del projektne naloge, izdelane za potrebe izvajanja Programa za razvoj podeželja 2014 – 2020, na področju LAS Posavje (Priloga). Poleg priročnika, kot priloge k temu poročilu, čigar cilj je bil podati pregled možnih novih oblik bivanja za starejše, pri katerem so nekateri modeli predstavljeni na Sliki 1, je KD Prostor vmes izdelal tudi natančen načrt izgradnje prve Zelene hiše.

Enota z eno posteljo z izhodom na vrt/teraso/balkon.
Enota je sestavljena iz dveh modulov 4x4 m, kjer del modula predstavlja zelena oz. odprta površina.

Prostor namenjen vrtu/terasi/balkonu se preoblikuje v prostor za dodatno posteljo.
Enota je sestavljena iz dveh modulov 4x4 m.

Slika 1: Dva primera modulske gradnje bivališč za eno in za dve osebi.

Občina Krško je že izvedla izgradnjo prostorov, ki jih je mogoče urediti in organizirati v Zeleno hišo. Pogosto je treba prostore prilagajati že delno zgrajenim objektom. Če pa gre za popolnoma nove gradnje, je modularna zasnova, kot jo predlaga KD Prostor vmes, zelo funkcionalna (Sliki 1).

Literatura

Večina literature je navedena v sklicih. Tu pa podajamo seznam del avtorjev, ki dopolnjujejo tekst v tej monografiji. Večina teh del je financirala ARIS preko projekta L7-3188 Hierarhična zasnova in financiranje socialne infrastrukture pametnih srebrnih vasi, medtem ko so bile specifične kmečkega prebivalstva obdelane v raziskavi : CRP V6-2041 Medgeneracijsko sožitje na podeželju, razvoj socialne infrastrukture za preprečevanje socialne izključenosti ter blažitev socialnih pritiskov na podeželju, ki sta jo financirali ARIS in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Nekatere zasnove, ki so se nadalje razvijale pod L7-3188, so zajemale rešitve iz J6-9396 Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti istega financerja.

1. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija. Design of social infrastructure and services taking into account internal migration by age cohort. *Business systems research journal* 2024, vol. 15, no. 2, str. 31-47, <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/bsr/article/view/29912>, DOI: 10.2478/bsrj-2024-0016. [COBISS.SI-ID 210387459]
2. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, SETHI, Suresh P., BOGATAJ, David. Črpanje nepremičnega premoženja za investicije v pametne srebrne vasi = Drawing on real estate assets for investment in smart silver villages. *Geodetski vestnik : glasilo Zveze geodetov Slovenije*. 2024, letn. 68, št. 3, str. 295-312, ilustr. <https://www.geodetski-vestnik.com/en/clanek/10.15292/geodetski-vestnik.2024.03.295-312>, DOI: 10.15292/geodetski-vestnik.2024.03.295-312. [COBISS.SI-ID 211988227],
3. NEDELJKO, Mihael, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, GRAH, Miran, KAUČIČ, Boris Miha. Multi-generational challenges and mental health of LGBTQ+ older adults in Slovenia = Wielopokoleniowe wyzwania i zdrowie psychiczne osób starszych LGBTQ+ w Słowenii. *Pielęgniarstwo XXI wieku*. sep. 2024, vol. 23, iss. 3, str. 231-236, tabele. ISSN 2450-646X. <https://sciendo.com/article/10.2478/pielxxiw-2024-0033>, DOI: 10.2478/pielxxiw-2024-0033. [COBISS.SI-ID 218777091],
4. BOGATAJ, Marija, BOGATAJ, David, DROBNE, Samo. Planning and managing public housing stock in the silver economy. *International journal of production economics*. [Print ed.]. jun. 2023, vol. 260, art. 108848, 10 str. ISSN 0925-5273. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925527323000804?via%3Dihub>, DOI: 10.1016/j.ijpe.2023.108848. [COBISS.SI-ID 147595011],
5. ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, David, BOGATAJ, Marija, CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco, DROBEŽ, Eneja. The role of housing in sustainable European long-term care systems. *Sustainability*. 2023, vol. 15, iss. 4, str. 1-27, ilustr. ISSN 2071-1050. <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/4/3075>, DOI: 10.3390/su15043075. [COBISS.SI-ID 141172739],
6. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija. Migration flows through the lens of human resource ageing. *Business systems research*. 2022, vol. 13, no. 3, str. 47-62, ilustr. ISSN 1847-9375. <https://sciendo.com/article/10.2478/bsrj-2022-0024>, <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=146410>, DOI: 10.2478/bsrj-2022-0024. [COBISS.SI-ID 142778371],
7. DROBEŽ, Eneja, BOGATAJ, David. Legal aspects of social infrastructure for housing and care for the elderly - the case of Slovenia. *Laws*. 2022, vol. 11, iss. 2, str. 1-19. ISSN 2075-471X. <https://www.mdpi.com/2075-471X/11/2/16>, DOI: 10.3390/laws11020016. [COBISS.SI-ID 99696387],
8. DROBEŽ, Eneja. Pravni model socialne infrastrukture za bivanje in oskrbo starejših odraslih na kmetijah in v skupnosti. Podjetje in delo : revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo. [Tiskana izd.]. 2022, 48, [št.] 2, str. 255-279. ISSN 0353-6521. [COBISS.SI-ID 105700867]
9. BOGATAJ, David, BOGATAJ, Marija, DROBNE, Samo. Long-term care sustainable networks in ADRION region. *Sustainability*. 2022, vol. 14, iss. 18, art. 11154, 23 str., ilustr. ISSN 2071-1050. <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/18/11154>, <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=140938>, DOI: 10.3390/su141811154. [COBISS.SI-ID 120877059],
10. DROBNE, Samo. Differences in Slovenian NUTS 3 regions and functional regions by gender. *Business systems research*. 2021, vol. 12, no. 1, str. 45-59. ISSN 1847-9375. <https://hrcak.srce.hr/file/375098>, <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=127406>, DOI: 10.2478/bsrj-2021-0004. [COBISS.SI-ID 65864707]
11. DROBEŽ, Eneja. Pregled odločitev Ustavnega in Vrhovnega sodišča o pravici do stanovanja : vidik varstva pravic starejših odraslih. *Dignitas : revija za človekove pravice*. 2021, [št.] 91/92, str. 93-110. ISSN 1408-9653. [COBISS.SI-ID 100465411]
12. NEDELJKO, Mihael, GU, Yang, BOSTAN, Cristina Maria. The dual impact of technological tools on health and technostress among older workers : an integrative literature review. *Cognition, technology & work*. 2023, https://www.researchgate.net/publication/374623670_The_dual_impact_of_technological_tools_on_health_and_tech_nostress_among_older_workers_an_integrative_literature_review, DOI: 10.1007/s10111-023-00741-7. [COBISS.SI-ID 178053635]
13. NEDELJKO, Mihael, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, KAUČIČ, Boris Miha. Social cohesion and an age-friendly environment determine the life satisfaction of elderly people in rural areas : an integrative review of the literature. *Pielęgniarstwo XXI wieku*. 2022, vol. 21, no. 2, str. 133-137. ISSN 2450-646X. <https://sciendo.com/article/10.2478/pielxxiw-2022-0019>, DOI: 10.2478/pielxxiw-2022-0019. [COBISS.SI-ID 111194115],
14. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna. Izživi lokalnih skupnosti pri naraščajočih potrebah po zaposlovanju v negi in oskrbi starejših odraslih ob upoštevanju razvoja digitalnih spretnosti socialnovarstvenih in zdravstvenih izvajalcev. *Urbani izziv*.

- Posebna izdaja. 2023, št. 16, str. 98-108, ilustr. ISSN 2232-481X.
https://www.urbanizziv.si/Portals/urbanizziv/Clanki/2023/uizziv-20231-S_09.pdf. [COBISS.SI-ID 161738755]
15. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna. Izštev integriranja e-oskrbe v oskrbo na domu skozi človekove pravice v starosti. Socialni izziv. dec. 2022, letn. 27, št. 43, str. 59-63, ilustr. ISSN 1408-9483. dCOBISS. [COBISS.SI-ID 136683267]
16. HROBAT, Nastja Cinzia, BOGATAJ, David. Financiranje gradnje socialne infrastrukture na primeru oskrbovanih stanovanj. Urbani izziv. Posebna izdaja. 2021, št. 12, str. 24-36. ISSN 2232-481X.
<https://urbanizziv.uis.si/Portals/urbanizziv/Clanki/2021/uizziv-31-20211-S-03.pdf>. [COBISS.SI-ID 66611459]
17. JURIŠIČ, Ivan, BOGATAJ, David. Enhancing digital government engagement among older adults : literature review and research agenda. V: STAPLETON, Larry (ur.). 22nd IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2024, Waterford, Ireland, May 29 – 31, 2024 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2024. Iss. 3, vol. 58, str. 256-261, graf. prikazi, tabele. IFAC papersOnline, vol. 58, iss. 3. ISSN 2405-8963.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S240589632400243X>. [COBISS.SI-ID 214782211],
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896324002489?via%3Dihub>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2024.07.165. [COBISS.SI-ID 205255427],
18. NEDELJKO, Mihael, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, GRAH, Miran, KAUČIČ, Boris Miha. The impact of ICT usage on older adults residing in institutional settings amidst the coronavirus disease pandemic - enhancing emotional experiences. V: STAPLETON, Larry (ur.). 22nd IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2024, Waterford, Ireland, May 29 – 31, 2024 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2024. Iss. 3, vol. 58, str. 286-291, graf. prikazi, tabele. IFAC papersOnline, vol. 58, iss. 3. ISSN 2405-8963.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896324002489?via%3Dihub>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2024.07.165. [COBISS.SI-ID 205255427],
19. EMERLLAHU, Visar, BOGATAJ, David. Smart Villages as infrastructure of rural areas : literature review and research agenda. V: STAPLETON, Larry (ur.). 22nd IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2024, Waterford, Ireland, May 29 – 31, 2024 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2024. Iss. 3, vol. 58, str. 268-273, graf. prikazi, tabele. IFAC papersOnline, vol. 58, iss. 3. ISSN 2405-8963.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896324002453>. [COBISS.SI-ID 214776835],
20. BOGATAJ, David, BOGATAJ, Marija, DROBNE, Samo. Approach to the dilemma between investment in human resources or long-term care residences based on fuzzy results of curd. V: GRUM, Bojan (ur.), et al. Book of proceedings : 9th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : Skopje, North Macedonia, October 2024. Electronic version. Ljubljana: Inštitut za nepremičninske vede, 2024. Str. 187-201, ilustr. ISBN 978-961-95781-7-9.
<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-NIXME8UR/0cf98c86-43d5-493b-a80e-b9070e05e69e/PDF>. [COBISS.SI-ID 225494531]
21. NEDELJKO, Mihael, BOGATAJ, David, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, KAUČIČ, Boris Miha. Smart and age-friendly communities : a review of research, policy and literature. V: ISHII, Hideaki (ur.). 22nd IFAC World Congress Yokohama, Japan, July 9-14, 2023 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2023. Str. 9546-9551, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 56, iss.2.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896323006067/pdf?md5=59919ce9304dfd22d79d78ad9651dc1d&pid=1-s2.0-S2405896323006067-main.pdf>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2023.10.255. [COBISS.SI-ID 173644035],
22. NEDELJKO, Mihael, KAUČIČ, Boris Miha. Creating a safe and inclusive living environment for LGBTQ+ older adults : a review of research, policy and literature. V: ISHII, Hideaki (ur.). 22nd IFAC World Congress Yokohama, Japan, July 9-14, 2023 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2023. Str. 9966-9971, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 56, iss.2.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S240589632301073X/pdf?md5=26f526bdb095e44e422e0915a2390673&pid=1-s2.0-S240589632301073X-main.pdf>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2023.10.698. [COBISS.SI-ID 173644803],
23. ZGONEC, Sanja, BOGATAJ, David. Smart clothes systems facilitating ageing at home for people with dementia : scoping literature review and research agenda. V: ISHII, Hideaki (ur.). 22nd IFAC World Congress Yokohama, Japan, July 9-14, 2023 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2023. Str. 11038-11043, IFAC papersOnline, vol. 56, iss.2. ISSN 2405-8963.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896323011825/pdf?md5=f3b3625f22c68f162821c936cc8ad0b8&pid=1-s2.0-S2405896323011825-main.pdf>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2023.10.805. [COBISS.SI-ID 186001411],
24. RAJER, Carmen, BOGATAJ, Marijan, DROBNE, Samo, BOGATAJ, David. The smart silver villages through the lenses of the Slovenian rural inhabitants. V: GRUM, Bojan (ur.). Book of proceeding : 7th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : Ankara, Turkey, October 14-15, 2022. Ljubljana: Institute of Real Estate Studies : = Inštitut za nepremičninske vede, 2023. Str. 154-167. ISBN 978-961-95781-1-7. [COBISS.SI-ID 137795587]
25. CAJNKO, Tamara, NEDELJKO, Mihael, KAUČIČ, Boris Miha. Kakovost življenja oseb z depresivno motnjo v domačem okolju po hospitalizaciji = Quality of life of people with depressive disorder in the home environment after hospitalisation : zbornik prispevkov z recenzijo. V: PRESKER PLANKO, Alenka (ur.), KAUČIČ, Boris Miha (ur.). Izobraževanje in vseživljenjsko učenje za razvoj zdravstvenih ved : zbornik prispevkov z recenzijo : 15. Študentska konferenca s področja zdravstvenih ved. 15. Študentska konferenca s področja zdravstvenih ved. V Celju: Fakulteta za zdravstvene vede, 2023. Str. 40-50, graf. prikazi. ISBN 978-961-6889-51-3.
https://drive.google.com/file/d/1sRUZk35ZtYE-Uxpl1R3_I9Rmo_fm9Ky/view. [COBISS.SI-ID 154435587]
26. DROBEŽ, Eneja. Aktualni vidiki prenosa kmetije = Current aspects of intergenerational farm transfers. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-

- term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 153-160 <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 177978883]
27. GRADIŠNIK, Lidija, BOGATAJ, David. Bivalno okolje starejših ljudi v Sloveniji = Living environment of elderly people in Slovenia. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 22-30. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173568003]
28. ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija, BOGATAJ, David. Družbena vrednost naložb v prilagoditev stanovanj in socialne infrastrukture za dolgotrajno oskrbo v vseživljenjskih soseskah [!] = The social value of investments in housing adaptation and social infrastructure for long-term care in lifetime neighbourhoods. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 117-132, graf. prikazi. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173760259]
29. KAVŠEK, Marta, BOGATAJ, Marija, BOGATAJ, David. O pomembnosti starejšim prijaznih rešitev oskrbe v skupnosti = On the importance of age-friendly community care solutions. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 56-69, <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173633283]
30. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna. Pravica do oskrbe na daljavo skozi koncept človekovih pravic v starosti = The right to remote care through a concept of human rights in old age. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 144-151, tabele. ISBN 978-961-7183-29-0. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173778691]
31. MILIČ KAVČIČ, Zdenka, HOŠNJAK, Ana Marija, NEDELJKO, Mihael, ZGONEC, Sanja, MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna, OVSENIK, Marija, et al. Srednjeevropska hiša iz obdobja 1960-1980 kot izziv za design sodobne bivanjske skupnosti – 'srebrna hiša' = A typical house from 1960-1980 in Central Europe - challenge for the design of a modern residency - 'silver house'. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 43-55. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173602051]
32. HROBAT, Nastja Cinzia, BOGATAJ, David. Zakonodajne in finančne rešitve za razvoj starostnikom prilagojenega bivalnega okolja v vseživljenjskih soseskah = Legislative and financial solutions for the development of age-friendly housing stock in lifetime neighbourhoods. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 31-42. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173597443]
33. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija. Generational Distinctions in Migrations between Slovenian Municipalities. V: DROBNE, Samo (ur.), et al. SOR '23 : proceedings of the 17th International Symposium on Operational Research in Slovenia : Bled, Slovenia, September 20-22, 2023. 1st electronic version. Ljubljana: Slovenian Society Informatika - Section for Operational Research, 2023. Str. 219-222, <https://drustvo-informatika.si/uploads/documents/6a1c2595-7d3f-4dd2-ab6c-9ed9b168c19d/SOR23Proceedings.pdf>. [COBISS.SI-ID 168790531]
34. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija. The Impact of Hierarchical Spatial Levels on Internal Migration by Age Cohorts in Slovenia. V: DROBNE, Samo (ur.), et al. SOR '23 : proceedings of the 17th International Symposium on Operational Research in Slovenia : Bled, Slovenia, September 20-22, 2023. 1st electronic version. Ljubljana: Slovenian Society Informatika - Section for Operational Research, 2023. Str. 223-226, <https://drustvo-informatika.si/uploads/documents/6a1c2595-7d3f-4dd2-ab6c-9ed9b168c19d/SOR23Proceedings.pdf>. [COBISS.SI-ID 168944387]
35. BOGATAJ, Marija, BOGATAJ, David, RAJER, Carmen, SETHI, Suresh P., DROBNE, Samo. The Influence of Residential Dispersion on the Optimal Long-Term Care of Senior Citizens. V: DROBNE, Samo (ur.), et al. SOR '23 : proceedings of the 17th International Symposium on Operational Research in Slovenia : Bled, Slovenia, September 20-22, 2023. 1st electronic version. Ljubljana: Slovenian Society Informatika - Section for Operational Research, 2023. Str. 215-218, ilustr.

- ISBN 978-961-6165-61-7. <https://drustvo-informatika.si/uploads/documents/6a1c2595-7d3f-4dd2-ab6c-9ed9b168c19d//SOR23Proceedings.pdf>. [COBISS.SI-ID 168900611]
36. DROBEŽ, Eneja, KAVŠEK, Marta, BOGATAJ, Marija, DROBEŽ, Mišo. Ambient intelligence supporting health and social care services in smart care settings : literature review and research agenda. V: BERNARD, Alain (ur.). 10th IFAC Conference on Manufacturing Modelling, Management and Control MIM 2022 : Nantes, France, 22-24 June 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Vol. 55, iss. 10, str. 934-939, ilustr. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 10. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322017517>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.09.460. [COBISS.SI-ID 137808643],
37. BOGATAJ, Marija, DROBEŽ, Eneja, ROGELJ, Valerija, DROBEŽ, Mišo, BOGATAJ, David. Capacity planning for social infrastructure of smart lifetime neighbourhoods : social value approach. V: BERNARD, Alain (ur.). 10th IFAC Conference on Manufacturing Modelling, Management and Control MIM 2022 : Nantes, France, 22-24 June 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Vol. 55, iss. 10, str. 922-927, ilustr. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 10. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322017499>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.09.458. [COBISS.SI-ID 137791747],
38. DOKL, Dejan, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, David. Smart age-friendly villages : literature review and research agenda. V: BERNARD, Alain (ur.). 10th IFAC Conference on Manufacturing Modelling, Management and Control MIM 2022 : Nantes, France, 22-24 June 2022. [S. l.]: Elsevier, 2022. Vol. 55, iss. 10, str. 928-933, ilustr. IFAC-PapersOnLine (Kidlington. Online), vol. 55, iss. 10. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322017505>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.09.459. [COBISS.SI-ID 137787139],
39. NEDELJKO, Mihael, BOGATAJ, David, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, KAUČIČ, Boris Miha. The use of information and communication technologies affects mental health and quality of life of older adults during the COVID-19 pandemic. V: BERNARD, Alain (ur.). 10th IFAC Conference on Manufacturing Modelling, Management and Control MIM 2022 : Nantes, France, 22-24 June 2022. [S. l.]: Elsevier, 2022. Vol. 55, iss. 10, str. 940-945, ilustr. IFAC-PapersOnLine (Kidlington. Online), vol. 55, iss. 10. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322017529?via%3Dihub>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.09.461. [COBISS.SI-ID 127772675],
40. ROGELJ, Valerija, TEMELJOTOV SALAJ, Alenka. A model for research of transitions among different care settings in smart lifetime neighbourhoods. V: BERNARD, Alain (ur.). 10th IFAC Conference on Manufacturing Modelling, Management and Control MIM 2022 Nantes, France, 22-24 June 2022. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 916-921. IFAC papersOnline, vol. 55, iss.10. ISSN 2405-8963. <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2405896322017050?token=2111751532A373895BF3770BCCCB336A60418D68BB15454EBF16CC056A8E4E04B57588D5B6831647449A3D8ED7574285&originRegion=eu-west-1&originCreation=20221109145628>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.09.419. [COBISS.SI-ID 128717571],
41. ZGONEC, Sanja, BOGATAJ, David. Assistive technologies supporting the independence of elderly adults with intellectual disability : literature review and research agenda. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 129-134, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322030634>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.023. [COBISS.SI-ID 137763587],
42. BOGATAJ, David, EMERLAHU, Visar, ROGELJ, Valerija. Capacity planning for social infrastructure of smart retirement villages. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 222-228, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322031081>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.067. [COBISS.SI-ID 137764867]
43. NEDELJKO, Mihael, BOGATAJ, David, TOPLAK PEROVIĆ, Barbara, KAUČIČ, Boris Miha. Digital literacy during the coronavirus pandemic in older adults : literature review and research agenda. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 153-158, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322030671>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.027. [COBISS.SI-ID 138179587],
44. ROGELJ, Valerija, TEMELJOTOV SALAJ, Alenka, BOGATAJ, David. Digital transformation of care in lifetime neighbourhoods. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 216-221, IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322031056>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.065. [COBISS.SI-ID 138197251],
45. RAJER, Carmen, BOGATAJ, David. Digital transformation of home care : literature review and research agenda. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 229-234, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322031123>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.070. [COBISS.SI-ID 138160643],

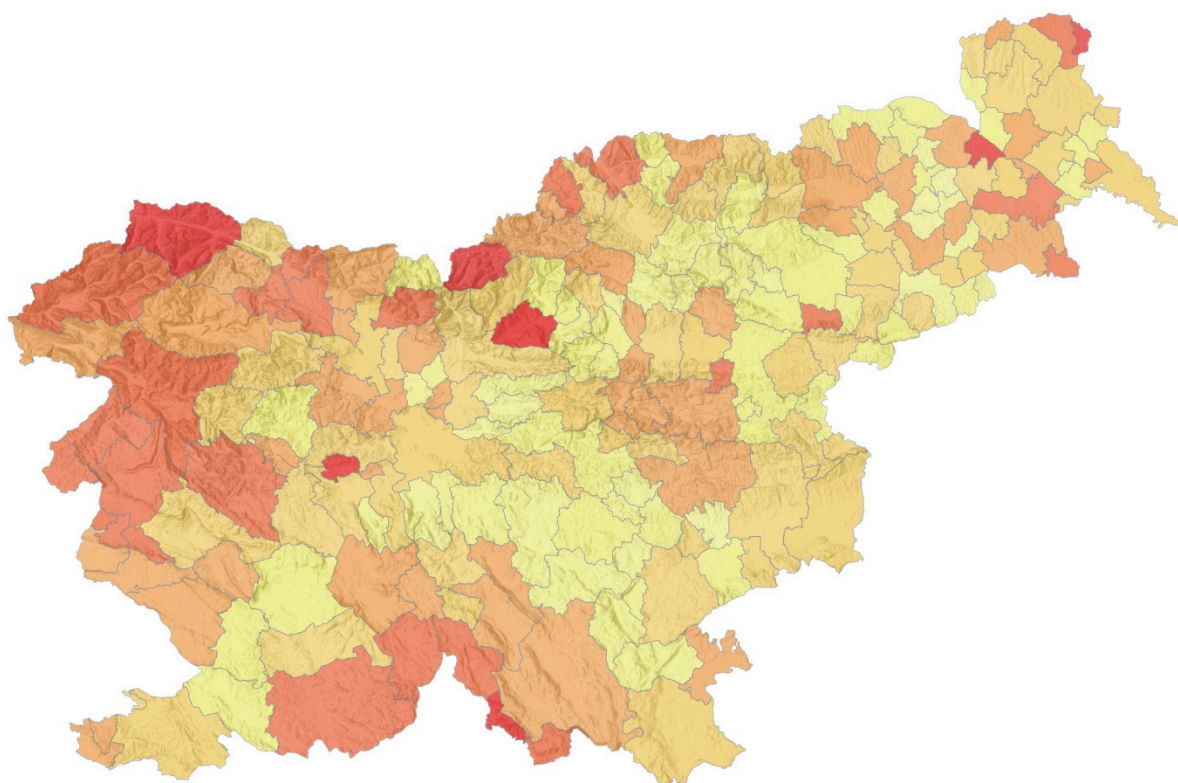
46. VIDMAR, Borut, BOGATAJ, David, ROGELJ, Valerija. The Framework for research of smart silver villages. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Vol. 55, iss 39, str. 382–387, IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322030993>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.059. [COBISS.SI-ID 137775363],
47. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna, BOGATAJ, David, ROGELJ, Valerija. Integration of telecare into the national long-term care - system : the case of Slovenia. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 210-215, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322031020>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.062. [COBISS.SI-ID 135472131],
48. LOČIČNIK, Aleksandra, BOGATAJ, David. Nurses' empowerment and technology use : literature review and research agenda. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. No. 39, vol. 55, str. 141-146, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322030658>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.024. [COBISS.SI-ID 137784579],
49. LIŠKA, Franjo, BOGATAJ, David, HOŠNJAK, Ana Marija. The role of virtual reality in rehabilitation of patients with Parkinson's disease : literature review and research agenda. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 135-140, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405896322030646>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.024. [COBISS.SI-ID 137764099],
50. NEDELJKO, Mihael. Virtual environment can ease the challenges of LGBTQ+ older adults : literature review. V: KOPACEK, Peter (ur.). 21st IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability TECIS 2022: Prishtina, Kosovo, 26–28 October 2022 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2022. Str. 147-152, graf. prikazi. IFAC papersOnline, vol. 55, iss. 39. ISSN 2405-8963. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S240589632203066X>, DOI: 10.1016/j.ifacol.2022.12.026. [COBISS.SI-ID 138141699],
51. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna, BOGATAJ, David. Advanced health technologies require skills and influence the culture of education : literature review and research agenda (I). V: 20th IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability, TECIS 2021, Moscow, Russia. September 14-17, 2021 : [proceedings]. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. 6 str. <https://cmsconferencedata.s3.eu-central-1.amazonaws.com/2021-09-TECIS21/0138.pdf>. [COBISS.SI-ID 76835587]
52. ROGELJ, Valerija, TEMELJOTOV SALAJ, Alenka, BOGATAJ, David. Digital transformation of community health and social services for ageing cohorts (i). V: 20th IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability, TECIS 2021, Moscow, Russia. September 14-17, 2021 : [proceedings]. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. 6 str. <https://cmsconferencedata.s3.eu-central-1.amazonaws.com/2021-09-TECIS21/0151.pdf>. [COBISS.SI-ID 76839171]
53. NEDELJKO, Mihael, BOGATAJ, David, KAUČIČ, Boris Miha. The use of ICT in older adults strengthens their social network and reduces social isolation : literature review and research agenda (I). V: 20th IFAC Conference on Technology, Culture and International Stability, TECIS 2021, Moscow, Russia. September 14-17, 2021 : [proceedings]. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. 6 str. <https://cmsconferencedata.s3.eu-central-1.amazonaws.com/2021-09-TECIS21/0116.pdf>. [COBISS.SI-ID 76833027]
54. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna, BOGATAJ, David. Advanced health technologies require skills and influence the culture of education : literature review and research agenda. V: STAPLETON, Larry (ur.), KOPACEK, Peter (ur.), ANDEEVA, Zinaida (ur.). 20th IFAC Conference on Technology, Culture, and International Stability TECIS 2021 Moscow, Russian Federation, 14-17 September 2021 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. Str. 657-662. IFAC papersOnline, vol. 54, iss.13. ISSN 2405-8963. DOI: 10.1016/j.ifacol.2021.10.526. [COBISS.SI-ID 84871683],
55. ROGELJ, Valerija, TEMELJOTOV SALAJ, Alenka, BOGATAJ, David. Digital transformation of community health and social services for ageing cohorts. V: STAPLETON, Larry (ur.), KOPACEK, Peter (ur.), ANDEEVA, Zinaida (ur.). 20th IFAC Conference on Technology, Culture, and International Stability TECIS 2021 Moscow, Russian Federation, 14-17 September 2021 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. Str. 756-761. IFAC papersOnline, vol. 54, iss.13. ISSN 2405-8963. DOI: 10.1016/j.ifacol.2021.10.543. [COBISS.SI-ID 84866307],
56. DROBEŽ, Eneja, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, David, BOGATAJ, Marija. Planning digital transformation of care in rural areas : Eneja Drobež ... [et al.]. V: STAPLETON, Larry (ur.), KOPACEK, Peter (ur.), ANDEEVA, Zinaida (ur.). 20th IFAC Conference on Technology, Culture, and International Stability TECIS 2021 Moscow, Russian Federation, 14-17 September 2021 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. Str. 750-755. IFAC papersOnline, vol. 54, iss.13. ISSN 2405-8963. DOI: 10.1016/j.ifacol.2021.10.542. [COBISS.SI-ID 84862211],
57. KAVŠEK, Marta, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, David. Smart age-friendly environments : Marta Kavšek, Valerija Rogelj, David Bogataj. V: STAPLETON, Larry (ur.), KOPACEK, Peter (ur.), ANDEEVA, Zinaida (ur.). 20th IFAC Conference on Technology, Culture, and International Stability TECIS 2021 Moscow, Russian Federation, 14-17 September 2021 :

- proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. Str. 768-773. IFAC papersOnline, vol. 54, iss.13. ISSN 2405-8963. DOI: 10.1016/j.ifacol.2021.10.545. [COBISS.SI-ID 84854275],
58. NEDELJKO, Mihael, BOGATAJ, David, KAUČIČ, Boris Miha. The use of ICT in older adults strengthens their social network and reduces social isolation : literature review and research agenda. V: STAPLETON, Larry (ur.), KOPACEK, Peter (ur.), ANDEEVA, Zinaida (ur.). 20th IFAC Conference on Technology, Culture, and International Stability TECIS 2021 Moscow, Russian Federation, 14-17 September 2021 : proceedings. New York: International Federation of Automatic Control, 2021. Str. 645-650. IFAC papersOnline, vol. 54, iss.13. ISSN 2405-8963. DOI: 10.1016/j.ifacol.2021.10.524. [COBISS.SI-ID 84868355],
59. TEMELJOTOV SALAJ, Alenka, BOGATAJ, David. Application of assistive technologies in smart cities. V: 29 th Mediterranean Conference on Control and Automation, online, June 22nd - 25th , 2021. Piscataway: IEEE, 2021. Str. 657-662. DOI: 10.1109/MED51440.2021.9480281. [COBISS.SI-ID 74449155],
60. DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija. Comparison of functional regionalisation methods – geogerantological approach = Primerjava metod funkcionalne regionalizacije - geogerantološki pristop. V: GRUM, Bojan (ur.), TEMELJOTOV SALAJ, Alenka (ur.). 6th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : 2021 CIRRE Conference : Enchede, Netherlands, September 2021 : book of proceedings. Ljubljana: Institute of Real Estate Studies, 2021. Str. 365-377. [COBISS.SI-ID 90564867]
61. **155. BOGATAJ, David. Guarantee schemes** for loans to investors in community social infrastructure for older people = Garancijske sheme za investicije v socialno infrastrukturo za oskrbo in bivanje starejših odraslih. V: GRUM, Bojan (ur.), TEMELJOTOV SALAJ, Alenka (ur.). 6th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : 2021 CIRRE Conference : Enchede, Netherlands, September 2021 : book of proceedings. Ljubljana: Institute of Real Estate Studies, 2021. Str. 378-390. [COBISS.SI-ID 90565891]
62. DROBEŽ, Eneja. Overview of the social infrastructure in ten EU member states = Pregled socialne infrastrukture v desetih državah članicah EU. V: GRUM, Bojan (ur.), TEMELJOTOV SALAJ, Alenka (ur.). 6th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : 2021 CIRRE Conference : Enchede, Netherlands, September 2021 : book of proceedings. Ljubljana: Institute of Real Estate Studies, 2021. Str. 391-410, graf. prikazi. ISBN 978-961-94204-8-5. [COBISS.SI-ID 117127683]
63. ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, David. Return on investments in social infrastructure for older adults = Donosnost naložb v socialno infrastrukturo za starejše. V: GRUM, Bojan (ur.), TEMELJOTOV SALAJ, Alenka (ur.). 6th Conference of Interdisciplinary Research on Real Estate : 2021 CIRRE Conference : Enchede, Netherlands, September 2021 : book of proceedings. Ljubljana: Institute of Real Estate Studies, 2021. Str. 411-432. [COBISS.SI-ID 90570755]
64. ROGELJ, Valerija, DOKL, Dejan, BOGATAJ, Marija, DROBNE, Samo. Denarni tokovi sredstev za dolgotrajno oskrbo med občinami v hierarhičnih prostorskih sistemih = Cash flows of funds for long-term care between municipalities. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 101-115, ilustr. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 215358467], [Odprti dostop]
65. JANEŽ, Petra, BOGATAJ, David. Financiranje socialne infrastrukture vseživljenjskih sosesk iz davka na nepremičnine = Financing social infrastructure of lifetime neighbourhoods from real estate tax. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 125-140, tabele. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 215512835],
66. DROBEŽ, Eneja, BOGATAJ, David. Jamstvene sheme za ugodna posojila vlagateljem v socialno infrastrukturo = Guarantee schemes for favourable loans to social infrastructure investors. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 141-156, ilustr. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 215518211],
67. MOŽANIČ, Renata, BOGATAJ, David. Napovedovanje povpraševanja po storitvah zdravstvene nege na domu v vseživljenjskih soseskah = Forecasting demand for homecare services in lifetime neighbourhoods. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 116-124, ilustr. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 215371011],
68. KAVŠEK, Marta, BOGATAJ, Marija, BOGATAJ, David. O pomembnosti starejšim prijaznih rešitev oskrbe v skupnosti = On the importance of age-friendly community care solutions. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 15-32. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 214546435],
69. DROBEŽ, Eneja, BOGATAJ, David. Primerjalna študija socialne infrastrukture za oskrbo starejših v državah članicah EU in Sloveniji = Comparative study of social infrastructure for the care of older adults in EU member states and Slovenia. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma

- Mater Press, 2024. Str. 48-62. ISBN 978-961-7183-51-1.
<https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 214554627],
70. MEŽNAREC NOVOSEL, Suzanna, CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco, BOGATAJ, David. Vpliv gostote prebivalstva na strukturo storitev dolgotrajne oskrbe = Influence of population density on the structure of long-term care services. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 63-82. ISBN 978-961-7183-51-1.
71. ŠLAMBERGER, Nika, KOVAČIČ, Tine. Kratkoročni učinki robotizirane vadbe hoje v kombinaciji z nevrofizioterapijo na vzorec hoje pri pacientu s subkortikalno možgansko krvavitvijo = Short-term effects of robot-assisted gait training in combination with neurophysiotherapy on gait pattern in a patient with subcortical cerebral hemorrhage. V: KOVAČIČ, Tine (ur.). Z znanstvenimi dokazi podprta nevrofizioterapija : [znanstvena monografija]. 1. izd. Maribor: Alma Mater Europaea - Evropski center, Alma Mater Press, 2022. Str. 231-269, graf. prikazi. ISBN 978-961-6966-91-7. [COBISS.SI-ID 124395779]
72. BIZILJ, Barbara, KLOJČNIK, Tomaž, KOVAČIČ, Tine. Kratkoročna učinkovitost eksoskeletov na parametre hoje pri osebah po možganski kapi = Short-term efficacy of exoskeletons on gait parameters in persons after stroke. V: KOVAČIČ, Tine (ur.). Z znanstvenimi dokazi podprta nevrofizioterapija : [znanstvena monografija]. 1. izd. Maribor: Alma Mater Europaea - Evropski center, Alma Mater Press, 2022. Str. 270-291, tabele. ISBN 978-961-6966-91-7. [COBISS.SI-ID 124779011]
73. KOVAČIČ, Tine, HROVAT, Ajda. Integracija v funkcijo usmerjene vadbe v kombinaciji s sodobnim RNO konceptom, Vojta terapijo v nevrofizioterapevtsko obravnavo mladostnika z motnjami avtističnega spektra = Integration of task-oriented exercise training in combination with a contemporary NTD concept into neurophysiotherapy treatment of an adolescent with autism spectrum disorders. V: KOVAČIČ, Tine (ur.). Z znanstvenimi dokazi podprta nevrofizioterapija : [znanstvena monografija]. 1. izd. Maribor: Alma Mater Europaea - Evropski center, Alma Mater Press, 2022. Str. 538-565, tabele. ISBN 978-961-6966-91-7. [COBISS.SI-ID 126772739]
74. BOGATAJ, Marija. Ekonomske in okoljske študije staranja v kontekstu srebrne ekonomije : spremna beseda urednice = Economic and environmental ageing studies in the context of the silver economy : editor's foreword. V: BOGATAJ, Marija (ur.). Prostorski in socio-ekonomski vidiki v študijah staranja = Spatial and Socio-economic Aspects in Ageing Studies : znanstvena monografija = scientific monography. 1. izd. Maribor: Univerza Alma Mater Europaea, Alma Mater Press, 2024. Str. 8-13. ISBN 978-961-7183-51-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/93/116/251>. [COBISS.SI-ID 213883139],
75. BOGATAJ, David. Predgovor = Preface. V: BOGATAJ, David (ur.). Mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre = International scientific conference It's about people : zbornik recenziranih prispevkov Razvoj socialne infrastrukture in storitev za izvajanje dolgotrajne oskrbe v skupnosti = proceedings book with peer review Development of social infrastructure and services for the implementation of long-term care in the community : 2021-2023. 1. spletna izd. Maribor: AMEU – ECM, Alma Mater Press, 2023. Str. 7-10. ISBN 978-961-7183-29-0. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/81/98/209-1>. [COBISS.SI-ID 173558531]
76. DROBNE, Samo, ZADNIK STIRN, Lidija, KLJAJIČ BORŠTNAR, Mirjana, POVH, Janez, ŽEROVNIK, Janez. Preface. V: DROBNE, Samo (ur.), et al. SOR '23 : proceedings of the 17th International Symposium on Operational Research in Slovenia : Bled, Slovenia, September 20-22, 2023. 1st electronic version. Ljubljana: Slovenian Society Informatika - Section for Operational Research, 2023. Str. v-vi. ISBN 978-961-6165-61-7. <https://drustvo-informatika.si/uploads/documents/6a1c2595-7d3f-4dd2-ab6c-9ed9b168c19d//SOR23Proceedings.pdf>. [COBISS.SI-ID 168315907]
77. DROBNE, Samo, ZADNIK STIRN, Lidija, KLJAJIČ BORŠTNAR, Mirjana, POVH, Janez, ŽEROVNIK, Janez. Preface. V: DROBNE, Samo (ur.), et al. SOR '21 proceedings : the 16th International Symposium on Operational Research in Slovenia : September 22 - 24, 2021, online. Ljubljana: Slovenian Society Informatika, Section for Operational Research, 2021. Str. [1-2]. ISBN 978-961-6165-57-0. [COBISS.SI-ID 77968899]
78. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Gorenjska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XVIII, 140 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 42. ISBN 978-961-96224-7-6. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/64/77/179-1>. [COBISS.SI-ID 149948931]
79. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Goriška regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XVI, 127 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 43. ISBN 978-961-96224-8-3. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/65/79/180-1>. [COBISS.SI-ID 149953539]
80. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Jugovzhodna Slovenija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XX, 158 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 39. ISBN 978-961-96224-4-5. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/61/71/175-2>. [COBISS.SI-ID 149943299]

81. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Koroška regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XVI, 118 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 35. ISBN 978-961-96224-0-7. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/68/86/183-1>. [COBISS.SI-ID 149931011]
82. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Obalno-kraška regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XIV, 104 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 44. ISBN 978-961-96224-9-0. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/66/82/181-1> [COBISS.SI-ID 117988099]
83. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Osrednjeslovenska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XXIV, 190 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 41. ISBN 978-961-96224-6-9. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/63/75/178-2>. [COBISS.SI-ID 149946627]
84. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Podravska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (VIII, 259 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 34. ISBN 978-961-7183-14-6. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/55/61/162-1>. [COBISS.SI-ID 142417411]
85. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Pomurska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XXII, 179, 9 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 33. ISBN 978-961-7183-15-3. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/52/64/165-1>. [COBISS.SI-ID 142429187]
86. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Posavska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XIV, 106 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 38. ISBN 978-961-96224-3-8. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/60/69/173-2>. [COBISS.SI-ID 149937667]
87. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Primorsko-notranjska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XIV, 106 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 40. ISBN 978-961-96224-5-2. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/62/73/176-2>. [COBISS.SI-ID 149944579]
88. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Savinjska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XXVI, 206 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 36. ISBN 978-961-96224-1-4. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/67/84/182-1>. [COBISS.SI-ID 149934339]
89. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Zasavska regija. 1. elektronska različica. Maribor: Alma Mater Europaea - ECM; Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (XIV, 105 str.)), ilustr. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 37. ISBN 978-961-96224-2-1. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/59/67/171-2>. [COBISS.SI-ID 149935875]
90. BOGATAJ, David, DROBNE, Samo, BOGATAJ, Marija, ROGELJ, Valerija, BOGATAJ, Marija (urednik), CAMPUZANO BOLARÍN, Francisco (urednik). Geo-gerontološki observatorij - Pomurska regija. Trebnje: Zavod INRISK - Inštitut za raziskavo sistemov izpostavljenih rizikom; Maribor: AMEU - ECM, Alma Mater Press, 2022. XXVI, 180 str., ilustr., zvd. Matematična ekonomika, operacijske raziskave in logistika (MEORL), serijska št. 33. ISBN 978-961-94333-8-6. <https://press.almamater.si/index.php/amp/catalog/view/52/64/165-1>, [COBISS.SI-ID 117626627]
91. KAVŠEK, Marta. Dolgotrajna oskrba. Novo mesto: Fakulteta za organizacijske študije, 2021. 182 str., ilustr. ISBN 978-961-6974-75-2. [COBISS.SI-ID 88490499]

Hierarhična zasnova socialne infrastrukture za ...
- PRIMERJAVA ZAKONODAJE (MEORL 46)

ALMA MATER
— PRESS —